PROBLEMATA ARISTOTELIS AC PHILOSOPHORVM MEDICOrúmque complurium.

Marci Antonij Zimaræ Sanctipetrinatis Problemata, vnà cum trecentis Aristotelis & Auerrois Propositionibus.

Item Alexandri Aphrodisei super Quæstionibus nonnullis Physicis Solutionum Liber, Angelo Politiano interprete.

LONDINI,
Impensis Geor. Bishop.

1583.

John Foxcrofte

IN ARISTOTELIS AC PHILOSOPHORVM, MEdicorúmque complurium Problemata, Præfatio.

OMnes homines naturaliter scire desiderant, vt scribit Aristoteles Princeps Philosophorũ, primo Metaphysices. Cuius causa potest reddi talis, quia omne ens naturaliter appetit suã perfectionẽ, & similiter conatur simile fieri primo Enti, diuino & immortali, inquantũ potest. Sed sciẽtia est de perfectione intellectus: ergo omnes homines naturaliter scire desiderant. Rursus & alia ratio est: nam quodcunque ens naturaliter appetit bonum, vt se conseruare possit in rerum natura: sed omnis notitia scientiam progignens est de numero bonorum honorabilium, vt patet primo de Anima: ergo naturaliter omnis homo desiderat scire, & ex consequenti omnis scientia (inquantũ intellectui humano capi potest) est appetẽda. Quãuis igitur qualibet sciẽtia sit perscrutãda, magis tamẽ illa, quæ est nobilior & cõmunior alijs sciẽtijs: sed philosophica sciẽtia cõfert maxi-

mas delectationes, vt patet decimo Ethicorum: ergo præ cæteris scientijs, philosophica diligentius est inquirenda, etiam propter alias causas. Nam præsens scientia, est similis scientiæ philosophicæ: quia ipsa illustrat animã, ac oblectationem habet in vita, vt ait Aristoteles in libro de pomo & morte: quia quæ etiam intantum illustrat hominem, vt ipsum primo Enti diuino, immortali similem facere laboret, teste Seneca in epistola: hoc mihi philosophia promittit summoperè, vt me Deo parem reddat. Libet igitur de animalibus, præsertim de corpore humano ex pluribus codicibus Problemata colligere.

PROBLEMA PRIMVM EST TALE.

Quæritur, quare inter omnia animalia homo habet faciem versus cælum eleuatam?

Respondetur multipliciter: Primò, quòd est ex voluntate ipsius creatoris. Et quamuis illa responsio sit vera, non tamen videtur firma in proposito: quia sic facilè est, omnia dissoluere.

Secundò respondetur, quòd omnis artifex opus suum primum communiter facit deterius, & post hoc opus suum, secundum facit melius. Et sic Deus creauit bruta animalia primò, quibus dedit faciem depressam ad terram inclinatam, & secundò creauit homines, vt patet in Genesi, quibus dedit figuram honestam, & ad cœlum eleuatam. Sed illa responsio non videtur iterum valere ad propositum, ex quo est Theologica, & primò derogat bonitati Dei, quæ sua opera quantum est ex sua natura, semper facit bona.

Tertiò respondetur, quòd inter omnia

animalia ſolus homo eſt ordinatus ad regnum cœlorum, & ideò habet figuram eleuatam ad cœlum, quia cõtemptis terrenis, contemplari debet cœleſtia.

Quartò reſpondetur, quòd omnis rationalis, eſt ſimilis intelligentiæ, & poſtremò in Deum ordinata, vt patet per Auerroem primo de Anima, Ergo habet figuram eleuatam ſurſum.

Quintò reſpondetur, quòd homo exiſtit μικρόκοσμος, id eſt, minor mundus, ſicut vult Ariſtoteles octauo Phyſicorum, ideo omnibus animalibus debet præcipere, & illi obediunt.

Sextò reſpondetur, & vltimò, quòd naturaliter cuilibet rei & operi talis figura eſt computanda, quæ ſuo motui ſit apta. Vt cœlo competit rotunditas, igni autem cõpetit figura pyramidis, quæ motui ſurſum eſt apta. Ergo rei bipedali, vt eſt homo, figura diametrica, & figura pyramidis eſt aptiſſima. Ergo inter omnia animalia ſolus homo capite eſt eleuatus.

Quare caput animalium eſt piloſum?

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum, quòd pili ſunt ornamenta capitis & cerebri, & cerebrum per generationes pilorum euacuatur à craſſis vaporibus, à ſupremo

vſque

vsque ad partes inferiores, qui exeunt per poros carnis exterioris, & exiccantur & in pilos cõuertũtur. Patet quia in toto homine nihil ficcius pilis est, quia ficciores sunt ossibus, vt patet per Albertum Magnum: quia quędam animalia nutriuntur ossibus, vt canes. Sed nullum animal potest digerere plumas vel pilos, quia indigesti eiiciuntur, & omnino ficci sunt, & inepti ad alimentum.

Secundò respondetur, quòd cerebrum quatuor modis purgatur. Primò, ab aquaticis humoribus superfluis, per oculos: à melancholia, per aures: à cholera, per nasum: à phlegmate, per pilos: & illa est intentio Medicorum.

Quare homines habent longiores crines in capite quàm cætera animalia?

Respondetur secundũ Aristotelem, tertio de Generatione animalium, quòd homo inter omnia animalia habet cerebrum humidissimum, à quo egreditur sudor, qui in crines longos capitis conuertitur.

Secundò respondetur, quòd humores in homine sunt pingues, non citò exiccabiles: ergo pili in eo prolongantur. In aliis autem animalibus humores sunt facilè exiccabiles, ergo cessat in eis prolongatio pilorum

Quæritur ad idem, quare in alijs animalibus pili solùm infiguntur cuti, sed in homine profundius radicantur in cute?

Respondetur, & ideo, quia plus in homine habent nutrimenti: ergò magis ad interiora prolongantur. Et hæc etiam est ratio, quare pili in alijs animalibus varientur ad variationem cutis, et non in hominibus, nisi aliquando in cicatrice.

Quæritur, quare mulieres habent longiores crines quam viri?

Respondetur, quia mulieres sunt humidiores quàm viri, et magis phlegmaticæ: ergo in eis plus est de materia pilorum, et per consequens sequitur longitudo pilorum, & cum hoc talis materia cerebri magis augetur. à mẽbris interioribus, & maximè tempore menstrui, quia tunc materia ascendit, quò augetur humor pilorum. Vt dicit Albertus: Si pilus mulieris menstruosæ ponatur sub fimo, ex illo generabitur serpens venenosus.

Secundò respondetur, quia mulieres non sunt barbatæ, sic materia berbæ transit in materiam pilorum.

Quæritur, quare aliqui homines habent crines molles, & aliqui duros?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd cutis pili, sunt termini analogi, modò quædam cutis est dura, quædam spissa, quædam subtilis, & quædam crassa. Ergo pilus qui egreditur per poros superficiales crassæ cutis, fit crassus: et qui per poros subtiles, fit subtilis. Etiam quando pori sunt aperti, tunc exit multus humor, ergo pili duri generantur. Et vbi pori sunt angusti, ibi molles & subtiles crines generantur. Et hoc Aristoteles in hominibus declarat, huius signum habemus primò, quia mulieres habent molliores crines quàm viri, quòd contingit ex eo, quia in eis pori sunt clausi propter frigiditatem.

Secundò, quia cholerici sanè frequenter habent duriores & crassiores pilos alijs, propter caliditatem ipsorum, & in eis pori valdè sunt aperti: ergo etiam barbescunt præ alijs: Ergo Philosophus in Physiognomia: Et animalia duros crines habentia, sunt audatiora, quia tales pili ordinati sunt per calorem, & per choleram, & cholera semper facit pugnare. Etiam Aristoteles ponit exemplum de Vrso & Apro. Ex opposito animalia molles crines habentia, sunt timida, quia frigida, vt Lepus & Ceruus. Item Aristoteles dicit

aliam rationem mollíciei, & duriciei pilorum. Quia in regione calida crassiores pili generantur, vt habent Aethiopes. Per oppositum est de regione frigida, vt versus Septentrionem.

Quaeritur, quare quidam homines habent cristos crines, & quidam planos?

Respondetur, quòd causa crispitudinis est superabundantia caloris, vt si in homine est multus calor, tunc generantur pili crispi, quia tunc mouetur sursum, & eius signum est, quòd quando aliquis intrat balneum, habet crines planissimos, posteà tamen acquirit alios crines crispos. Itaque balneatores frequenter habent crispos crines, similiter Aethiopes & cholerici. Sed causa planiciei, est multa humiditas fumi, diametro tendens deorsum. Et huius signi est, quia mulieres frequenter habent planos capillos, quia sunt multae humiditatis, & paucae caliditatis.

Quaeritur, quare mulieres pubescunt circa aluum, & non alibi, sed viri in pectore barbescunt?

Respondetur Medicè, quia in viris & mulieribus est fluentia humiditatis ibidem, & magis in mulieribus: quia in viris est os vesicae in illo loco, in quo tenetur

tur vrina, ex qua generantur pili in pectore, & circa vmbilicum. Sed de mulieribus sic dicitur, quòd humiditas vesicæ & matricis ibi coniungitur, ergo multus fumus ibi resoluitur, qui est materia pilorũ, quia eodem modo fit sub humeris & in aliis locis hirsutis.

Quæritur, quare mulieres non barbescunt?

Respondetur, quia in eis est defectus caliditatis, vt etiam in aliquibus viris effœminatis, qui sunt imberbes propter candẽ causam, quia habent complexionem muliebrem.

Quęritur, quare suspensis crescunt crines?

Respondetur, quia corpora eorum sunt exposita soli, qui calore suo totum humidum resoluit in fumum, ex quo generantur & augentur crines.

Quæritur, quare pili barbę sunt craßiores aliis, & quantò plus abraduntur, tantò plus crescunt?

Respõdetur per regulam Medicorum: Quantò plus de aliquo liquore humor separatur, tantò plus ad talem locum humor contrahitur. Ergo, quantò plus pili abraduntur, tantò magis ibi confluunt humores, & ex eis crines generantur, & ibidem indurescunt.

Quæri-

Quaritur, quare mulieres sunt valdè planæ & formosæ, respectu virorum?

Respondetur secundum Aristotelem, primo de generatione animalium, Quia in mulieribus tota humiditas, & superfluitas, quæ est materia pilorũ corporis, expellitur cũ materia menstruali, quæ manet in viris, per vapores transiens in pilos. Et huius signũ est, quia mulieres rarò habent fluxũ ex naribus vel apostemata, vel vlcera, quia talis materia eijcitur cum menstruo. Item illud signũ quia videmus aliquas vetulas barbescere in senectute, scilicet post quadraginta vel quinquaginta annos cum cessant menstrua: vt dicit, Aristoteles nono de Animalibus.

Quaritur, quare inter omnia animalia soli homines canescunt velut Protagoras, & Aristoteles primo de Generatione.

Respondetur secundum Philosophum, quòd canicies causatur in hominibus quia inter omnia animalia habẽt calidissimum cor. Ideò natura sagax, ne per calorem cordis homo suffocaretur, cor calidissimum supposuit frigidissimo cerebro, vt caliditas cordis temperaretur frigiditate cerebri, & è conuerso sic, quòd temperamentum adderetur vtrobiq;. Hæc etiam patent ex tali signo, quia inter omnia animalia homo

mo habet turpissimum odoratum. Secundo de Anima. Etiam homo quasi medium vitæ suæ consumit dormiendo, & hoc contingit ex superabundantia cerebri frigidi & humidi, & sic indiget calore naturali, illud humidum digerente & consumente. Et illum calorem sufficientem habet in iuuentute, ideo non efficitur canus: tempore vero senectutis deficit in calore naturali. Et sic vapores ascendentes à stomacho manent indigesti, propter defectum caloris naturalis, & sic consequenter putrescunt, & illam putrefactionem humorum sequitur albedo, quæ dicitur canicies.

Ex illo patet, quòd canicies nihil aliud est quàm albedo crinium, ex putrefactione humorum circa radices pilorum, ex defectu caloris naturalis, tempore senectutis causata. Etiam canicies causatur ex malicia complexionis aliquando, & illa bene contingit in iuuentute, aliquando etiam ex humido indigesto, aliquando ex nimio timore vel cura, vt patet de mercatoribus, nauigantibus, & raptoribus. Vnde versus.

Cura facit canos, quamuis homo non habet annos.

Quæritur, quare crines rufi citius albescunt quàm alij?

Respon-

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelē, quia rubedo eſt infirmitas pilorum, nam generantur ex materia infirma & debili, ſcilicet ex materia menſtruali, ideò citiùs caneſcūt quàm crines nigri.

Quæritur, quare lupi griſeſcunt?

Pro quo nota differentiam inter caniciē & griſitiem. Quia canicies cauſatur ex defectu caloris naturalis, ſed griſities ex voracitate & comeſtione, vt patet per Ariſtotelem ſeptimo de animalibus. Cum lupus eſt animal multum vorax, quia multum comedit, & guloſè, ſine maſticatione, & ſemel in tantum, quòd contentus ſit per triduūm, & tunc ille cibus cauſatur vapores craſſos in corpore ipſius lupi, & per conquens griſities ex ipſis generatur. Item griſities & canicies ſecundò differunt, quia griſities fit per totum corpus, canicies verò ſolummodo fit in capite.

Quæritur quare equi griſeſcant?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de Animalibus, Quia eorum corpora plurimum ſunt in ſole. Et ſecundum eundem quarto Metheororum: Calor etiam quandoque accidentaliter ſignat putrefactionem, ergo ex tali calore materia pilorum putreſcit, & per conſequens

etiam

etiàm valde citò caluantur.

Quæritur, quare homines caluescunt, & arbores in hieme defoliantur?

Respõdetur secundum Aristotelem, vbi suprà de Animalibus, quod eâdem causa homines canescunt, & Arbores defoliantur. Quia defectus humiditatis vtrobique est causa defectus, tam pilorum quàm foliorum. Et hoc pulchrè declaratur, quia per actum venereum homo caluescit. Quia luxuria est emissio naturalis humiditatis & caliditatis. Et sic per luxuriam humidum consumitur, quod est nutrimentum pilorum, ergo sequitur caluicies. Et hoc declaratur euidenter in Eunuchis, & mulieribus, quæ non caluescunt, quia tale humidum ab eis non separatur. Vnde Eunuchi habent complexionem fœmineam.

Quare Eunuchi non caluescunt, nec habent podogram, id est infirmitatem pedum, vt dicit Hipocrates sexta particula Aphorismorum.

Respondetur secundum Galenum in commento ibidem, quòd causa caluiciei est siccitas, & siccitates non sunt in Eunuchis, quia carent testiculis, qui supplent calorem per omnia membra, & calor ipse poros aperit, quibus apertis, cadunt pili.

Quæri-

Quæritur quare mulieres nõ caluescunt?

Respondetur, quia frigidæ & humidæ sũt, & hoc vtiq; operatur permanentiã pilorũ. Nam humiditas dat nutrimentũ, & frigiditas poros constringit.

Quæritur, quare calui sunt fallaces? vt dicit metrum?

Si non vis falli, fugias commercia calui.

Respondetur, quia caluitas attestatur supra complexionem cholericam, quæ est calida & sicca, & cholerici naturaliter sunt fallaces, iuxta illum versum.

Hirsutus, fallax, irascẽs, prodigus, audax.

Ergo sequitur á primo ad vltimum, caluos esse fallaces.

Quæritur, quare cæci naturaliter non caluescunt?

Respondetur secundum Aristotelem, quia oculus habet multum humiditatis, & talis humiditas quæ trãsire deberet per substantiam oculorum, transit in nutrimentũ sufficiens pilorum, Ergo raró caluescunt.

Quæritur, quare omnibus timentibus contingit pilorum erectio?

Respondetur, quia tempore timoris, calor vadit in interiora ab exterioribus membris volens subuenire cordi: & sic pori, in quibus

quibus pili figuntur, clauduntur, ad quam clausionem sequitur erectio pilorũ, & hoc maxime patet in animalibus brutis, scilicet in porcis, in apris & pauonibus.

DE CAPITE.

Quæritur, quare caput hominis est rotundum?

REspondetur, quia hæc figura est aptissima ad capiendum in se aliquid, vt patet per Aristotelem secundo de Cœlo, cum ipsum caput capit in se quinque sensus, vt etiam declaratur in sphera materiali.

Quæritur, quare caput sit durum?

Respondetur per Aristotelem, quia continet in se humidissimam partem animalis, vt cerebrum per ipsum, tanquam per clypeum tueatur.

Quæritur, quare caput non est directè rotundum, sed oblongum.

Respondetur, vt in ipso tres cellulæ aptius possint distingui, scilicet phantasia, in fronte: logistica siue rationalis in media: & memoria, in posteriori cellula.

Quæritur, quare homo imaginando erigit caput sursum siue versus cœlum?

Respondetur, quia imaginatio est in

anteriori parte capitis siue cerebri, ideo e-rigitur sursum, vt cellulę imaginationis a-periantur, & vt spiritus animalis concur-rendo facere possit imaginationem.

Quæritur, quare homo cogitans & recogitans de præteritis, caput suum inclinat ad terram?

Respondetur, quòd ideo, quia occiput sedes est memoriæ. Ergo ille erigitur ver-sus cœlum, cum caput inclinatur ad ter-ram, & sic aperitur illa cellula, vt spiri-tus animales perficientes memoriam, in-trent.

Quęritur, quare caput non est carnosum sicut alia membra?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Animalibus, Quia caput nimium aggrauaretur, & morari non posset. Ergo est sine carne. Etiam caput carnosum desi-gnat complexionem malam.

Quęritur, quare caput sępè patitur dolores?

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomachis, Quòd quandoque patitur dolores ex ascensione malorum vaporum prouenientes, qui de stomacho ad caput extolluntur, & ipsum cerebrum perturbant, & sic causatur dolor. Etiam dolor capitis maximè prouenit à stoma-

cho

cho propter nimiam repletionem ipsius stomachi. Quia secundum Galenum, duo magni nerui transeunt de cerebro ad orificium stomachi, & sic ista membra semper simul patiuntur. Etiam dolor capitis quandoque prouenit propter vinum forte, vel propter cibaria fumosa & acuta, sicut allium & cepe. Etiam quãdoque contingit ex phlegmate in stomacho contento, de quo possunt venire febres quotidianæ.

Quæritur quare mulieres sæpius habent dolorem capitis quàm viri?

Respondetur secundum Albertũ, Quia mulieres patiuntur menstrua, & non viri, & sic fumus immundissimus & venenosissimus resoluitur, qui sursum petẽs exitum, ipsum caput dolere facit.

Quæritur quare cerebrum sit album?

Respondetur dupliciter. Primò, quia frigidũ est: & frigiditas est mater albedinis, vt patet per Philosophum.

Secundò respondetur, quòd ideo, vt posset in se recipere similitudinem omnium colorum: modò color albus est maximè simplex.

Quæritur quare omnes sensus sunt in capite?

Respondetur secundum Albertum, Quia ibi est cerebrum, in quo omnes sen-

ſus dependent, & diriguntur, & per conſequens, omnes ſpiritus ſentire facit, & ab ipſo omnia membra reguntur.

Quæritur, quare cerebro læſo vel corde, homo non poteſt euadere mortem.

Reſpõdetur, quia cor & cerebrum ſunt duo membra vitalia & principalia in animalibus, ergo ipſis læſis, nullum remedium eſt, quo curari poſsint.

Quæritur, quare cerebrum eſt humidum?

Reſpondetur, quòd ideò, vt facilius recipiat impreſsionem. Quia humidum facilè impreſsiones recipit, vt patet de cera, quæ facilè recipit in ſe figuram ſigilli.

Quæritur, quare cerebrum eſt frigidum?

Reſpõdetur, dupliciter. Primò, vt ex ſua frigiditate clarificet & ſubtilem reddat intellectum hominis.

Secundò vt eius frigiditate temperetur calor cordis, & hæc eſt ſententia Ariſtotelis in libro de Animalibus.

DE OCVLIS.

Quæritur, quare habemus vnum naſum, & duos oculos?

Reſpõdetur, ꝙ ideo, quia viſus eſt magis neceſſarius homini quam olfactus. Ergo prouenit ex benignitate naturæ ſcilicet

scilicet, vt si in vno oculo offensio fiat siue destructio, tunc alter maneat, & sic certè videmus, quòd spiritus visiuus ad vnum oculum dirigitur, vt patet in perspectiua communi.

Quaritur, quare pueri in iuuentute habent magnos oculos, & in ætate graciles redduntur?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Generatione, quòd est propter maximam cerebri humiditatem, & propter hanc causam pueri sunt multum somnolenti.

Quaritur, quare oculi nigri in die benè vident, nocte vero malè?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd propter indigentiam ignis, & propter luminis & humoris in oculis congregationem, qui illuminat humorem glacialem.

Quæritur, quare oculi glauci in die malè videant, noctu verò benè.

Respondetur per Aristotelem, quòd glaucedo per se est lucida. Et spiritus visibiles in die debilitantur, & nocte confortantur.

Quaritur, quare homines habent oculos diuersos?

Respondetur per Aristotelem, quòd hoc est propter diuersitatem humorum. Vnde

oculi habent quatuor tunicas, & tres humores. Prima dicitur consolidatiua, quæ est exterior, fortis & pinguis. Secunda dicitur cornea, ad similitudinem cornu, & illa est perspicua. Tertia dicitur vuea, ad similitudinem vuæ magnæ. Quarta dicitur tela araneæ. Sed secundum alios, oculus constat ex septem tunicis, & tribus humoribus. Primus humor dicitur albugineus, ad similitudinem albuginis in ouo. Secundus est glacialis, id est, glaciei similis. Tertius est vitreus, id est, ad modum vitri clarus. Et illa diuersitas humorum, facit diuersitatem oculorum.

Quæritur, quare homines lusci, & vnoculi sunt boni sagittarij? Quare sagittarij boni, communiter claudunt vnum oculum? Et quare speculantes astra, vident vno oculo per cannas?

Ad hoc dicendum est, quòd hæc materia habetur in perspectiua: & ratio est, secundũ quod patet in libro de Causis. Quia omnis virtus vnita, fortior est seipsa dispersa. Ergo tota virtus visiua dispersa in duobus, vno oculo clauso congregatur ad alium, & sic visus in ipso fortificatur, & per cõsequens certius videt vno oculo clauso, quàm ambobus apertis.

Quæritur quare fortiter bibentes, & videntes lacbrymantur?

Respondetur, quia dum bibunt aër inspiratus non exit per vocalem arteriam, & sic cum impetu ad oculos dirigitur, per poros exeundo, & sic humores oculorum expellit, & isti humores sic expulsi adducũt lachrymas.

Quæritur, quare multum flentes parum mingunt?

Respondetur per Aristotelem, quia humidum radicale lachrymæ, & vrinæ sunt vnius & eiusdem naturæ. Ergo vbi fletus multiplicatur, ibi vrina diminuitur: & quòd sunt eiusdem naturæ & materiæ, patet in sapore, quæ ambo salsa sunt.

Quæritur, quare aliqui habentes claros oculos nihil vident?

Respondetur, quòd hoc est propter oppilationem & destructionem neruorum visiuorum. Nam temporibus destructis, virtus visiua ad oculum à cerebro deferri non potest, vt patet per Philosophum in libro de Sensu & sensato.

Quæritur, quare oculus sit clarus & politus instar speculi?

Respondetur, quia res visibiles reuerberantur melius super rem tersam & politam. Ergo oculus est politus, vt ex hoc vi-

visus confortetur.

Secundò respondetur, quia oculus est maximè humidus, inter omnes partes corporis, & aquaticę naturæ. Modò sicut aqua est clarè & benè polita, ita & oculus.

Quæritur, quare homines habentes profundos oculos, acutè & longinquè vident, & similiter alia animalia?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Generatione animalium, quia virtus visiua in eis non dispergitur, sed procedit diametro ad rem visam. Et hoc declaratur in simili. Quia quando aliquis stat in profunda fouea, aut in fonte profundo, stellas coeli & firmamenti in clara die speculatur, vt dicit Aristoteles in tractatu, de forma speculi: quia tunc virtus visiua, & radij non disperguntur.

Quæritur, quare homines habentes altos oculos, & non profundos, indeterminatè vident, & malè.

Respondetur per Aristotelem, quia radij qui transeunt ad visum, disparguntur ad latus, & non directè procedunt ad rem visam. Ergo visum debilitant.

Quæritur, quare multa animalia nascuntur cæca, sicut catuli Leonum & Canum?

Respondetur, quia talia animalia non

sunt

ſunt adhuc perfectæ maturitatis, & in eis non operatur fluxus nutrimenti. Et hoc declaratur in ſimili, de hirundinibus, vt ſi illis in nido auferantur oculi, alij recreſcunt eis, & hoc patet in multis alijs animalibus quę etiam immaturè generantur, quaſi mortua vt catuli vrſi: & iſta ratio eſt magis perſpectiua quam naturalis materia.

Quæritur, quare oculi mulieris menſtruoſa inficiunt ſpeculum nouum? vt dicit Ariſtoteles in libro de Somno & vigilia. Et conſimile Problema eſt illud,

Quare Baſiliſcus interficit homines viſu?

Ad primum reſpondetur, quia quando menſtrua fluunt de muliere, tunc aër venenoſisſimus reſoluitur ab ea, qui aſcendit caput mulieris, & ipſa multum dolens cooperit ipſum cum multis velis & retijs: & quia oculi ſunt poris pleni, ergo petit ibi exitum, & ſic inficit oculos, qui pleni ſunt ſanguine, & apparent in eis oculi guttoſi & lachrymoſi propter malum vaporem in eis exiſtentem, & illi euaporantur, & multiplicantur vſq; ad obiectum ſpeculi. Et quia tale ſpeculum eſt multum ſolidum, mundum, & politum, itaq; facilè immundum accipit.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd Baſi-

liſcus eſt animal multum venenoſum, & per oculos illius vapores venenoſi exeunt, & multiplicantur vſque ad rem viſam, & vſque ad oculum hominis: qui vapores venenoſi ſeu humores intrantes corpora inficiunt, & tandem homo interficitur. Et hæc ratio eſt quare Baſiliſcus reſpiciens clypeum cum bitumine perfectè factum, aut aliam rem firmam & politam, interficit ſeipſum: quia ab iſta re polita & ſolida, iſti humores reflectuntur & repercutiuntur vſque ad Baſiliſcum, ex qua percuſſione interficitur. Et ſimiliter eſt dicendum de muliere menſtruoſa.

Correlatiuum eſt, quòd quædam vetulæ, quando tempore menſtrui inſpiciunt ſpecula, aut alias res ſolidas, vel firmas, ſeipſas lædunt & offendunt.

Quare ſcintillatio oculorum in catis & lupis, non apparet in luce, ſed in tenebris.

Reſpondetur, quòd in luce maius lumen non obfuſcat, & extinguit minus lumen ſic, quòd tunc extraneus color apparet ſcintillare, quamuis habent aliquam materiam lucis, per quam tempore tenebroſitatis apparent ſplendidi, ex quo eſt corpus politum, & ſic illa materia lucis quodam modo obfuſcatur in die, ita, quòd non apparet ſplendida, ſed magis colorata pro-

pter

ptèr lucis obfuscationem. Vnde quanto magis sunt tenebræ, tanto plus natura lucis, quæ est in obiecto visibili, fortificatur, quia tanto minus impeditur, per maius lumen extrinsecum, quo posset obfuscari.

Quare homo se videns in speculo, mox obliuiscitur suæ dispositionis, & non scit qualiter sit dispositus?

Respondetur in libro de Forma speculi, quòd idolum visum per speculum debiliter & reflexè, repræsentat se potentiæ visiuæ, & ex quo debiliter se repræsentat, tunc debiliter apprehenditur, & per consequens non diu retinetur.

Quare visus recreatur per viridem colorem? vt patet per versum istum.

Fons, speculum, gramen, oculis sunt alleuiamen.

Respondetur, quòd viridis color mediocriter mouet organum visus: & ideo confortat visum: hoc autem non facit color albus, vel niger, quia isti fortiter mouent & mutant organum visus; ideo plus faciunt violentiam: cuius ratio est, quia magis tendunt ad excellentiam seu violentiam. Sed quantò sensibile est magis excellens, tantò magis destruit & debilitat sen-

ſenſum. Vt patet per Ariſtotelem ſecundò de Animo, qui dicit, quòd ſenſibile excellens corrumpit ſenſum.

DE NASO.

Quæritur, quare naſus excedat vltrà alias partes capitis?

RESpondetur dupliciter: Primò, quia naſus eſt quaſi cloaca cerebri, per quam phlegma cerebri expurgatur. Ergo excedit alia membra, ne in immundicia maculentur.

Aliter reſpondetur ſecundnm Conſtantinum, quia naſus eſt maximè decor faciei eminens ſeu ſplendens, cùm naturaliter odorat, & faciem decorat, vt teſtatur Boëtius in libro de Diſciplina ſcholaſtica.

Quare homo inter cætera animalia habet malum & turpiſsimum olfactum ſeu odoratũ, vt patet ſecundo de Animo?

Reſpondetur per Commentatorem ibidem, quòd homo inter cætera animalia, quoad ſui quantitatem, habet cerebrum humidum & frigidum. Ergo ex tali excellenti humido & frigido, cerebrum non diſponitur: & per conſequens olfactus, organo non diſpoſito, impeditur ſenſatio, vt patet per Ariſtotelem, & Themiſtium libro de Animo. Ergo quidam homines omnino non odorant, & hoc eſt ſignum malæ

malæ ſenſationis.

Quare vultures (vt vult Commentator ſecundo de Animo) optimè odorant?

Reſpondetur, quòd habent cerebrum valde ſiccum. Ergo aër deferens odorem non impeditur ab humiditate cerebri, ſed ſubitò tangit ſuum organum, itaque dicit Commentator ſuper tertium de Anima, quòd vultures & tygrides, & alia animalia, prælio facto in Græcia venerunt à quingentis miliaribus ad cadauera mortuorum.

Quare natura facit nares?

Reſpondetur, propter triplicem vtilitatem. Primò, quia clauſo ore inſpiramus per nares, in refrigerium cordis. Secunda vtilitas eſt quia aër procedens ex ore fœtet: quia fumi ſtomachi ſunt ei adiuncti, ſed aër reſpirans ad nares minus fœtet. Tertia eſt, quia phlegma procedẽs de cerebro, per nares purgatur.

Quare homines ſternutant?

Reſpondetur, vt virtus expulſiua & viſiua per hoc purgetur, & cerebrum à ſua ſuperfluitate purgetur. Quia ſicut pulmo purgatur per tuſſim, ſic virtus viſiua, & cerebrum per ſternutationem. Etiam qui ſternutat frequenter, dicitur forte habere cerebrum. Itaque medici ſternutorium dant,

dant, vt purget cerebrum. Et qui dolent non potentes ſternutare, citò moriuntur, quia ſignum eſt, quòd cerebrum eſt totum impletum malis humoribus, qui non poſſunt expurgari.

Quare apoplectici, id eſt in quibus ſanguis citò effunditur, non poſſunt ſternutare?

Reſpondetur, quod meatus ſeu ventriculi cerebri, ſunt eis oppillati & obturati, & ſi poſſet ſternutare, fortè apoplexia ſolueretur.

Quare calor ſolis prouocat ſternutationē, & non calor ignis?

Reſpondetur, quòd calor ſolis tantùm reſoluit,, & non conſumit. Ergò vapor reſolutus expellitur per ſternutationem, ſed calor ignis reſoluit & conſumit, itaq; magis conſumit ſternutationem quàm prouocat.

DE AVRIBVS.

Quæritur, quare omne animal mouet aures præter hominem?

RESpondetur per Ariſtotelē, quòd quidam muſculus eſt circa mandibulam in homine, qui prohibet motum in auribus, itaque eo extenſo, homines mouent aures, vt viſum eſt in pluribus hominibus, ſed alia animalia illo carent, ergo aures ſuas mouent.

Quæ-

Quare ex erectione auricularum asini pluuia praenoscitur?

Respondetur, quia asinus est animal valde melancholicum, & ex melancholia est sentiens pluuiam futuram. Modò tempore pluuioso aures omnium animalium eriguntur, ergo asinus sentiens pluuiam futuram aures erigit.

Quare auiculae non habent auriculas?

Respondetur per Aristotelem, quòd ideo est quia Natura dat vnicuique, quod sibi cōgruum est: sed si dedisset auibus auriculas, impedirent eas in volatu. Similiter pisces carent auribus propter natationem, & solùm habent paruas foueas & poros, per quos audiunt, vt declarat Aristoteles, de Boue Marino.

Quare vespertiliones aures habent cùm tamen videtur esse aues?

Respondetur, quòd partim habent naturam auicularum in volando, ratione cuius habent alas: & partim habent naturam quadrupedum, eò quòd sunt pilosae, quia mures sunt: ideo natura sagax disposuit eis auriculas.

Quare homo inter caetera animalia habet aures rotundas?

Respondetur, quia figura totius & figura partium in toto proportionantur, & maxi-

maximè inter homogenea. Quia ſicut vna gutta aquæ rotunda eſt, ita & tota aqua, vt probat Ioannes de ſacro Boſco in Sphęra materiali. Sed quia caput hominis eſt maximè rotundum, ergo & aures declinant ſe ad eandem formam ſiue figuram. Sed capita aliorum animalium valdè ſũt oblonga, ergo & aures exinde prolongantur.

Quare natura formauit aures ipſis animalibus?

Reſpondetur, quòd fecit propter duo. Primò, vt animalia per aures audirent, & vt res audibiles pertingerent ad pelliculã auris. Secundò, quia per aures caput purgatur cholerica ſuperfluitate. Sicut enim caput purgatur per naſum à phlegmatica ſuperfluitate, ſic per aures à ſuperfluitate cholerica.

DE ORE.

Quare os habet labia ipſum circumſtantia?

REſpondetur ſecundum Conſtantinũ, quia labia tegunt & muniunt dentes, quia non eſſet pulchrum ſemper dentes apparere.

Aliter reſpondetur, quòd dentes ſunt frigidæ naturæ. Itaq; citius læderentur ab exteriori ſi per labia non tegerentur.

Sed

Sed tamen alia potest esse ratio euidētior, quæ est moralis, scilicet, quòd homo debet morari in loquendo.

Quare homo habet duas aures, & vnum os, & similiter duos oculos?

Respondetur, quòd est ex ista causa, scilicet, quòd homo debet esse prouisor tam in videndo quàm in loquendo, & copiosior in audiendo, vt sapientior sit. Quia vt dicit Aristoteles, Sensus auditus, est sensus disciplinæ. Et de visu dicit: Quòd sensus visus multarum rerum nobis differentias ostendit. Et cum illo concordat Seneca, dicens: Duas aures à natura recipimus, & tantùm vnum os, & ideo natura sagax aures fecit patentes: linguam verò duplici clausula circundedit, scilicet labijs & dentibus.

Quare homo habet os?

Respondetur propter multas vtilitates. Prima, quia os est ostium stomachi. Secunda quia cibus in ore manditur, & præparatur ad primam digestionem. Quamuis Auicenna voluit, quòd secunda digestio fieret in ore. Tertia, quia in concauo oris aër inspiratus, pro cordis refrigerio subtilior redditur, & propter alias multas causas, quæ postea patebunt.

Quare labia sunt mobilia?

Respondetur, quòd hoc fit propter formationem vocis, quia sine ipsis vox perfectè formari non potest. Nam sicut sine ipsis literis, a, b, f, p, voces literales non possunt formari, ita nec ipsæ sine labijs.

Quare homo oscitat?

Respondetur secundum glossam vltimæ particulæ Aphorisniorũ Hypocratis, quòd hoc fit aliquando á tædio, vt cùm homo sedet cum ignotis, quibus libenter careret.

Secundò fit oscitatio ex fumis crassis, replentibus maxillas, ex quarum expulsione fit maxillarum extensio & oris apertio, & tunc fit oscitatio.

Quare homo videns alium oscitare etiam oscitat?

Respondetur, quòd hoc fit ex imaginatione, & hoc declaratur ex simili: cùm asinus est animal valde sensibile, ratione melancholiæ, quia superfluitates diu retinet, & nunquam vrinaret vel comederet, nisi audiret alium vrinare. Et sic etiam homo ex imaginatione oscitat, alio homine oscitante.

DE DENTIBVS.

Quare soli dentes inter omnia animalia ossa sentiunt sensibiliter?

REspondetur secundum Auicennam & Galenum, vt possit discernere inter calidum & frigidum, ipsis nociua, quibus nō indigent ossa, quia vtuntur illis cibis solùm ad saporem.

Quare viri habent plures dentes, quàm mulieres?

Respondetur, quòd est propter multitudinem caloris & sanguinis, qui abundat in viris plus quàm in mulieribus.

Quare inter omnia ossa dentes crescunt vsque ad finem vitæ?

Respondetur ex secundo de Generatione, quod aliàs consumerentur mandendo & molendo.

Quare inter omnia ossa soli dentes recrescunt eis ablatis, alia ossa ablata non recrescunt?

Per Aristotelem respondetur, quòd omnia alia ossa generantur ex humido radicali & sic generantur in vtero matris: sed dentes generantur ex humido nutrimentali, quod de die in diem renouatur & augetur.

Quare dentes anteriores in iuuenibus cadunt & crescunt & non molares?

Respondetur, quòd hoc est propter defectum materiæ & figuræ: quia dentes anteriores sunt acuti, & alij lati, scilicet posteriores.

Aliter respondetur secundum Aristotelem in secundo de generatione Animalium, quòd dentium anteriorum est præscindere cibum, ergo sunt acuti. Sed posteriorũ est comedere & mãdere cibum, ergo habẽt figuram latam, quæ est ad hoc apta.

Quare dentes anteriores citius crescunt?

Respondetur ex eo quòd ipsis citiùs indigemus scindendo, quàm posterioribus mandendo.

Quare in animalibus dentes in senectute nigrescunt?

Respondetur, quòd hoc est ex putredine cibi, & corruptione phlegmatis, cũ paruo humore cholerico.

Quare dentes equi in iuuentute sunt crocei coloris, & in senectute albescunt?

Respondetur per Aristotelẽ, quòd equus abundat humore aqueo, qui in iuuentute digeritur, & cõuertitur in grossitatem: sed in senectute calor diminuitur, & remanet ibi aqueus humor, cuius proprius color est albedo.

Quare natura dedit animalibus dentes?

Respondetur per Aristotelem, secundo de Generatione animalium, quod quibusdam dedit vt vitam suam tueantur, veluti lupis, apris: quibusdam verò propter pa-

stum

ſtum, vt leporibus: quibuſdam verò propter formationem vocis, vt hominibus, vt patet per Commentatorem in libris de Anima.

Quare animalia cornuta carent dentibus in ſuperiori mandibula?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de animalibus, quòd eadem eſt materia cornuum & dentium, ſcilicet humidum nutrimentale. Ergo materia quæ tráſit in cornua, non tranſit in dentes, & ſic deficiunt dentes in ſuperiori mandibulâ. Et talia animalia ſecundum Ariſtotelem, non poſſunt bene mandere cibum. Vnde propter defectum dentium, ex conſequenti habent duos ſtomachos. Igitur ſequitur correlatiué, quòd bis mandunt cibú. Vnde primò mittunt cibum in primum ventré, noctu autem reciprocant ruminando.

Quare quædam animalia naſcuntur cum dentibus, vt hœdi, & agnelli; & quædam ſine dentibus, vt homines?

Reſpondetur, quòd natura non deficit in neceſſarijs, nec abundat in ſuperfluis, vt patet tertio de Animo. Ergo ex quo iſta animalia ſtatim poſt exitum ventris indigent dentibus, ideo naſcuntur cum dentibus. Sed homines mamillis matris nu-

triuntur ad tempus, ideò dentibus ad tẽpus carent.

Quare auiculæ non habent dentes?

Respondetur, quòd materia dentiũ transit in rostrum, ergo digestio est in eis.

Vel aliter respondetur, quamuis dentibus non mandunt, tamen per instrumenta ipsorum mandunt.

DE LINGVA.

Quare lingua est poris plena.

REspondetur per Aristotelem, secundo de Animo, quòd lingua est medium gustus, & per os in poros linguæ sapor peruenit ad sensum gustus.

Aliter respondetur, quòd saliua spumalis dirigitur ad os per linguam à plumone, madefaciendo cibum, ad primã digestionẽ præparando: itaque lingua est poris plena, & vt saliua per eam exeat.

Quare lingua febricitantium omnia iudicat amara?

Respondetur medicè, quia stomachus ipsorum est repletus cholerico humore, & cholera est maximè amara, vt patet ex felle: Ergo fumus amarus inficit linguam. Quapropter lingua impleta saporibus iudicat eos amaros, quamuis amaritudo non sit in cibis, sed in lingua.

Quare nobis audientibus acida nominare, linguæ aquescit?

Respondetur, quod virtus imaginatiua est superior virtute gustatiua: & cum imaginamur aliquem saporem, tunc ipsum cõcipimus mediante virtute gustatiua: quia nihil gustu percipitur, nisi mediante saliua, ergo tunc lingua aquescit.

Quare aliqui sunt muti, aliqui blæsi, & balbutientes?

Respondetur, quod hoc est pluribus de causis: aliquando scilicet propter linguæ & cerebri humectationem, vt in pueris qui lingua deficiunt, vt patet in proferendis multis literis. Secundò, hoc est propter extractionẽ neruorum ex phlegmate, quia tales sunt nerui euntes ad linguas, qui nerui corrupti sunt.

Quare dentes serpentum & canum rabidorũ sunt venenosi?

Respondetur, propter malitiam & fumositatem humoris venenosi in eis prædominantis.

Quare lingua canis est medicina apta, & è conuerso equi est pestilens?

Respõdetur, quod hoc est ex aliqua proprietate occulta. Potest dici quod ideo, quia lingua canis est multis poris plena, & sic in se attrahit & tollit viscositates vulne-

 rib. Alij

Alij dicunt quòd canis ex natura habet quosdam humores in lingua quibus sanat lingendo: oppositum est de equo.

Quare saliua est alba?

Respondetur quòd hoc est ex continuo motu linguæ, quia in continuo motu generatur calor qui dealbat istam superfluitatem, quæ est saliua, vt patet in spuma aquarum.

Quare saliua est insipida?

Respondetur, si haberet determinatum saporem, tunc lingua non saperet, quia solummodo haberet saporem saliuæ, & sic alios sapores apprehendere non posset.

Quare saliua ieiuni sanat apostema?

Respondetur secundũ Auicennam, quia est probè digesta, & subtilis reddita.

Quare aliqui homines abundant multum saliua præ alijs?

Respondetur secundum Medicos, quod hoc propter phlegmaticam complexionẽ fit, quæ in illis prædominatur. Et ideò Medici dicunt, quòd abundans saliua debet sibi cauere à quotidiana febre, surgente ex dominatione phlegmatis. Per oppositum est de illis, qui deficiunt saliua, quia calor in eis superabundat, qui consumit humidum saliuæ. Itaque defectus saliuæ est signum febris.

Quare saliua hominis ieiuni est subtilior & albior, quàm saliua hominis saturati?

Respondetur, quòd illa saliua est sine viscositate cibi, quæ solet incrassare ipsam saliuam hominis pleni.

Quæritur, vnde prouenit saliua hominis?

Respondetur, quòd prouenit à spumis ipsius pulmonis, vbi (secundum Medicos) est sedes phlegmatis.

Quare animalia multum coëuntia, vt apri, sunt multum sputosa?

Respondetur, quòd tunc pulmo & cor sunt in maximo motu libidinis, ergo generatur in eis multum de materia sputosa.

Quare auiculæ non habent saliuam?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quia habent pulmonem valde siccum, ergo non habent sputum.

Quare Epileptici, id est, qui submerguntur proprio sanguine, & Caduci putrescunt?

Respondetur secundum Medicos, quia materia peccans est in cerebro: sed si vomit, tunc materia peccans est in stomacho: sed si multum meiunt, tunc materia peccans est in viis vrinæ: sed si sperma habere incipiant, tunc est in vasis seminalibus: itaque Medici secundum hoc faciunt euacuare materiam.

Quare lingua aliquando perdit vsum loquendi?

Respondetur ex vltima parte Aphorismorum Hypocratis, quòd ex Paralysi vel Apoplexia, id est, ex subita sanguinis effusione, hoc euenit, scilicet de humore crasso. Et etiam aliquando ex infectione spiritus animalis in media cella cerebri, qui non mittitur ad linguam, & per vocis expressionem variæ passionis actus declarát, vt patet in Glossa ibidem, & hoc intendit Galenus.

DE PALATO.

Quare fructus ante maturationem sunt insipidi vel amari, & post maturitatem sunt dulces?

Respondetur, quòd sapor insipidus causatur ex frigiditate, & defectu caloris in humido & crassa. Sed sapor dulcis causatur ex sufficienti calore. Vnde in fructibus maturis humidum est subtile, & per calorem solis subtile redditum: ideò sanè frequenter fructus tunc sunt dulces. Sed ante maturationem, humidum est adhuc crassum, & non subtile redditum à calore solis. Ergo tunc fructus sunt amari.

Quæritur, quare magis delectamur dulci sapore, quàm amaro vel alio?

Respon-

Respondetur quia natura delectatur dulcedine. Ratio, quia dulce est calidum & humidũ, & per caliditatem humiditates superfluas dissoluit, & per humiditatẽ abluitur immunditia. Sed sapor acetosus, siue stipticus vel ponticus, propter frigus in ipso prædominans nimium constringit, & pungit, & membra offendit in purgatione. Ergo non delectamur illo sapore, quia Medici volunt, quòd homines in æstate, & in vehementi calore non debent comedere aliquid amarum. Ratio est, quia amarum generat calorem. Sed solummodo in hyeme debemus comedere amara. Ergo dicit Aristoteles in libro de Nutrimento & nutribili, quòd dulce est amicum naturæ, & maximè nutrit.

Quæritur, quare sapor acetosus plus incitat ad appetitum, quàm alius.

Respondetur quòd sapor acetosus est frigidus, & frigefacit. Modò frigidi est appetere & attrahere, & ideo causa est appetitus. Nota quod nouem sunt species saporum, quorum tres sunt à calore, & tres à frigore, & tres à temperato medio.

Quæritur, quare de spiritu aëreo plus attrahitur, quàm emittitur?

Respondetur per Aristotelem ad Alexandrum

xandrum Magnum in libro de Motu cordis quòd multæ partes aëris inspirantur, & pertranseunt nutrimentum, cùm spiritibus vitalibus inter pulmonem continentur. Itaque tandiu animal non suffocatur, quàdiu aërem in pulmone percipit, & sic aliqua pars in ea continetur.

Quæritur, quare aer expiratus & expulsus videatur, cùm tamen aer per se sit inuisibilis, propter sui raritatem?

Respondetur, quia aër inspiratus admiscetur fumositatibus ipsius cordis, ratione quarum efficitur crassus, & sic videtur. Cuius experientia est, quia tempore hyemali videmus anhelitum, quia frigus aëris constringit anhelitum mixtum fumositatibus, & sic incrassatur, & condensatur, & per consequens videtur.

Quæritur quare aliqui homines habent fœtidum anhelitum?

Respondetur secundum Medicos, quòd aliquando fit propter malas fumositates stomachi, aliquando propter corruptionem spiritualium membrorum, vt pulmonis. Ergo anhelitus leprosorum est infectus, quòd inficit auiculas propinquas, quia interiora ipsorum sunt maximè corrupta, vt patet ex definitione à Constantino data. Quia lepra est nutrimentum

omnium

omnium membrorum cum putrefactione eorundem, & incipit in sanguine, & terminatur in membris.

Quæritur quare leprosi sunt rauci?

Respondetur, ideo, quia in eis instrumẽta vocalia sunt corrupta, scilicet pulmo.

Quæritur quare homines raucescunt?

Respondetur, quòd propter rheuma descendens de cerebro, replẽs canalia pulmonis, vel aliquãdo ex apostematibus in gutture vel ex rheumate in collo congregato.

Quæritur, quare omnes fœmellæ inter omnia animalia, graciliores & subtiliores habent voces, quàm viri dempta sola vacca?

Respondetur secundum Aristotelem in quinto de Generatione animalium, quòd propter cõstrictionem viarum, & arteriarum vocalium, id est, vbi aër intrat, per quas vox formatur, vt patet in simili: quia fistula parua acutius sonat, quàm maior. Sic etiam est in mulieribus, quòd via vocalis propter frigiditatem cõstringitur, & arctatur, quia frigidi est constringere: sed in viris illa via, ex calore viri aperitur & ampliatur, & ergo in viris grauius sonat, quia caloris est aperire seu dissoluere. Etiam dicitur, quòd mulieres habent voces molliores propter humiditatem pulmonis, & propter debilitatem caloris.

Etiam

Etiam iuuenes & infirmi, eadem de causa habent acutas voces. Et est causa naturalis, quare masculus in principio suæ natiuitatis profert a,i, vocem crassiorem, sed fœmella profert e,i, vocem leuiorem, vt vult Laberintus cùm dicit: Masculus a profert.

Quæritur, quare in viris & mulieribus vox mutatur tempore pubertatis, & ista mutatio maximè contingit tempore spermatis in viris; & tempore crescendi mamillarum in mulieribus. Vt dicit Aristoteles in libro de animalibus?

Respondetur per eundem, quia tunc remittitur principium vocis, seu relaxatur. Et hoc declarat in simili de chorda remissa, quæ grauiter sonat. Etiam declarat ex alio, quia animalia castrata, vt capones, spadones & eunuchi, habent voces meliores, propter priuationes testiculorum.

Quæritur, quare homines raucescunt inspectione luporum?

Respondetur secundum Aristotelem, quia lupus est animal valde & maximè frigidū in cerebro, vnde habet caput graue.

Si ergo videntium hominum spiritus visibilis dirigitur ad eum, tunc attrahit aliquid de frigiditate ad pectus, modo ex illa frigiditate pectus constringitur vbi

sunt

sunt instrumenta vocalia. Quia lupus non potest dirigere alias fumositates, sed expirantur ab eo in aërem, & sic ille aër circunstans inficitur, & alius aër iterum inficitur ab illo, & sic vsq; ad hominem peruenit, & tunc ille aër sic infectus ab homine attrahitur, & facit eum raucum. Etiã dicitur quòd lupus est animal multum vorax, vt patet in libris de Animalibus, quia auidè sumit cibum, & comedit vna vice tantum, quantum sufficiat per tres dies. Et sic lupus aperiens os suum, emittit humores crudos, & crassos, & indigestos, à quibus aër inficitur propinquus, qui aërem alium iterum inficit, & sic deinceps, donec perueniat ad hominem, quo inspirato homo inficitur: eodem modo sicut basiliscus, qui emittit humores venenosos oculis, homines inficientes.

¶ *Quæritur, quare homine lupum inspiciente lupus non raucescit?*

Respondetur, quia homo non est ita malitiosus & frigidus, vt lupus. Et proptèr similem rationem mouetur hìc tale Problema.

¶ *Quare interfectus interfectore præsente, sanguinescit?*

Respondetur, quòd hoc est opus diuinum non naturale, quia sanguis clamat

vindictam contra interfectorem. Sed tamen si esset aliqua naturalis causa, maximè esset ista, quod perpetrator huius sceleris recolens, maximè dolet pœnitentia ductus, & sic maximè æstuat propter fortem imaginationem, quam de eo habet, sic quòd omnes spiritus eius ebulliunt, & sic ad instrumenta visus accedunt, & ibi exeunt per radios visuales oculorum, vsque ad facta scilicet vulnera, quæ si recentia fuerint, statim sanguinem emittunt. Secundò hoc fit cum iuuamine aëris inspirati, sic quòd talis aër expiratur per vulnus educens sanguinem. Et simile est de oculo menstruoso, vbi postea macula apparet, dummodo per eum speculum est infectum. Sed et alij dicunt, quòd hoc fit à natura cõmuni, ad manifestandum homicidium.

Quæritur, quare paruæ auiculæ plus vociferantur & cantãt, quàm magnæ, vt patet sensibiliter de alauda & philomela.

Respondetur per Aristotelem, quòd spiritus paruarum auium est leuior & mollior, quàm magnarum. Ergo paruæ auiculæ facilè procedunt in quodcunque desiderium, & sic frequenter cantant.

Quæritur quare masculi plus cãtant, quàm fœmellæ, vt patet in omnibus animalibus.

Respon-

Respondetur, hoc est propter desiderium coitus, itaque secundum Constantinū in libro de Coitu, dicitur, quòd tunc spiritus maximè mouetur in corpore, & fit appetitus coitus.

Etiam respondetur, quòd generaliter loquendo de quolibet animali, fœmellæ sūt frigidiores, quàm masculi.

Quæritur, quare apes, vespa, musca, & locustæ, & multa talia animalia vociferātur, cùm non habent pulmonem, nec instrumenta vocis?

Respondetur secundum Aristotelem libro de Inspiratione & respiratione, quòd in eis est quædam pellicula, ad quam spiritus pulsans facit talem sonum, itaque mirabiliter sonat talis sonus.

Queritur, quare pisces non vociferantur?

Respondetur secundum Aristotelem secundo de Animo, quia pisces non habent pulmonem, sed solùm branchias, nec etiam cor, ergo non indigent inspiratione aëris, & per consequens non vociferantur. Quia secundum Aristotelem secūdo de Animo, Vox est percussio aëris inspirati.

DE COLLO.

Quæritur, quare animal habet collum?

RESPONDETUR secundum Aristotelem in

in libris de Animalibus, quòd collum est sustentamentum capitis. Vnde secundum ipsum, Collum est medium inter caput & corpus, vt patet per ipsum & eius ceruices et neruos, tanquam per vias medias motus & sensus corporis transleguntur: & per ipsum tanquam per quandam distantiam, cor maximè calidum à cerebro elongatur.

Quæritur quare aliqua animalia carent collo vt pisces, serpentes, & alia reptilia?

Respondetur, quia talia animalia carent corde. Ergo non indigent tali distantia, de qua dictum est.

Aliter respondetur, quòd in imo habent collum, sed non est distinctum à corde & capite.

Quæritur, quare collum sit osseum?

Respondetur secundum Aristotelem, vt eo fortius posset caput sustentare. Etiam ideo quia spina dorsi, in collo coniungitur cerebro, & inde recipit medullam, quæ est eiusdem substantiæ cum cerebro.

Quæritur quare quædam animalia habent longa colla, vt grues & ciconiæ, & sic de alijs?

Respondetur secundum Aristotelem, quia talia animalia requirunt sua nutrimenta in profundo aquarum, ergo indigent longis collis. Sic etiam quædam ani-

malia habent breuia colla, vt nisus, & accipiter, quia talia animalia sunt rapacia. Ergo propter fortitudinē breui collo indigent vt etiam patet de boue, qui est breuis colli, & ergo fortis.

Quaeritur, quare collum sit concauum, & maxime in anteriori parte circa linguam?

Respondetur, quia ibi sunt duo meatus, vnus descendens cibum ad membra nutritiua, vt ad stomachum & ad hepar. Et talis secundum Medicos, dicitur Isophagus, à φαγεῖν Graecè, quod est comedere Latinè.

Quare arteria vocalis est annulosa?

Respondetur, quòd est propter flexibilitatem, quae producit bonam resonantiā.

Quare pullus decollatus diu mouetur, & homo decollatus statim immobilis est?

Respondetur, quòd pullus & similia animalia habent neruos strictos, & sic in eis spiritus motiuus moratur diutius post decollationem. Sed homines & similia animalia habent neruos longos & amplos, itaque spiritus ab ipsis citò recedit, & per consequens non possunt mouere corpus.

DE HVMERIS & brachijs.

Quare homo habet humeros & brachia?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de animalibus, quòd propter delationem & portationem oneris.

Quare brachia sunt rotunda?

Respondetur, quòd est propter maiorem velocitatem motus & operationis. Quia talis figura motui est apta, vt patet per Aristotelem primo de Coelo.

Quare brachia sunt valde crassa?

Respondetur per Aristotelem, quod hoc est propter fortitudinem ad leuandum & ad portandum onera, etiam ad contingendum seu pugillandum. Sic etiam ossa eorum sunt valde crassa, quia ibi est multum de medulla, seu materia medullosa, ne citò corrumpãtur brachia. Sed medulla in paruis ossibus non potest contineri ita bene sicut in magnis.

Quare dolentes vel infirmi denudant vel detegunt brachia, & etiam laborantes in agone?

Respondetur secundum Hippocratem in libro Prognosticorum, quòd in talibus mors est propinqua, & est signum mortis, quia ibi est dolor maximus, qui facit brachiorum denudationem.

Quare in aliquibus infirmantibus brachia gracilia sunt, id est, subtilia redduntur, vt in

hydrop-

hydropicis & phreneticis?

Respondetur secundum Medicos, quia membra sibi compatiſtur: itaque vno dolente omnes humores ibi concurrunt in doloribus prædictis. Nam capite dolente, humores brachiorum currunt ad caput, & brachia gracilia fiunt.

Quare animalia bruta non habent brachia?

Respondetur, quòd habent anteriore pedes loco brachiorum, vel pro brachijs. Aliter respondetur, & melius, quia omnia animalia habent organa aliqua ad pugnandum & ad se defendendum. Vt lupus habet dentes, vacca cornua, equi pedes, volatilia, rostra & alas: sed solus homo habet brachia ad pugnandum.

DE MANIBVS.

Quare solus homo habet manus & Animal ei simile, vt simia?

Respondetur, quòd manus est organum organorum, vt dicit Aristoteles de Animo, quibus maximè homo indiget. Quia multæ sunt operationes, quæ per manus fiunt, & non per alia organa.

Quare aliqui sunt ambidextri, id est, vtentes vtraque manu pro dextra?

Respondetur, quòd est propter multitudinem caloris cordis & propter suffla-

tionem eius calidam, qui facit sinistram ita habilem, sicut dextram: itaque tales homines sunt proculdubio bonæ complexionis.

Quare mulieres non sunt ambidextræ, sicut viri, vt dicit Hipocrates circa vltimam particulam Aphorismorum, circa finem?

Respondetur secundum Galenum, quòd hoc est ideò, quia calidissima mulier sana, frigidior est frigidissimo viro sano. Et dicitur insigniter sana, quia si febricitaret, tunc dictum non esset verũ, quia in tali casu mulier calidior esset viro, caliditate accidentali.

Quare digiti sunt articulosi?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, quòd propter aptitudinem ad recipiendum, & ad tenendum receptum.

Quare quilibet digitus tres habet iuncturas seu articulos & pollex tantùm duas?

Respondetur, quòd pollex etiam habet tres articulos seu iuncturas, sed tertius iungitur brachio, itaque fortior est alijs digitis: vt patet ex nomine, quia dicitur pollex à polleo. Quia secundum Aristotelem maioris est virtutis, cùm etiam maior sit in quantitate.

Quare digiti dexteræ manus sunt subtiliores, quàm sinistræ, vt vult Aegidius?

Respondetur, quòd propter calorem in tali parte dominantem, qui facit maiorem subtilitatem.

Quare digiti sunt crassiores ante cibum, quàm postea? dicit Albertus.

Respondetur secundum omnes Medicos, quòd homo ieiunus, repletus est malis humoribus, & fumositatibus diuersis, quæ incrassant omnia membra, etiam digitos: sed cùm illi humores sunt per cibum expulsi, sic digiti magis graciles fiũt. Et eadem de causa homo ieiunus est grauior, quàm homo cibatus, vt patet expresse de ieiunantibus. Et potest reddi melior ratio, quia post cibum calor à membris exterioribus delegatur ad interiora, propter digestionem cibi, itaque membra exteriora gracilia redduntur, sed post digestionẽ cibi è conuerso dirigitur ad membra exteriora, itaque tunc incrassantur.

Quare aliqui homines sunt magis habiles in sinistra manu, quàm in dextra, ad aliquod opus faciendum?

Respondetur, quia in illis cor non influere facit dextro lateri calorem, sed plus sinistro, & etiam operatur in sinistra manu subtilitatem & gracilitatem.

DE VNGVIBVS.

Quæritur, vnde generantur vngues?

Respondetur secundum Galenum in commento Prognosticorum, quòd ex fumositatibus resolutis, ingredientibus extremitates digitorum, quæ aëre exteriori exiccantur & in cornu reducuntur.

Quare vngues senum nigrescunt, & pallescunt?

Respondetur, quia tandem calor cordis deficit, quo deficiente, ipsorum pulchritudo deficit.

Quare homines iudicantur bonæ complexionis vel malæ, secundum dispositionem vnguium?

Respondetur, quia vngues testantur bonitatem vel malitiam cordis, ergo etiam complexionis. Quia si sunt rubei, testantur choleram bene temperatam: sed si aliquo modo sunt inclinati cum rubeo colore ad nigredinem, testantur sanguineam complexionem: sed si sunt crocei coloris vel nigri, testantur melancholiam.

Quare aliquãdo maculæ albæ apparent siue generantur in vnguibus.

Respondetur, quòd nutrimenta vnguiũ sunt diuersa reddita, quia aliqua pars phlegmatis est admixta: ergo ex tali phlegmate macula ista causatur.

Quare omne Animal gradiens pedibus habet vngues vel vngulas, vel aliquid proportionabile eis

le eis, vt patet in auiculis, solùm curuos vngues habentibus, & in equis, quorum pedes subferrãtur, & in alia regula secundum Aristotelem, quæ est vera, exceptis natãtibus, vt patet in Ansere, vel in Anate, quæ carent huiusmodi vnguibus?

Quia naturaliter vngues sunt graues, & sic impedirent natationem. Et responsio sic potest elici ex dictis.

DE PECTORE.

Quare pectus est concauum?

REspondetur secundum Aristotelem, Quia ibi est sedes spiritualium membrorum, quæ membra sunt nobilissima, vt cor & pulmo: vt ergo ista custodiantur læsione necessarium est, vt pectus sit concauum.

Quare homo inter omnia Animalia habet latissimum pectus, vt dicit Aristoteles?

Respondetur, quòd spiritus in homine sunt debiliores & subtiliores, ergo requirunt regionem ampliorem, in qua possint contineri, vt est pectus.

Quare pectora Auicularum sunt rotunda & acuta?

Respondetur, quia sunt in continuo motu: atque figura acuta & orbicularis motui est apta, vt patet quarto Physicorum.

Quare ea quæ diligimus trahimus ad pectus?

Respondetur, quòd prior locus cordis est sub pectore. Ergo illa quæ cor amat ad pectus trahit propter vicinitatem cordis, applicando amatum amanti.

Quare mulieres sunt breuioris pectoris quàm viri?

Respondetur, quia in viris est caliditas, quæ naturaliter sursum mouetur, superiora viri incrassando, & ea ampliando. Ergo magnum pectus est signum animositatis, vt patet per Aristotelem in Physiognomia, vbi declarat hoc de Leone & Tauro. Sed in mulieribus frigiditas dominatur, quæ naturaliter mouetur deorsum: itaque dicit quòd mulieres frequẽter cadunt supra culum, quia posteriora eorum incrassantur ex frigiditate descendente. Sed vir frequenter cadit supra pectus, propter eius crassitiem.

DE MAMILLIS.

Quare Mamillæ sunt positæ supra pectus?

Respõdetur, quòd pectus est sedes cordis calidissimi, ergo ibi mamillæ generãtur, vt menstruum ad eas missum, calori cordis vicinum, citiùs decoqueretur, & in materiã lactis conuerteretur.

Quare in aliis animalibus mamillæ sunt infra pectus, sed in muliere sunt supra pectus?

Respondetur, quia mulier est bipes, ergo mamillæ existentes infra pectus, impedirent eius transitum: sed alia animalia quatuor habent pedes; ergo ipsa non impediuntur in eorum transitu, vel motu progressiuo.

Quare viri non habent tā magnas mamillas, sicut mulieres?

Respondetur, quia viris non generantur menstrua, nec ibi est vas menstruo deputatum. Tamen dicit Aristoteles, Viri habent paruas mamillas, & mulieres paruos testiculos.

Quæritur, quæ mamillæ sunt magis valentes pueris lactantibus, an paruæ, vel magnæ, seu mediocres?

Respondetur, quòd in magnis calor est diffusus & dispersus, ergo ibi non est bona digestio lactis: sed in paruis est vnitus & fortis, cùm omnis virtus vnita, est fortior seipsa dispersa, & per consequēs ibi est bona digestio lactis. Ergo paruæ sunt meliores quàm magnæ; mediocres autem sunt optimæ. Ex quo omne medium est optimum.

Quare tredecimo & decimo quarto anno mamillæ

millæ iuuencularum incipiunt crescere & incrassari, vt dicit Albertus?

Respondetur per Aristotelem de Generatione animalium, quòd ideo, quia tunc puella efficitur pubes, & mẽstrua incipiunt augeri in ea & fluere, vt dicit Aristoteles, quia in eadem ætate puellarum crescunt mamillæ, & virorum sperma.

Quare mamillæ mulierum generãtium abortum, id est, puerum qui egreditur mortuus ex vtero matris, vt dicit Hipocrates in secunda Particula Aphorismorum, mollescunt?

Respondetur secundum Glossam ibidẽ, Quia tunc mẽstruum non fluit ad mamillas, à quo fœtus deberet nutriri, ergo tunc molescunt.

Quare mulier impregnata concipiens masculũ in vtero, dextrã mamillã habet duriorem, quàm sinistrã?

Respondetur secundum Hippocratem, quia masculi concipiuntur in dextero latere matris, Ergo tunc menstruum fluit ad dextram mamillam ipsam indurando.

Quare mulieris impregnãtis lac fluens de mamillis significat debilitatem fœtus?

Respondetur secundum Aristotelem, quia lac est proprium nutrimentum fœtus in vtero; itaque quando lac fluit, signum

gnum est quòd fœtus non nutritur; & ex hoc vterque debilitatur.

Quare dura mamilla indicat sanitatem in puero existente in vtero?

Respondetur, quia menstruum conuertitur in lac, & tale lac sufficiēter nutrit fœtum & ex hoc arguitur ejus fortitudo.

Quare mulier habet tātum duas mamillas, & aliqua bruta, vt porca & canicula, habent decem, vel plures?

Respondetur, quia frequenter mulier concipit masculum vnum, vel fœmellam, & huic sufficit vna mamilla, vel duæ. Sed alia bruta habent multas scissuras, procreātes multos fœtus. Ergo habent mamillas, primo scilicet fœtui primam, secundo, secundam, & sic de aliis per ordinem.

Quare tempore impregnationis mamillæ sunt duræ, & alio tempore sunt molles?

Respondetur, quia tunc inflantur & tumescunt sicut vterus, quia multa humiditas menstrualis fluit ad eas, quæ alio tēpore manet in matrice, & expellitur per locum deputatum.

Quæritur, per quem modum lac mamillarum venit ad matricem?

Respondetur secundum Hippocratem, vbi suprà, quòd mamilla habet colligantiam cum matrice, & quasdam venas, quas abscin-

abſcindunt obſtetrices tempore partus, & per illas lac fluit ad vmbilicum puerorum, & capiunt nutrimentum per vmbilicum. Vnde aliqui dicunt, quod puer exiſtens in vtero nutritur per os, ſed hoc falſum, quia ſi ſic tunc ſtercora emitteret etiam: ſed hoc eſt falſum, quia non videtur vbi dimittuntur illa ſtercora.

Quare lac egrediens de mamillis ſpiſſum & craſſum & non multum, & fluidum, eſt ſignum maſculi in vtero: ſed lac tenue, eſt fœmellæ?

Reſpondetur, quia mulier geſtans maſculum, eſt fortioris caloris, quia digerit ipſum lac inſpiſſando. Sed in mulieribus habentibus fœmellam, non eſt tantus calor, ergo manet indigeſtum, & aquoſum, & fluidum ſupernatans, ſi ponatur in aqua.

Quare lac ſit album, cùm tamen menſtruũ ſit rubeum, ex quo generatur?

Reſpondetur, quia ſanguis nõ bene decoctus recipit formam albam, vt patet de carne, cuius proprius color eſt albus.

Aliter reſpondetur, quia quilibet humor, qui in tali membro generatur, alicui membro aſſimilatur in colore, inquantum poteſt. Sed quia caro mamillarum eſt alba, ergo & humor lactis eſt albus.

Quare vacca dat copiose lac, præ alijs animalibus?

Respondetur, quia vacca est animal multum vorax. Et vbi multum recipitur alimenti, ibi multum generatur menstrui. Quia lac non est aliud nisi menstruum decoctum & dealbatum, ergo etiã in ea multum generatur lactis.

Quare lac non est sanum, vt dicit Hyppocrates in secunda particula Aphorismorum?

Respondetur secundum Glossam ibidem, quòd propter multas causas non est sanum. Prima, quia quandoque coagulatur in stomacho, ex quo vlterius malus anhelitus generatur. Sed Hyppocates ponit remedium in loco allegato, dicens: Si tertia pars aquæ admisceatur lacti, tunc non est nociuum, & hoc intelligitur de aqua fluuiali. Alia causa: quia lac aliquando in stomacho accedit, & excoquitur, & iterum ex eo generantur mali humores, inficientes anhelitum.

Quare lac præsertim dolentibus capite, non valet?

Respondetur secundum Hyppocratem vbi suprà, & secundum Glossam ibidem, Quia lac citò transit in multam fumositatem, & multum habet materiæ terrestris quę fumositas ascendens, morbum gignit.

Quare lac est conueniens nutrimentum infātibus & pueris?

Respondetur, quia est naturalis eorum cibus & consuetus, quia etiam in vtero nutriebantur tali cibo: ergo est eis conueniens.

Quare lacticinium tempore partus vaccarū est bonum?

Respondetur, quia tunc lac est multum spongiosum. Ergo tempore illo multas fumositates expellit, & quodamodo est purgatio illo tempore.

Quare lac in mulieribus coëuntibus destruit puerum lactātem?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de Animalibus, Quia tempore coitus, subtilior & melior pars lactis vadit ad vasa seminalia, & ad matricem, & peior pars manet in mamillis, quæ destruit puerum.

Quare lac mulierum fuscarum sit melius, quàm albarum?

Respondetur, quia fuscæ mulieres sunt calidiores alijs, & quia calor digerit nutrimentum sufficienter, & sic lac melius fit.

Quare in eadem mensa simul comedere lac & pisces sit prohibitum à Medicis?

Respondetur, quia maximè disponunt ad lepram

lepram. Quia ambo sunt phlegmaticæ naturæ, tam lac, quàm pisces.

Quare auiculæ non habent lac atque mamillas?

Respondetur, quia mamillæ impedirent eis volatum. Etiam, pisces nō habent mamillas vel lac, quia ipsi emittunt lactes, vt dicit Aristoteles in libro de Generatione animalium. Quia fœmella emittit polygramum, & masculus superaddit lactes, sic eorum species æternæ fiunt per successionem indiuiduorum.

DE DORSIS.

Quare Animalia habent dorsa?

RESpondetur per Aristotelem, propter tres causas. Prima, vt dorsum esset via neruorum à spina dorsi extensorū per totū corpus, vt patet sufficienter in suspēsis, quia quando sunt lacerati, tunc adhuc nerui dependent in spina dorsi. Secunda causa est, vt esset custodia membrorum mollium in corpore existentium, vt stomachi, hepatis, pulmonis & sic de alijs. Tertia causa est, vt esset fundamentum omnium ossium, quia videmus, quòd alia ossa, vt costa, fundantur in spina dorsi.

Quare homo inter omnia animalia habet dorsum latum, ita quòd nullum animal, præter hominem, potest conuenienter iacere in dorso?

Respondetur, quia pectori lato correspondet dorsum latum. Si ergo homo haberet dorsum acutum, sicut alia animalia, illa esset indecens & inepta dispositio. Ergo requiritur quòd habeat dorsum latum.

Quare homo iacens in dorso, habet horribiles visiones?

Respondetur, quia tunc meatus seu neruus phantasiæ est apertus, qui est in anteriori parte cerebri, & ergo tunc phantasia corrumpitur.

Vel alia ratio est, quia homo iacens in dorso, habet se ita, quòd humores perturbantur, & mouentur sursum, vbi est phantasia, itaque phantasia perturbatur.

Quare malum est iacere in dorso?

Respondetur secundum Medicos, quia hoc disponit ad lepram, epilepsiam, maniam, & ad incubum. Vbi nota, quòd mania est infectio anterioris partis cerebri, cum priuatione imaginationis. Sed incubus in proposito, est passio cordis, cùm aliquis se in somno suffocari putat & putat aliquid iacere super ipsum, quòd libenter remoueret.

Quare spina dorsi habet multos articulos, & multa membra, quæ apud Medicos Spondylia dicuntur?

Respōdetur, quòd propter flexibilitatem ipsius dorsi, quia sine illis articulis, flexiones fieri non possent, neque motus, vt patet per Aristotelem in libris de Motibus animalium. Itaque dicentes, quòd elephas non habent membra, dicunt malè, quia nō posset se mouere.

Quare spina dorsi in piscibus fracta, pisces citò moriuntur?

Respondetur, quia spina dorsi in piscibus est loco cordis. Modò cor est primum viuens, & vltimum moriens, vt patet in libro de Longitudine & Breuitate vitæ. Ergo læsa spina dorsi, pisces diutiùs viuere nō possunt.

DE MEDVLLA.

Quare læsa medulla, homo facilè moritur?

Respondetur, quia medulla venit à cerebro: quod est vnum membrum principale, vt patet in duobus. Primò, quia medulla seu nucha est alba, sicut cerebrum: Secundò, quia aliæ medullæ non habent cutem neque pelliculam. Sed nucha habet duplicem pelliculam, sicut cerebrum, scilicet piam matrem, & duram matrem.

Et etiam circa spinam dorsi sunt quinque venæ, quæ secundum medicos dicuntur Hæmorrhoides, ab æma Græcè, quod est sanguis Latinè. Ideo medicum videndum est de venis Hæmorrhoidum.

DE FLVXV HAEmorrhoidum.

Quare aliqui viri patiuntur fluxum Hæmorrhoidum?

RESpondetur, quòd sunt Melancholici. Ergo multum generatur in eis melancholiæ, quia frigidi sunt, quæ primò mittitur ad splenem, scilicet ad propriam sedem melãcholiæ, & ibi propter sanguinis multitudinem retineri non potest. Ergo mittitur ad spinam dorsi, vbi sunt aliquæ venæ, quæ terminantur in dorso, & in collo. Et quando illæ venæ valde replentur sanguine melancholico, tunc aperiuntur viæ Naturæ, & exit ille sanguis semel in mense, vt menstrua mulieris. Et tales viri per talem fluxum præseruãtur magis ab infirmibus, scilicet ab hydropisi, peste, & cæteris.

Quæritur, quare Iudæi indifferenter patiuntur talem fluxum?

Respondetur Theologicè, quia ipsi tempore passionis Christi clamauerunt, Sanguis

guis eius super nos, & super filios nostros. Ergo dicitur in Psalmo: Percussit eos Deus in posteriora dorsi.

Aliter respōdetur magis naturaliter, quia Iudæi vescuntur cibarijs phlegmaticis & frigidis, ex quibus cibarijs generatur sanguis melancholicus, qui per fluxum hæmorrhoidum expurgatur.

Alia ratio naturalis est, Quia dicit Aristoteles in libro de Coelo & Mundo, quòd motus facit calorem, & calor digestionem vt patet quarto Metheororum. Sed Iudæi non sunt in continuo motu & labore, nec in conuersatione hominum. Etiam ideo, quia sunt in magno timore, quia timent nos vlcisci passionem nostri Saluatoris. Et hæc in eis frigiditatem faciunt, & impediunt digestionem, & ergo iterum in eis generatur multus sanguis melancholicus, qui in ipsis tunc tempore menstruū expurgatur.

DE CORDE.

Quæritur, quare cor & pulmo dicuntur membra spiritualia?

RESpondetur vno modo, quòd à spiritu, quia spiritus vitalis in corde generatur. Sed illa responsio non videtur valere: quia sic hepar & cerebrum, erunt membra spiri-

ſpiritalia, quod eſt falſum. Quia hepar eſt membrum nutritiuum, ſed cerebrum animatiuum. Sed tamen conſequentia patet, quia ſpiritus vitalis generatur in hepate, & ſpiritus animalis cerebro. Itaque reſpondetur, quòd cor & pulmo ideo dicuntur membra ſpiritalia quia in eis recipitur ſpiritus & aër. Vel dicitur ſpiritalia, propter eorum impoſſibilitatem, reſpectu aliorum membrorum. Ergo ipſa per ipſam pelliculam diuerſa ſunt ab alijs membris nutritiuis, vt à ſtomacho.

Quaeritur, quare pulmo ſit ita rarus, & ſpongioſus.

Reſpondetur, quòd ibi aër melius poteſt recipi pro cordis refrigerio, & expulſione ſuperfluarum fumoſitatum. Quia ſecundũ Ariſtotelem in libro de inſpiratione & reſpiratione, Pulmo eſt flabellum cordis, ſeu ventilabrum. Et ſicut follis inſpirando inflatur, & expirando comprimitur & contrahitur: ſic ſimili modo pulmo inſpirat aërem, dando refrigerium cordi, & inſpirat ne cor ſuffocetur per nimiam caliditatem aëris inſpirati.

Quaeritur, quare caro pulmonis ſit alba?

Reſpondetur, quòd propter eandem cauſam, quia eſt in continuo motu.

Etiam

Etiam solet quæri, quare sola animalia habentia cor, habent pulmonem, & non alia.

Respondetur, quia pulmo non est membrum propter se, sed propter aliud, scilicet propter cor. Ergo si animal corde carens haberet pulmonem, tunc superfluè & frustrà esset: modò natura non permittit hoc. Quia natura nō deficit in necessarijs, nec abundat in superfluis.

Quare animalia non habentia pulmonem carent vesica, vt dicit Aristoteles?

Respondetur, quia talia non recipiunt aquam potabilem, vt potum suũ & cibum faciant feruere, sed propter temperamentum cibi: ergo carent vesica, & etiam vrina vt patet in auiculis, quarum quædam simpliciter non bibunt, vt falco, nisus, accipiter.

Quare cor est in medio animalis?

Respondetur, quòd ideo, vt aliquo modo omnibus mēbris influere faciat vitam: itaque cōparatur Soli, qui est situs in medio planetarum, vt alijs planetis influere faciat lucē. Itaq; Pythagorici dicētes Coelum esse magnum animal, dixerunt Solem esse cor illius animalis.

Quare in solo homine cor collocatum in sinistro latere est?

Respondetur, vt calor cordis temperet

 fri-

frigiditatem ſplenis. Nam ſplen eſt ſedes melancholiæ, quæ etiam in ſiniſtro latere collocatur.

Quare inter omnia membra cor primo generatur? vt dicit Ariſtoteles, Quòd cor eſt primum viuens & vltimum moriens?

Reſpondetur ſecundum Ariſtotelem in libro de Iuuentute & Senectute, quia cor eſt principium & origo vitæ, & omnium membrorum; & ſine illo nullum membrum viuere poteſt. Nota ſecundum Phyſicos de ſemine in matrice retento, primò generatur quædam pellicula circundans ipſum ſemen: poſt hoc generatur typus formatiuus, qui ex ſubtiliore ſanguine primò facit cor, & de ſanguine minus ſubtili ſucceſsiuè facit hepar, & de ſanguine craſſo & frigido facit medullam & cerebrum.

Quare animalia parui cordis ſunt audaciora? vt Leo, qui eſt animal valde ferox & audax?

Reſpondetur, quòd in paruo corde animalis calor eſt bene adunatus & vehemẽs, & ſanguis aduenienſ in tangendo ipſum, citius calefit, & ad alia membra mouetur ſpiritu calefactiuo, mediante quo, audaciã eis tribuit.

Quare animalia magni cordis sunt valde timida, vt lepus?

Respondetur, quia calor tum est diffusus & dispersus, & non potest calefacere sanguinem ad ipsam concurrentem, & sic timor ibi generatur.

Quare in corde magnorum animalium, vt ceruorum & hominum secundum Albertum, est quoddam os?

Respondetur per Aristotelē, quòd ideò, vt sit fundamentum motus continui ipsius cordis: quia secundum eundem in libris de motibus animalium, In quolibet motu est quidam fluxus & quies.

Quare cor continuè mouetur?

Respondetur secundum Aristotelem in libro de Motu cordis, & per Galenum & Aegidum, Quia ibi spiritus generatur, qui est subtilior aëre, qui propter maiorē rarefactionem, quærit locum ampliorem, replendo concauum ipsius cordis, ex quo sequitur dilatatio cordis. Et quia cor est terrestre: ergo cessante impulsione, partes eius cessant, & tendunt ad centrū. Et magister Galenus ponit experientiam de glande. Si glans ponatur ad ignem, calor ignis eius humiditatem resoluit in fumum, qui est maior humiditas, ita

que maiorem locum occupat, & sic non potest manere infecta, ergo ipsam eleuat, & facit eam ex igne saltare: & sic conformiter est de corde. Vnde nota, quòd cor animalis est triãgularis figuræ aliquo modo, & partem minorem habet versus sinistram, partem verò maiorẽ versus dextrã, & in parte minori se continuè aperit, & claudit, & sic est in continuo motu. Primus motus, apud Medicos, vocatur Diastole. Sed motus contritionis siue clausionis, vocatur Sistole. Ex quibus duobus motibus fit pulsus in toto corpore, quem Medici in arterijs sentiunt.

Quare animantia magni cordis sunt macra?

Respondetur, quia calor naturalis egrediẽs de corde consumit humiditatẽ aquosam, quam humiditatem, oportet conuerti in pinguedinem. Et sanè frequẽter mulieres sunt pinguiores quàm viri, quia habent multum de humido, & sunt humidioris cordis quàm viri.

Quare caro cordis est compacta & spissa?

Respondetur, quia in re densa & bene compacta calor fortiter recipitur, vt etiam patet in alijs.

Aliter respondetur, vt cor sua caliditate temperet frigiditatem cerebri, ideo est

est compactum.

Quaeritur, quare est cor calidissimum in toto animali?

Respondetur, quia ibi est materia spissa & densa, & bene compacta, & calor fortiter recipitur in eo, vt patet in silicibus. Etiam alia ratio est, quia cor sua caliditate temperat frigiditatem cerebri.

Quaeritur, quare cor est principium vitae?

Respondetur, quia in eo generatur spiritus vitalis qui est sedes vitae. Vnde secundum Augustinum in libro de differentia spiritus & animae: Cor habet duos vẽtres, scilicet dextrum & sinistrum. Dexter enim venter plus habet de sanguine, quàm de spiritu, quia spiritus generatur ad viuificãdum totum animal.

Quaeritur, quare cor sit rotundum, & habeat figuram pyramidis instar?

Respondetur, secundum Aristotelem, Quòd figura rotunda non habet angulos: Et ideo est rotundum, ne materia corpori nociua ibidem possit retineri.

Aliter respondetur secundum Aristotelem, Quia figura rotunda est motui apta. Et ideo figura rotunda secundum Aristotelẽ metaphoricè Agonia dicitur, ab Alpha quod est sine, & gonia angulus, quasi sine angulo.

Quaeri-

Quaritur, quare in solo corde per excellentiã sit sanguis?

Respondetur quia sanguis est in eo tanquam in proprio loco, vel tanquam efficiẽte, quod alij dicunt de hepate. Vnde cor à nullo membro recipit sanguinem, sed alia membra ab eo.

Quaritur, quare aliqua animalia non habent cor?

Respondetur, licet non habeant cor, tamen habent aliquid proportionabile cordi, vt patet de piscibus & anguillis, qui spinas dorsi habent pro corde.

Quaritur, quare vt videmus sensu, in brutis animalibus, vt in auibus & pullis capite ipsis amputato, cor adhuc pulsat & viuit?

Respondetur, quia spiritus vitalis diutius manet in eo, quàm in alijs mẽbris, eo quòd cor est primum viuens, & vltimum moriens, vt dicit Aristoteles de Senectute & Iuuentute. Ergo cor pulsat, & plus mouetur, quam alia membra.

Quaritur, quare omne animal carens corde, vel proportionali ipsi cordi, carent sanguine? vt patet in muscis.

Respondetur, quia cor est principium sanguinis, modò deficiente causa, deficit effectus.

Quari-

Quæritur, quare pulsus cordis certius iudicatur in dextro latere, quàm in sinistro?

Respondetur, quia calor cordis ibi facit maiorem habilitatem & calorem, itaq; ibi plus sentitur, quàm in sinistro latere.

Quare calor aliquando è medio desinit, vt patet in caducis & epilepticis.

Respondetur secundum Constantinum in libro de Stomacho, quòd hoc fit ex defectu sui ipsius, & pelliculari, quibus cooperitur, quibus tunc infectis, cor è medio deficit: & aliquando fit ex infectione mẽbrorum vicinorum. Vnde quando ex orificio stomachi exit humor venenosus, lædit ille cor, & membra sibi vicina, & tunc illa inducunt è medio defectionẽ cordis. Notãdum quòd secundum Aristotelem, Dispositio cordis maximè cognoscitur per pulsum cordis. Quia pulsus velox, magnus & frequens cognoscitur, siue testatur de caliditate cordis, & de bona complexione. Et pulsus tardus & debilis testatur de frigiditate cordis, & malitia complexionis. Vnde mulieres, inquantum sunt sanæ, habent tardiorem & dibiliorem pulsum quàm viri, & hoc etiam patet per alias causas, vt infrà patebit.

DE

DE STOMACHO.

Quare stomachus est amplus?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus, Quia in eo cibus, vt in olla primo decoquitur & digeritur, vt purum ab impuro separetur: itaque per multitudinem cibi natura ampliat stomachum.

Quare stomachus est rotundus?

Respondetur secundum Constantinum in libro de stomacho, quia si haberet angulos, tunc in illis cibus potius maneret, & sic homo nunquam febribus careret: qui tamen humores eleuātur & consumūtur, & non absconduntur propter eius rotunditatem.

Quare caro stomachi est multum neruosa, & sensibilis?

Respondetur, secundum Aristotelem & Constantinum, quia nerui sunt dilatabiles & extensibiles: itaque stomachus tempore repletionis dilatatur, & tempore famis restringitur: ergo natura sagax disponit neruosum stomachum.

Quare stomachus digerit?

Respondetur, propter calorem in eo existentem, quia calor prouenit à membris vicinis, scilicet ab hepate & corde: quia videmus in fabrica arte, quòd calor ignis separat

separat æruginea, vt scoriam à ferro, aurum à cupro, argentum à stanno. Sic digestione per calorē fit separatio puri ab impuro, & talis digestio est quadruplex secundum Medicos.

Quare stomachus adiungitur hepati, vt patet sensu?

Respondetur secundum Constantinum vt supra, quia hepar est valde calidum: vt ergo sua caliditate posit iuuare ad digestionem, circundat ipsum.

Quare communiter patimur plus frigus post prandium, quàm ante?

Respondetur, quia tunc totus calor vadit ad stomachum ad digestionem faciendam, & sic partes exteriores frigescunt calore priuato.

Quare post prandium immediatè sit malum studere?

Respondetur, quia cum calor debet laborare pro imaginatione studij, tunc non laboraret pro cibo dirigendo, & sic cibus permaneret crudus. Ideo secundum Medicos, homo primum debet spaciari post prandium ad centum passus, vel secundum aliquos mille.

Quare mulieres, & maximè impregnatæ, primo & tertio mense habent appetitum inordinatum, ad comedendum carbones, cineres, &c.

Re-

Respondetur secundum Constantinũ, vt suprà, quia quales sunt humores in stomacho illarum mulierum, talia nutrimenta appetunt. Et quia mulieribus impraegnatis sunt putridi & corrupti humores replentes stomachum, ideo appetunt similia, cum omne simile applaudat sibi simili.

Quare stomachus carnes valde pingues tardè digerit?

Respondetur, quia tales carnes natant in stõacho. Modò optima digestio fit in profũdo stomachi, vbi carnes pingues nõ possunt venire. Itaq; tales sunt multũ somnolenti, post esum pinguium carnium, quia in eis digestio retardatur.

Quare stomacho infirmo, omnia alia membra habent in se malè, eo sano, melius sunt singula membra disposita?

Respondetur secundum Constantinum in principio sui libri, quia stomachus colligantiam habet cum cerebro, corde, & hepate, quae sunt membra principalia, ergo ipso dolente, omnia dolent.

Aliter respondetur, quia impedita prima digestione, aliae digestiones impediuntur. Nam in prima digestione principium est infirmitatis, scilicet in stomacho.

Quare iuuenes citius esuriunt, quàm senes?

Re-

Reſpondetur ſecundum Hyppocratem in prima particula Aphoriſmorum, & Galenum ibidem in Commento, quòd iuuenes propter tria cibo indigent. Primò propter incrementum, ſecundò propter reſtaurationem vitæ, tertiò propter conſeruationem vitæ.

Aliter reſpondetur, quòd iuuenes ſunt calidiores ſenibus, eo quòd ſenes ſunt frigidi & ſicci, vt patet ſecundum Ariſtotelem in libro de Generatione animalium. Ergo calor in iuuenibus plus digerit, & per conſequens plus appetunt.

Quare medici præcipiunt, quòd exiſtente appetitu comedendi, debet quis comedere.

Reſpondetur ſecundum Auicennã. quòd tolerare famem, eſt ſtomachum malis humoribus & putridis, adimplere, quos attrahit ad ſe loco cibi, vt patet per experientiam. Cùm ieiunamus nocte, habemus appetitum comedendi, ſed ſequenti die minimè. Ergo eſt ſignum quod ſtomachus tunc eſt repletus malis humoribus, & maximè orificium eius, quæ repletio non eſt vera, ſed mendax eſt propter hoc, ſumpto modico cibo, regreditur ſtatim appetitus: itaque dicunt vulgares communi prouerbio, quod os eſt truſator, quia licet fuerit corruptũ malis humoribus, ſumpto

tamen cibo reuertitur appetitus.

Quare consilium medicorum est, quòd homo debet successiuè comedere?

Respondetur secundum Auicennam, quia stomachus nimium repletur, & tunc cibus supernatabit in eo, quod est valde periculosum.

Alia causa est, sicut ligna multum frigida suffocant ignem, sic cibaria suffocant calorem naturalem. Itaque optima medicina est vti modestia & tem peramento in cibo & potu. Vnde versus,

Esse cupis sanus, sit tibi parca manus.
Pone gulæ metas, ætas vt sit tibi longa.

Quare alio & alio tempore anni appetuntur alia & alia cibaria? vt in hyeme carnes bouinæ, & vaccinæ, & porcinæ: in æstate appetũtur carnes subtiliores, vt vitulina, aquina?

Respondetur ideo, quia complexio variatur secundum tempus anni, vt patet per Gilbertum in libro sexto Principiorum.

Aliter respondetur & melius, quia hoc fit propter qualitatem ipsorum temporũ, quia frigus hyemis facit meliorem digestionem: nam ventres calidiores sunt in hyeme propter frigus circumstans, vt dicit Hypocrates in prima particula Aphorismorum, & Aristoteles in primo Me-

theor

rheororum.

Quare cibus non debet esse nimis calidus, vt piper, zinziber?

Respondetur, quia cibus calidus adurit sanguinem, & disponit ad lepram, Sic è conuerso, cibus frigidus mortificat & congelat sanguinem. Etiam cibus non debet esse nimis acetosus, quia ille citò inducit senectutem. Item cibus non debet esse nimis conditus, quia ille adurit interiora, & post illum cibum oportet potare multum, vt post alia cruda. Item cibus non debet nimis esse dulcis, quia dulcedo maximè constipat venas.

Quare sit bona consuetudo caseum comedere post prandium, & pira post omnia fercula immediate?

Respondetur, quia caseus ratione terrestritatis & crassiciei tendit ad fundum stomachi, & sic deprimit carnes, & ille cibus digerit omnes alios, seipsum digerere non potest. Sic etiam dicitur de piris. Notandum de caseo, quod caseus recens cæteris laudabilior: sed caseus vetus, & siccus & salsus est pessimus, citò faciens dolorem capitis, & hepatis constipationem, & quantò fuerit vetustior, tantò & durior. Vnde versus.

Caseus est nequam, nam digerit omnia sequàm.

Quare post pisces sit bonum cõmedere nuces? vt dicit Metrista.

Post pisces nuces post carnes caseus adsit.

Respondetur quia pisces sunt aliquando venenosi, quia sunt difficilis digestionis, & facile putrescunt & corrumpuntur. Et nuces iuuant digestionem, quia sunt mediocriter calidæ.

Alia ratio, quia quando sunt venenosi, vt dictum est, mox nux est remedium contra venenum. Ergo pisces temperantur per nuces, & sic sanum est sumere nuces post pisces. Sed tamen notanda est regula de piscibus, quia pisces debẽt esse de aqua clara & petrosa, & non frigida & lutosa, nec quieta. Vnde versus.

Hi currant per aquam mundam, claramque petrosam.

Sint cocti vino pisces cum petroselino. Et tales pisces minus nocent.

Quare nouus cibus multum nocet stomacho? vt in festo Pascha multi læduntur ex nouo cibo.

Respondetur, quia talis cibus nimis auidè comeditur, ergo replet stomachum, & sic stomachus difficulter potest digerere istum cibum, & sic eius immoderata com-

mestione

mestione multi moriuntur. Quia est regula Galeni & Hypocratis, quòd gula interficit plures quàm gladius, ideo summoperè valet moderatio cibi & potus.

Quare sit malum differre in mensa, & paulatim diuersa cibaria comedere?

Respondetur, quia quando vltimum apponitur, tunc primum incipit digeri, & sic partes in digerẽdo non æquantur, & cibus decoctus corrumpitur: hoc bene perpendunt Gallici, quia ad maius duo vel tria fercula comedunt: est tamen notanda regula de ordine cibariorum, quia si plura habẽtur fercula, quorũ quædam sunt subtilia in digestione, sicut caro pullorum, hœdorũ & vitulorum, oua mollia & subtilia, & huiusmodi, tunc illa subtilia debẽt præcedere. Sed crassa, Vt caro ceruorũ, porcorũ, vaccarum, assatura porcina vel vaccina, oua dura in patella frixa, debent post comedi. Ratio est, quia si præponerentur, tunc ipsa cito digesta, impedirent digestionem aliorum, & tunc subtilia iam digesta violenter retinerentur, & in stomacho corrumperentur: ex quo sequitur eructatio, nausea, fastidium, & dolor capitis, dolor ventris, & magna sitis. Et per consequens est valde nociuum in eadem mensa come-

dere lac, & bibere vinum, quia disponunt ad lepram.

Quæritur, quid melius est stomacho, cibus vel potus?

Respondetur, quòd potus citius digeritur quàm cibus, quia cibus est magis materialis quàm potus. Ergo cibus difficilius digeritur.

Quare bonum est potare in prandio?

Respondetur, vt potus temperet cibũ & reddat eum aptum digestioni: quia olla repleta carnibus aut piscibus, si non habeat humiditatem, tunc sequitur illius pulmenti & ollæ destructio. Et stomachus habet se vt olla decoquens cibum. Ergo à Medicis est consultum inter prandia potare.

Quare bonum sit cœnam dimittere serotinam?

Respondetur, quòd ideo, quia post cœnam non sequitur motus, sic cibus non intrat profundum stomachi, sed remanet indigestus & sic inducit nocumenta: itaque bonum est cœnam esse breuem & modicam. Vnde versus,

Cœna leuis cœnàque breuis tibi sit, quia magna

Cœna nocet, medicina docet, res est manifesta.

Et

Et magna cœna stomacho fit maxima pœna.

Vt sis nocte leuis, sit tibi cœna breuis.

Quare stamacho ieiuno vinum bibere sit valde insanum?

Respondetur secundum Auicennam, quòd talis sobria potatio vini dat magnũ periculum in cerebro, & quandoque inducit morbum caducum vel apoplexiam.

Quare aquam frigidam multum bibere est periculosum?

Respondetur, quòd vnum contrariorum expellit & impedit reliquum, vt patet per Aristotelem primo de Generatione. Sed quia aqua est summè frigida, ergo veniens ad stomachũ, impedit digestionem, & calorem digerentem.

Quare bibere de nouo musto sit valde periculosum ipsi stomacho?

Respondetur, quia est indigestibile. Ergo multum inflat ventrem, & sic aliquo modo prouocat dysenteriã, id est fluxum ventris sanguineum. Vnde versus,

Impedit vrinam mustũ, soluit citò ventrẽ.

Sed de vino bono bibere, est cõueniens Vnde versus.

Vinum sit clarũ, vetus, subtile, maturum.
Ac bene lymphatum, soluens, moderamine sumptum.

Quare statim post prandium laborare prohibitum à Medicis iuxta hunc versum.

Post mensam pauca, nec eas, nec stes sine causa.

Respondetur, quod huiusmodi triplex est ratio. Prima est, quia motus post prandium lædit virtutem digestiuam, & sic cibus indigestus depellitur. Secunda est, quia motus post prandium facit vt membra crudum attrahant cibum, quòd statim est causa ægritudinis,

Tertia est, quia motus facit cibum descendere, antequam digeratur, & si homo inciperet ambulare pòst prandium, tunc motus paulatim incipiet. Sed post cœnam motus est bonus, quia post cœnam citò consequitur somnus. Ergo parum est spaciandum, vt per hoc cibus intret profundum stomachi.

Quare de mane ante prandium sit bonum spaciari?

Respondetur, quòd talis motus dat membra commoda, & congrua ipsi spacianti, quia calorem naturalem fortificat, & facit descendere superfluitates stomachi. Itaque dicit Auicenna, quòd dimittentes exercitium & motum, incurrunt hecticam. Et ille motus patet in his versibus.

Ante

Ante cibum perge, motus primus moderatus.

Poſt cœnam ſtabis, aut paſſus mille meabis.

Quare, ſecundum doctrinam Auicennæ & Hyppocratis, vomere ſit valde ſanum?

Reſpondetur ſecundum eos, quia purgat ſtomachum ab omni humore nociuo: nam ibi expellitur materia paſſiua, ſcilicet glauca vel viridis, quæ ſi in ſtomacho maneret, febrilia induceret. Etiam ſecundum Auicennam, Vomitus purgat oculos, purgat caput, & mundificat cerebrum.

Quare ſomnus valde fortificat ſtomachum, & virtutem digeſtiuam?

Reſpondetur, quia in ſomno viget calor naturalis, interius digeſtionem confortando. Sed calor in vigilia, manet circa locum ſenſuum, & in toto corpore diſperſus.

Quare homo patitur infirmitates, vt cibus & potus à ſtomacho receptus, in eadem qualitate & quantitate per inferiora expellantur?

Reſpondetur, quòd hoc eſt propter debilitatem virtutis naturalis, ſcilicet appetitiuæ vel attractiuæ, digeſtiuæ, retentiuæ & expulſiuæ, quæ infirmitas, lyenteria vocatur.

Nota differentiam inter lyenteriam, dya-

xiam, & dysenteriam. Vnde versus.

Cruda lyen, simplex dyen, sed sanguine dysen.

DE SANGVINE.

Quare omne animal habens sanguinem, necesse est habere hepar?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd sanguis primò generatur in hepate, eo q; hepar est sedes sanguinis, secundum aliquos medicos, & attrahitur à stomacho per quasdam venas principales, quo generatur talis sanguis.

Quare sanguis sit rubeus?

Respondetur, quia assimilatur membro in quo generatur, scilicet hepati, quod est rubei coloris. Etiam sanguis est dulcis, quia est bene digestus, & coctus, & parum de terrestritate sanguini admistum, causa est salsedinis in eo, vt patet per Philosophum in libris Metheororum.

Quare mulieres habent spissiorem sanguinem, quàm viri?

Respondetur, quòd propter frigiditatem inspissantem. Frigiditas ex illa natura condensat, coadunat, constringit, vel congelat, vt patet in libris Metheororum.

Quare sanguis venit ad totum corpus ab hepate, & per quem modum?

Respondetur, quod per venas principales,

les, vt patet per hepaticam, cephalicam, medianam, & per venas capitales de quibus patet in libro Aphoriſmorum.

DE VRINA.

Quæritur, quomodo vrina venit ad veſicam, cùm tamen veſica ſit clauſa?

ALiqui dicũt, quòd ſudando: & videtur eſſe verum, cùm vrina non ſit mortificatiua, ut patet per Aegidiũ. Ergo aliter, reſpondetur, ſcilicet, quòd ſemipellicula quæ eſt in veſica, aperitur, & per eam intrat vrina, & quia illa pellicula eſt duplicata, ideo è conuerſo clauditur. Et dicit Theophylactus, Vrina eſt nuncius non fallax, quia teſtatur de ſanitate & ægritudine animalis. Vt dicit Hippocrates in libro Aphoriſmorum, quòd homines habent mane vrinam albam, & ante prandium rubeam, & poſt prandium candidã, & ſimiliter poſt cœnam. Et multi colores vrinæ de quibus nihil ad præſens.

Quare hydro piſis venit ab hepate?

Reſpondetur ſecundum Conſtantinum, quòd virtus digeſtiua in hepate, nõ poteſt materiam craſſam conuertere in quatuor humores, ſed cõuertitur ſolùm in aquam, quæ tumeſcit, & inflat hominem, & maximè ventrem.

DE FELLE.

Quare animalia habent fel?

Respondetur, quòd ibi recipitur humor cholericus, qui suo acumine multum iuuat viscera, ad expellendum superflua: etiam iuuat ipsum stomachum, in digerendo.

Quare icteritia venit à felle.

Respondetur, quia humor fellis est glaucus & croceus. Igitur cùm pori fellis obstruuntur, tunc ille humor non potest intrare sacculum fellis, sed miscetur cum sanguine vadens per totum corpus, inficiendo cutem.

Quare equus, muli, asinus & coruus non habent fel?

Respondetur secundum Aristotelem in libris de animalibus: quamuis illa animalia sic dicta, non habent fel in sacculo, habent tamen fel dispersum per paruas venas.

DE SPLENE.

Quare splen est caro nigra? vt patet sensu.

Respondetur secundum Aristotelem, in loco prius allegato, quòd splen causatur ex materia terrestri: id est, ex materia nigra: Modò effectus assimilatur suæ causæ.

Aliter respondetur secundum Medicos, quia

quia ſplen eſt reſeruaculum melancholiæ. Modò melancholia, eſt nigra cholera.

Quare homo habens magnum ſplenem, ſit macer.

Reſpondetur, quia ſplen multam trahit ad ſe materiam, quæ debet tranſire in pinguedinem. Itaque per oppoſitum, homines parui ſplenis pingues efficiuntur.

Quare ſplen facit ridere?

Vt dicit Iſidorus, Splene ridemus, felle iraſcimur, corde ſapimus, iecore amamus & cerebro ſentimus, vt etiam tangit Ebardus capitulo de verbis.

Cor ſapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram.

Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Reſpondetur, valde naturaliter, quia ſplen attrahit ad ſe melãcholiam, eo quòd eſt proprius locus eius, quæ melancholia eſt cauſa triſtitiæ, & illa ibi conſumitur, & ſic deficiente cauſa, deficit & effectus. Quòd autem melancholia eſt cauſa triſtitiæ patet per Ariſtotelem in procemio de Anima, itaque illa conſumpta ſequitur oppoſitum triſtitiæ, ſcilicet gaudium. Et eadem de cauſa fel facit iraſci, quia cholerici ſunt iracundi, quia multum habent de humore fellis. Et nota pro dilucido intellectu illorum, quatuor humores

mores sunt in homine, scilicet sanguis, cholera, phlegma, & melancholia, quorum quilibet habet speciale reseruaculũ, & membrum speciale in quo reseruatur, & conseruatur. Vnde ex parte materiæ siccæ & calidæ generatur cholera quæ vadit ad fel, vbi habet locum in quodam sacculo: Sed ex parte materiæ frigidæ & siccæ generatur melancholia, quæ vadit ad splenem, tanquam ad suum receptaculum, secundum Medicos: ex parte materiæ frigidæ & humidæ generatur phlegma, quod vadit ad pulmonem, tanquam ad suum receptaculum, vel secundnm Medicos, ad splenem: sed sanguis qui est nobilissimus humor, dicitur generari in hepate, & ibi videtur suus proprius locus.

DE COITV.

Quæritur, quare coeunt animalia?

RESpondetur secundum Auicennam, secundo de anima super illam literam. Naturalissimũ quidem operũ in viuentibus est, generare sibi simile in specie, quod fit propter conseruationem speciei. Quia si coitus non esset, omnes species dudum periissent.

Quæritur, quid sit coitus?

Res-

Respondetur, quòd coitus est mutua actio maris & fœminæ, per instrumenta ad talem actum deputata, ad seruandam speciem. Et ideo dicunt Theologi, quòd quando coitus non fit propter generationem sibi similem, tunc est maximum peccatum.

Quare coitus temperatus sit conueniens, saltem quibus licitum est?

Respondetur secundum Auicennam & Constantinũ in libro de Coitu, quod coitus alleuiat corpus, animum exhilarat, caput & sensũ cõfortat, aufert multas ægritudines melancholiæ, quia expellit fumum spermatis de cerebro, & expellit materiam apostematicam. Itaque secundum Auicennã tertio Canonis: ex dimissione Coitus: aliquando causatur tenebrositas oculorũ, & virtigo capitis. Vnde sperma viri vltra debitum tempus retentum, conuertitur in venenum.

Quare distemperatus coitus & nimis assiduus sit nociuus?

Respondetur, quia destruit visum, & corpus exiccat. Quia dicit Aristoteles secundo de Generatione Animalium, Luxuria est emissio puræ humiditatis & cerebrum cõsumit. Et inducit febres acutas, secundum Auicennam, vt expertum est.

Et

Et maximè abbreuiat vitam, secundum Aristotelem, in libro de longitudine & breuitate vitæ. Et hoc declarat Albertus de passere, qui propter nimium coitum, tantùm peruenit ad tertium annum.

Quare melancholicis & cholericis, & in vniuersum macris, valdè nocet coitus.

Respondetur, quia eos multum exiccat cùm ex se sint sicci ipsi, inducit siccitatem. Per oppositum phlegmaticis & sanguineis multum prodest coitus, vt dicit Auicenna, quia in eis multum aufert de tali materia, quæ necessario à natura expellenda est. Quamuis Aristoteles dicit, quòd omne animal pingue sit pauci spermatis, quia materia transit in pinguedinem.

Quare fœmellæ animalium brutorum non appetunt coitum post impregnationem.

Respondetur secundum Albertum, quia tunc matrix fœminæ est clausa, & mēstrua tunc sunt retenta, ergo appetitus circa illa cessat.

Quare tunc mulieres, & equa post impregnationem appetunt coitum? vt dicit Aristoteles in libris de Animalibus.

Respondetur secundum Galenum de muliere: quod recordatio iuuat ad coitum. Et quia mulieres recordantur delectationem in coitu præcedenti habitam, & sic appe-

appetunt coitum.

Sed de equa respondetur, quia est animal multū vorax: quare habet in se multas fumositates distemperatas, ergo appetit alium sperma, eo quòd omne simile appetit suum simile.

Quare repleto corpore non est coëundum?

Respōdetur secundū Aristotelem, quia prohibet digestionem, Similiter non bonū est ventri famelico, quia ille coitus valdè debilitat corpus animalis.

Quare non sit bonum post balneum coire?

Respondetur, quia tunc pori sunt aperti, & calor per totum corpus est dispersus, Ergo coitus sequens balneum, maximè frigefacit ipsum corpus.

Quare post vomitum, & post solutionem ventris, minimè valet coitus?

Respondetur, quia est valde periculosum facere duas purgationes in vno die, vt dicit Hypocrates & Galenus. Sic est de coitu & solutione ventris, cùm renes per coitum purgantur, & intestina per vomitum.

Quare animalia agrestia, in coitu sunt furibunda?

Quòd patet in ceruis, qui tunc maximè clāmat & vociferantur, vt etiam patet de asinis, qui tunc solent insanire, vt dicit

Conſtātinus ex authoritate Hyppocratis.

Reſpondetur, quia tunc membra ſunt maximè incenſa ex appetitu Venereo, natura laborat ad expellēdum ſuperflua, quæ in ſenſu diſponunt ad iram, & ad furorem. Ergo poſt coitum ſunt ſtatim manſueta.

Quare in coitu eſt tanta delectatio?

Reſpondetur, quia coitus eſt opus deſpectum in ſe, totum malum, & valde immūdum, ita quod omnia animalia naturaliter abhorrent illum actum. Et ſi non eſſet tāta delectatio in eo, nunquam fieret actus coitus, quia talis actus immundus eſt, & malicioſus. Itaq; natura in tali delectatione ſic libenter exercetur, vt ſpecies rerum poſſit conſeruari.

Quare frequenter coeuntes non habent tantam delectationem, ſicut rarò coeuntes?

Reſpondetur, quòd fit propter tres rationes. Prima ratio eſt, quia meatus ſeminis eſt nimis largus & amplus, ergo ſemen non facit ibi moram, ex cuius mora inducitur delectatio. Secunda ratio eſt, quia illis ſemper coeuntibus, propter continuum coitum eſt paucitas ſeminis, & ſic iterum non facit delectationem. Tertia ratio eſt, quia in illis aliquando loco ſeminis emittitur ſanguis crudus, & indige-

stus, vel alia materia aquosa, & quia haec materia non est calida, ergo non facit talem delectationem.

Quaeritur vtrum coitus potest fieri per os, scilicet quod animalia concipiant per os? Vt dicunt quidam de cornicibus, quod osculando se rostro coeant, & concipiant. Et quidam dicunt, quod mustella concipit & parit per os.

Respondetur, secundum Aristotelem in libris de animalibus, quod ille sermo est penitus falsus & fictus: quia licet columbae rostris se contrectent, tamen ex hoc non concipiunt, nec etiam sic coeunt. Etiam quia mustella semper portat in ore foetum suum de loco ad locum, itaque ipsi putant quod pariat per os. Vnde Aristoteles ita declarat & arguit. Quicquid intrat per os, hoc digerendo consumitur. Sed si semina per os intrarent, tunc digerendo consumerentur. Ergo, &c. Maior patet, quia non est debilis instantia, sed consequentia tenet in Darii.

Sed diceret forte aliquis, Tamen beata Virgo concepit per aurem, scilicet per verba. Ergo etiam possibile est, quod aliqua mulier concipiat per os.

Respondetur, quod hoc non fuit naturale, sed supra naturam, & miraculose: & de illa conceptione nihil est ad proposi-

Vnde dicit venerabilis dominus Albertus, Quid mihi de Theologia, cùm Physicè loquor.

DE SPERMATE.

Quæritur vnde generatur semen viri?

RESpōdetur, quòd de hoc sunt diuersæ opiniones Medicorū, Philosophorum: & dicunt quidā, quòd sit humor superfluus quartæ digestionis. Et aliqui dicunt, quòd sperma sit sanguis purus, à cerebro fusus & est decoctū, & in testiculis dealbatū. Sed alij dicunt, ꝙ sit superfluū secundæ & tertiæ digestionis. Sed quia similia sunt sudor, vrina, sputum, phlegma, cholera, ergo dicit Aristoteles in libris de Generatione animaliū, quòd sperma semper est superfluum vltimi nutrimēti, scilicet sāguinis, per totū corpus dispersi. Sed tamen præcipuè diffundiur & deciditur à membris principalibus, scilicet à corde, hepate & cerebro. Et huius signum est quia talia membra in digestione virtutis seminalis maximè debilitantur, & ex illo patet, quòd coitus sit minimè proficuus. Sed tamen aliqui asserunt, quòd prædicta sunt intelligenda de coitu excedenti, sed non de moderato. Notandæ sunt aliquæ virtutes, quæ lucidè

patet in his metris de moderato coitu. Vnde versus.

Alleuiat corpus coitus moderamine factus,
Quibus sit licitus, quibus non, valde nociuus.

Quare semen viri est album, cùm tamen semen mulieris sit rubeum?

Respondetur, quòd in viris est album, propter magnam caliditatem, & est magis decoctũ, quia in testiculis dealbatur, quorũ caro est alba sicut & caro mamillarũ. Sed semẽ mulieris est rubeũ, quia est superfluũ secundæ digestionis, quæ celebratur in hepate quia hepar est membrũ rubeum. Igitur, &c.

Aliter respondetur, quia menstruum est sanguis corruptus & indigestus ergo habet colorem sanguinis.

Quæritur, vtrum sperma decidatur, à membris vel ab humoribus?

Respondetur secundum aliquos, quòd à membris, sicut iam dictum est. Et hoc sic probatur, quia sensibiliter videmus, quòd claudus generat filium claudum, & pater habẽs cicatricem, generat filium habentem cicatricem, vt dicit Aristoteles in libris de Animalibus: & hoc non fieret, si non esset decisio à membris. Sed tamen

alij dicunt quòd decisio fit ab humoribus, quia fit ab vltimo nutrimento. Modò nutrimentum non est membrum sed humor.

Sed ad primam opinionem, de patre trũcato respondetur quòd Aristoteles secundo de Generatione Animalium vult, quòd hoc fiat propter imaginationem matris tẽpore coitus.

Quare imaginatio matris de Aethiope, generat filium nigrum.

Et hoc etiam est verum de alijs opinionibus. Vnde refert Albertus Magnus, quòd quędam regina in coitu imaginabatur Aethiopem prope lectum depictum imagine magna & distorta, & sic concepit & peperit filium nigerrimum.

Ad hoc respondetur secundum Auicennam, quòd imaginatio de casu facit homines cadere, & de lepra facit hominem leprosum. Sic etiam in proposito, imaginatiua est superior formatiua foetus. Et tale præcipit formale, quale scilicet imaginatum est.

Quæritur, vtrum semen viri ingrediatur substantiam & materiam fœtus.

Respondetur, quòd vtrunq; semen, tam patris quam matris: materia, intrat substantiam embriyonis. Quia vt lac coagula-

tum

tum intrat substantiam casei, ita habet se sperma, vt coagulum, & menstruum plenitudinem habet lactis. Sed illa opinio non videtur valere. Ergo respondetur secundum Aristotelem, & secundum alios Philosophos, quòd semen viri non intrat substantiam foetus: quod probatur sic, quia sic materia & causa efficiens coinciderent, quod est contra philosophum. Valet consequentia, quia semen viri non intrat substantiam foetus, eò quòd est principium efficiens ipsius pueri. Sicut domus structor est causa effitiẽs, & principium ipsius domus. Item alio modo probatur, quia eadem est materia nutrimenti & generationis, secundo de Anima. Quia ex eisdem sumus & nutrimur, ideò sperma non potest esse materia nutrimenti, secundum Auerroem.

Vnde secundum rei veritatem respondetur, quòd semina ambo clauduntur in matrice. Sed semen viri disponit semen mulieris ad receptionem formæ seu animæ, quo facto, conuertitur in humidũ, & exalatur per poros matricis, quòd patet, quia solum menstruum est materia foetus.

Quare matrix auidè & cupidè attrahit semens

Quia vt dicit Auerroes secundum Colligamentum

liget capite decimo. Fuit quædam puella in balneo, vbi sperma iactum fuit, & illa puella ab attractione seminis concepit & peperit.

Respondetur secundũ Auerroem, quòd matrix & natura specifica, attrahit ipsum semen, vt magnes ferrum, & agathes chalybem, sic attrahit ipsum ad suam perfectionem propriam.

DE MENSTRVIS.

Quare mulieres habent menstrua?

REspondetur secũdum Medicos, quia sũt frigidæ respectu virorum. Ergo totum nutrimẽtum non potest conuerti in eorum sanguinem, itaque magna pars transit in menstruum. Quia omni mense à qualibet muliere eius ætatis, & sana, expelluntur: quia ante tredecimum annum non fluunt, etiam de sana. Quia aliquæ mulieres infirmæ non patiuntur menstrua.

Quare menstrua fluunt à mulieribus?

Respondetur, quia menstruum est materia venenosa. Nam dicit Aristoteles in Generatione animalium, quòd mẽstruum recens & fluens, si tangat arborem vel ramum arboris virentem, talis arbor decrescit vel deficit. Item dicit Aristoteles: Si canis gustaret de menstruo, tertia die esset

rabi-

rabidus: & si muscæ tangantur ab ipso, illo die moriuntur. Itaq; natura sagax omni mense expelli voluit a mulieribus menstruum tanquam inimicum vitæ contrarium. Ergo retentum à mulieribus vltra debitum tempus, secundum Aristotelem, inducit pessimas infirmitates, scilicet syncopen, & extasin.

Quare ante tredecimum annum non fluunt menstrua?

Respondetur, quia iuuenculæ sunt calidæ, ita scilicet, quòd bene digerunt totum cibum. Ergo menstruum in eis non generatur ante illud tempus, & per consequens non expellitur, & hoc est verum, nisi bonitas vel malitia complexionis impediat.

Quare mulieres post quinquagesimum annum, non patiuntur menstruum? Vt patet in metris?

Adde decem tribus, mulierum menstrua cernis.

Ad quinquaginta durat purgatio tota.

Ibi respondetur, quòd mulieres veteres sunt steriles, ergo non habent menstrua.

Aliter respondetur, & melius, quia tunc natura est debilis, & sic non potest ipsum expellere, præ nimia debilitate. Ergo generantur in eis maximæ quantitatis immũ-

dities, in vna massa, & sic efficiuntur ita immundæ, vt suo anhelitu inficiantur homines, & ergo tunc in eis tussis abundat, & alia mala. Ergo secundum consilium Medicorum, abstinendum est à talibus vetulis.

Quæritur, quare mulieres taliter existentes, veneno non inficiunt semetipsas?

Respondetur, quia venenum non agit in seipsum, sed in aliud sibi obiectum.

Aliter respondetur, & melius, quia consuetum est mulieribus talem naturam habere, ergo eis non nocet. Refert enim Albertus Magnus de quadam puella, quæ in Colonia ad ipsũ ducebatur, Comedit omnes araneas, nil ei nocentes, sed fuerunt ei cibus aptissimus. Et dicit Aristoteles in libris de Regimine principum ad Alexandrum regem, & narrat illi de quadã puella, quæ in iuentute fuit nutrita veneno. Et hoc dicit Commentator in secundo Physicorum, Quòd quidam homines consueuerunt comedere venenum sic, quòd erat eis cibus quotidianus.

Quare mulieres impraegnatæ non patiuntur menstrua?

Respondetur, quia tunc menstruum transit in lac, & in nutrimentum foetus. Ergo mulier impraegnata quoniam pati-

tur

tur menstruum, hoc est signum abortionis.

Quare tribus primis mensibus, menstruum mulieris impraegnatae adhuc fluit?

Respondetur, propter paruitatem & nouitatem pueri, quia adhuc non potest sumere totam materiam menstrualem.

Quare faemellae animalium brutorum, vt volucrum & piscium, non patiuntur menstrua?

Respondetur per Aristotelem & Albertum, quòd in brutis talibus mẽstruũ transit in materiam pilorum: in piscibus trãsit in squamas: & in auibus in plumas. Et ex hoc considerandum est sic esse verum, quia inter bruta animalia foemellae frequenter magis sunt hirsutae, quam masculi: & foemellae piscium magis sunt squamosae: & foemellae auium magis sunt pennosae, &c.

Quare menstruum recipit nomen à mense?

Respondetur, quia est spacium temporis mensurandi motum Lunae. Quia Luna motum suum perficit in viginti nouem diebus: & quatuordecem horis. Modò Luna habet dominium in humidum, vt patet secundo Metheorum. Sed quia menstruum est humidum, ergo capit denominationem à mense. Nam humidum crescit Luna crescente, ipsa deficiente, deficit.

Quare

Quare quædam mulieres diutius patiuntur talem fluxum, & quædam breuius: quædam per sex dies, quædam per septem, aliæ verò per tres, vt frequenter in omnibus?

Respondetur, quòd primæ sunt frigidiores, ergo plus generatur in eis de menstruo, & per consequens longiore tempore expellitur, & aliæ sunt calidiores ergo minus generatur, & in breuiori tempore expellitur.

Quæritur, vbi reseruatur menstruum ante fluxum?

Dicunt aliqui, quòd in matrice, sed Auerroës hoc probat, & dicit, quod matrix est locus generationis, sed tale menstruum ad generationem nihil facit. Respondet ipse, sicut dicebatur de fluxu hæmorrhoidum, scilicet, quòd quędam vena circa spinam dorsi ipsa menstrua reseruat. Et huius signum est, quia mulieres istæ tempore menstrui maximum patiuntur dolorem dorsi, propter eius expulsionem à natura.

Quæritur, vtrum menstruum, quod omni tempore expellitur, & menstruum, de quo fœtus generatur, sit idem?

Respondetur, quòd non: quia primum est impurum, & malè dispositum ad generationem, sed secundum est valdè purum

crudi & clarum: itaq; sanguis ille est aptus generationi.

Quare mulieres impregnatæ tempore menstrui, generant filios leprosos & imbecilles?

Respondetur, quia menstruum est venenosum, imo venenosissima est mulier menstruosa. Modo vt patet in libro de Causis: Causæ relucent in effectibus: Etiam per philosophum, Effectus gerit aliquam similitudinem suæ causæ. Ergo ille natus male disponitur.

Quare mulieres non vniformiter, eodem tempore mensis, patiuntur menstrua? quia quædam in nouilunio, quædam in plenilunio, quædam in defectu Lunæ.

Respondetur, quod propter diuersas cõplexiones mulierũ. Vnde licet omnes mulieres respectu virorũ sint phlegmaticæ, tamen mulieres inter se sic se habent, quod vna est magis sanguinea, alia magis cholerica. Et quomodo quælibet lunatio habet quadras, sic illæ habent quatuor complexiones: prima est sanguinea, secũda cholerica, &c. Mulier sanguinea patitur in prima quadra: cholerica in secunda: melancholica in tertia: & sic de alijs.

Quare mulieres sanguineæ patiuntur fluxum menstrui in prima quadra?

Respon-

Respondetur secundũ Galenum in libris Aphorismorum, & secundum Gilbertum in sex principijs, Quod omne tale additum suo tali, facit ipsum magis tale. Ergo prima quadra Lunæ mulieri sanguineę auget sãguinem, ergo tunc sic expellitur.

Etiam respõdetur, quòd Luna noua recipit iuuenes: quia tales sunt magis sanguinei quàm senes, iuxta hunc Versum.

Luna vetus veteres, iuuenes noua Luna requirit.

Quare tam frequenter omnes mulieres in fine mensis patiuntur menstruum?

Respondetur, quia generaliter omnes mulieres sunt phlegmaticæ. Modò vltima quadra est phlegma.

Aliter respondetur, quòd hoc est propter defectum, ergo in eis frigiditas operatur ad multiplicandum illam materiam, & materia multiplicata tunc expellitur.

Quæritur, quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolores?

Respondetur, quia est similis dolori stranguriæ, id est, proiectioni vrinæ paulatim & guttatim. Quia sicut strangurią quæ fit potu indigesto, vias vrinales, subtiles lædit, sicut contingit post balneum: sic etiam materia menstrualis est, quæ terrestris & indigesta lædit vias, per quas

digeri debet, & transit.

Quare post fluxum menstrui, mulier facilè concipit?

Respondetur, quia tunc melius est disposita ad conceptionem, quia est mundata à menstruis. Vnde legitur in Exodo, Cùm Iudæi essent in Aegypto, breui tempore augebantur super Aegyptios. Huius non fuit alia ratio naturalis, nisi quòd viri Iudæi non coibant cum mulieribus suis, nisi essent purificatæ & mundatæ à menstruo, quia tunc erant aptæ ad concipiendum.

Quare dolor mulierum menstruosarum mutatur in pallorem?

Respondetur, quia tali tempore calor recedit ab omnibus membris exterioribus, ad mēbra interiora, ad iuuandum naturam, & expellendum menstrua, quæ priuatio caloris facit pallorem in facie.

Aliter respondetur, quia menstrua sunt crudi humores, ergo ipsis fluentibus possunt decolorare faciem, & per consequens inducunt pallorem.

Quare mulier menstruosa abhorret cibum capere?

Respondetur, quia natura plus laborat ad expulsionem menstrui, quàm ad digestionem, ergo si caperet cibum, ille mane-

ret crudus: ergo natura sagax hoc non admittit.

DE STERILITATE.

Quare quædam mulieres sunt steriles, nec concipiunt?

RESpondetur secundum Medicos, quod propter multas causas. Prima est, quia aliquando ex parte viri est defectus, scilicet quando vir est frigidæ naturæ, quia tunc semen eius est ineptum generationi. Secūda causa est, quia semen eius est aliquoties aquosum, non faciens moram in matrice. Tertia quia semina viri, & mulieris non habent eandem proportionem, vt si vir est melancholicus, & mulier sanguinea: vel si vir est cholericus, & mulier maximè phlegmatica. Quia vt patet ex primo de Generatione animalium, & secundo de Anima: Agens & patiens debent habere eandem proportionem, alias actio impeditur.

Quare mulieres pingues rarò concipiunt?

Respondetur, quia habent matricem lubricam per quam semen receptum labitur nec retinetur.

Aliter respondetur quia tales pingues habent orificia matricum valde stricta, ita quod semen impeditur, & si intrat, tunc tardè intrat, ita quod semen medio tempore

pore frigesit, & sic non valet ad generationem, seu in materiam carneam resoluitur.

Quare mulieres nimis calidæ rarò concipiunt?

Respondetur, quia semen in eis receptum extinguitur, & corrumpitur, ac si pauca aqua in magnum ignem funderetur. Ergo videmus, quòd mulieres feruenter appetentes luxuriam & libidinem rarò concipiunt.

Quare mulieres publicæ, vt meretrices, non concipiunt?

Respondetur quòd est propter diuersa semina, ex quibus earum instrumenta cõcipiẽdi destruuntur, & lubrica efficiuntur, ita quod natura seminalis non retinetur. Vel etiã, quia vnum semen destruit aliud, ita quod nullum valet ad generationem. Vnde versus.

Impedit & semen aliud simul & mediante.

Quò impedito, sequitur destructio prolis.

Item nota, vt patet per Albertum, quòd summum remedium est ad cõceptionem, recipere matricem leporis puluere asperam, & purificatam in potu, quæ à tota natura specifica operatur ad conceptionem.

DE CONCEPTIONE.

Quare quædam mulieres concipiunt masculos?

RƐsponđetur secundum Constantinum & Aristotelem, Quod si semen cadat ad dexteram partem matricis tunc generatur masculus, quia hæc pars est calidior, & calor secundum prædicta operatur ad generationem masculi. Ergo secundum Albertum, Quando dextra pars mulieris maximè tumet, est signum masculi in vtero. Sed alij assignant aliam causam, scilicet quando semen patris habet dominium super semen matris, tunc generatur masculus: sed quando est è cõuersò, tunc generatur fœmella.

Quare quædam mulieres concipiunt fœmellas?

Respondetur, quia semen est elapsum ad sinistram partē matricis, quæ est frigidior ratione splenis adiacentis, quia splen cooperatur ad frigiditatē, & illa est causa fœmellæ. Item vt dicit Albertus, Quãdo mulieres post coitũ iacēt in dextro latere, concipiēt masculum, si autem in sinistro, cõcipiēt fœmellam. Quia semina reclusa ad illam partem matricis fluunt, in qua mulier iacet, tunc talis fœtus illic formatur.

Quare mulier habet matricem?

Respon-

Respondetur secundum Auerroem, in libro qui dicitur Colligamentum, Quia est proprius locus generationis, illa est sita in medio mulieris. Quia sicut ad cloacã fluunt omnes immunditiæ ciuitatis, ita ad matricem fluit sanguis menstruosus & immundus.

Quare quædam mulieres portant pueros longos & graciles, & aliæ portant breues & spissos?

Respondetur secundum Auerroem, vti supra, & etiam secundum Galenum, quia puer formatur secundum quãtitatem matricis. Sed quia aliquæ mulieres habent matricem longam & strictam, ergo pueri erunt longi & graciles: sed aliæ per oppositum dicuntur habere matricem oppositam, ergo etiam pueri per oppositum disponuntur.

Quare mulier aliquando concipit gemellos?

Respondetur secundum Galenum in libro de Natura humana, Quia in matrice sunt septem cellulæ receptacula seminis, & tot possunt naturaliter generari pueri, in quot cellulas semen ceciderit, & diuisum fuerit: quia tres cellulæ sunt in dextro latere, & illic generantur tres masculi, & tres sunt in sinistro latere, in quibus generantur tres fœmellæ. Sed alia

est in medio istarum, vbi antiqui autentici dicunt generari Hermaphroditem, id est hominem habentem membrũ vtriusque sexus, Si ergo mulier pareret vltra septem pueros, hoc potius fieret miraculosè quàm naturaliter.

Quare gemelli sunt semihomines, & non ita fortes sicut alii, vt dicunt leges, ipsi pro dimidio homine in duellis depugnantes?

Respondetur, quia semen & materia, quæ deberet transire in vnum fœtum, cecidit in duos: & ergo debilitantur, & secundum rei veritatem, non diu sanè frequenter viuunt.

DE HERMAPHRODITIS.

Quæritur, quo modo generantur hermaphroditæ?

RESpondetur per talẽ modum, quia in matrice sunt tres cellulæ principales, vna in dextro latere, alia in sinistro, tertia verò in medio, in quã semen elapsum, dicitur generare hermaphroditem per talem modum. Quia natura semper tendit ad melius, ergo intendit semper generare masculum & nunquam fœmellam. Quia fœmella est vir occasione natus, & monstrum in natura, vt patet in libro de Animalibus. Ergo quandoque generatur masculus, quo ad omnia

nia membra principalia; sed tamen propter malam dispositionem matricis, & obiecti, & secundum inæqualitatem seminis, cùm non posset perficere masculum perfectum, sic generat fœmellã, vt hermaphroditem: Itaque dicunt naturales, quòd hermaphrodites sit impotens in membro virili, vt patet per experientiam.

Quare natura non disponit in eo duo membra virilia, vel duo fœminalia, sed semper vnum virile, & aliud fœminale?

Respondetur, quia natura tunc faceret aliud frustra, quòd est contra Aristotelem in multis locis, scilicet in tertio de Anima, & quarto Metaphysicorum, vbi dicitur quòd natura nihil facit frustra & Deus.

Quæritur, vtrum ille sit habendus pro viro vel muliere?

Respondetur, consideranda est quantitas vnius membri, per quãtitatem alterius membri, & debet considerari in quo membro sit potens in actu Venereo: & si secundum actum muliebrem, tunc est mulier: si secundum actum virilem, tunc est vir.

Quæritur, vtrum debet babtizari nomine viri vel mulieris?

Respondetur, quòd nomine viri. Ratio est, quia nomina imponuntur ad placitum, & secundum nomen dignius debet

baptizari. Quia omnis vir dignior est muliere: quia omne genus præstantius est suo passo, vt dicit Aristoteles tertio de Anima.

Quæritur, vtrum debeat stare in iudicio loco viri vel mulieris?

Respondetur secundum regulam Iuris quòd primò debet iurare, antequam admittatur ad iudicium, quo membro posset vti & secundum hoc est admittendus, iuxta vsum & potentiam illius membri. Et si vteretur ambobus membris æqualiter, tunc secundum sanctam matrem Ecclesiam est tollendus.

Ex quo etiam quæritur, & soluitur tale Problema, Vtrum ipse possit promoueri ad sacros ordines? Et respondetur secundum iam dicta.

DE MONSTRIS.

Quæritur, an natura facit monstra?

Respondetur, quod sic, vt patet secundo Physicorum: quia si non tunc priuaretur suo fine, nam ex possibilibus semper intendit producere id quod melius & perfectius est, sed tandem ex mala dispositione materiæ, & influxu constellationis specialis, non potens est perficere, & sufficienter producere intentum: ergo producit illud quod potest, Vt contigit tempori-

bus

ctus Alberti, quòd in quadam villa vacca peperit vitulum semihominem, tunc rustici suspicantes de pastore, ipsi rei causam variam imposuerunt, & tandem ipsum cũ vacca volebant cremare. Sed Albertus Astronomiæ expertus, agnosens rei veritatem, ex constellatione speciali hoc factum esse dixit, & pastorem à manibus eorum redemit.

Hæc sunt verba Alberti:

Vidimus, bicorpora eorum in nullo erant coniuncta, nisi dorso, & habebant duo capita, quatuor pedes, quatuor manus & ibant ad quamcunque partem vertebantur. Verba Alberti: Vidimus hircum non habentem alios, nisi pedes anteriores, & partem posteriorem, scilicet, culum, & trahit post se super terram. Verba Alberti: Narrauerunt nobis, quòd duo homines fuerunt in dorso coniuncti, & erant contrariæ complexionis, & cùm vnus fuit furibundus, alter fuit mansuetus, & vixerunt per duos annos, & vnus prius moriebatur, alter verò tam diu superuixit, donec ex fœtore infectus moriebatur.

Quæritur quomodò fiant hæc?

Respondetur quòd per talem modum, quia semen funditur ad cellulas matricis, quod pro generatione duorũ sufficit: tunc

fortè quandoque contingit quòd interstitium pellis, medians inter duas cellulas rumpitur, & in dorso ramificantur & coniunguntur, habentes duo capita distincta.

Quaritur, vtrum sit vnus homo vel duo?

Respondetur secundum Aristotelem, respiciendum est ad cor, vnde quando sunt duo corda, duo sunt homines.

Quare aliquando homo generatur cum magno capite, vel cum sex digitis in vna manu, vel cum quatuor pedibus?

Respondetur secundum Albertũ, Quod est propter superfluitatem, & nimiam abũdantiam materiæ. Vnde quando materia superfluit, tunc generatur caput nimis magnum, vel sex digiti, vel quatuor pedes, vel aliorum superabundantia membrorum: Sed quando materia deficit, tunc generatur membrum minus quàm deberet, vel pauciora membra. Et sic Albertus & Auerroes distingunt, secundo Physicorum, quantitatem discretam, & continuum.

Quare mulier sit monstrum in natura?

Respondetur ex secundo Physicorum, omne occasione natum, est monstrum. Sed mulier occasione producta est, ergo, &c. Minor probatur, quòd natura nunquàm

quam intẽdit generare fœmellã, sed sẽper masculum, Sed natura generat quãdoque fœmellã, propter materiæ malam dispositionem, vt prius dictum est.

DE INFANTIBVS.

Quare quidã in totum assimilantur patri, quidam in totum matri, quidam vtrique, quidam neutri parentum?

RE spondetur secundum Aristotelem, si semen patris in totum superat semen matris, etiam puer in totũ assimilatur patri. Si autem per oppositum, tunc matri. Sed quandoque neutri assimilatur, & hoc contingit varijs de causis: quandoque ex dispositione primarum qualitatum, quandoque ex influxu constellationis cœlestis. Et sic refert Albertus Magnus exemplum, quòd quodam tempore erat bona constellatio pro generatione porcorum, & generabatur homo habens faciem instar porci, secundum hoc producuntur monstra diuersimodè.

Quare pueri frequentius assimilantur patri quàm matri?

Respondetur, quòd hoc est propter imaginationem matris de dispositione patris in coitu. Vnde ratione fortis imaginationis, de qua memoratur tẽpore conceptionis, pueri maximè attrahunt eius disposi-

tionem. Aut color est, vt superius patuit de regina, imaginãte imaginem nigram, quæ peperit filium nigrum. Et rursus patuit de quadam regina Aethiope, quæ tempore conceptionis imaginabatur de albissimo colore, & tunc peperit filium album. Et idem habetur ex artificio Iacob, qui virgas discoloratas misit in aquas tempore commixtionis ouium.

Quare pueri aliquando assimilantur auis & atauis, plusquam parentibus?

Respondetur naturaliter, quia virtus auorum est imposita in cordibus generantium, & potest dici, quòd fit aliquando ex similitudine nutrimenti, & tunc foetus formatur ex similitudine auorum.

Quare membra pueri sunt diuersis modis disposita, quædam molliora?

Respondetur, quòd hoc est propter dominium diuersorum elementorum; quia ossa fiunt ex materia terrestri, ergo sunt magis dura. Sed medulla & cerebrum, fiunt ex materia magis aquosa, ergo sunt magis mollia. Sed spiritus vitales & animales generantur ex materia magis aërea, & hoc intelligitur de eorum membris, ex quibus resultant, sicut hepar & cor, in quibus principaliter spiritus vitales existunt.

Quare secundum vsum & cursum naturæ pueri exeunt vterum maternum nono mense?

Respondetur, quia tunc fœtus est in totum perfectus, vel hoc ideo contingit, quia tũc regnat planeta mollifluus & beneuolus, scilicet Iupiter, quia est amicus naturæ. Nam secundnm Astronomos, ipse est calidus & humidus, itaque temperat malitiam Saturni frigidi & sicci. Et ideo omnes pueri generati in nono mense, sunt sani frequentius.

Quare pueri exeuntes in octauo mense, tam frequenter moriuntur, & illi pueri dicuntur fœtus Lunæ?

Respondetur, quia Luna est planeta frigidus, habens dominium in fœtum, ergo sua frigitate stringit fœtum, ita quòd oportet eum mori.

Quare puer exiens statim flet?

Respondetur, quòd propter subitã præparationem à caliditate ad frigiditatem, quæ frigditas maximè lædit suam teneritatem. Sed alia ratio esse potest talis, quia tunc pueri habent membra mollia & tenera, quæ comprimuntur, cùm exire debent per portam matricis strictam & angustam. Et præcipuè cerebrum humidum, capite compresso, de se facit stillare quosdam humores, qui patientes exitum per

per oculos, causa sunt fletus & lachrymæ. Sed Theologi assignant aliam caussam, videlicet quòd hoc fit propter transgressionem primorum parentum, & propter peccatum originale.

Quare puer cùm exit ponit digitum in os?

Respondetur, quia puer exiens à matrice, exit à calido balneo, ergo intrans frigiditatem, ponit digitum in os, propter defectum caliditatis.

Quare mulieres asserunt, quòd puer clamans in vtero est malum signum?

Respondetur, quòd est malum, eo quòd nō viuus exit. Ergo dicūt Theologi, quòd dum puer cognoscit se priuari diuino intuitu, propter carentiam baptismi, tūnc clamat. Sed naturaliter respōdetur, quòd clamor est signum suæ passionis: quia si maximè non pateretur, non clamaret.

Quæritur quomodo puer exit de vtero?

Respondetur quòd primò caput exit, & si alio modo exiret, scilicet per crura vel per brachia, tunc interficeret matrem & semetipsum.

DE FOETV.

Quæritur, quo modo fœtus successiuè generatur?

RESpondetur, quòd in primis sex diebus fœminæ habēt colorē lactis, sed in sex

dibus

diebus ſequentibus habent colorem rubeum, qui eſt color propinquus diſpoſitioni carnis, & tuuc tranſmutatur in materiā ſpiſſi ſanguinis, & coagulati, non fluentis ſicut maſſa carnea. Sed in duodecim diebus ſequentibus poſt illos materia condenſatur & conſolidatur, ita, quòd poſſet ſuſcipere fabricationem & formationem. Quia res fluida & humida non tenet impreſſionem, vt patet per Ariſtotelem ſecundo de Anima, ſic ſingulis diebus, vſque ad partum aliter diſponitur. Sed quomodo fœtus per ſingulos menſes regatur per planetas: hoc patet alibi, ſcilicet in Boetio. Et ille modus tranſmutationis ſeminis, patet in his metris:

Suſceptum ſemē ſex primis credo diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſque nouem fit ſanguis, abinde
Conſolidat duodena dies, bis nona deinceps
Efficiat totū, tēpuſque ſequens oriundum.

Quæritur, vtrum fœtus ſtercus emittat, & mingat?

Reſpondetur, quòd non, ratio eſt, Quia non habet primam digeſtionem, quæ eſt in ſtomacho: quia cibus non venit ei per os, ſed per vmbilicum, itaque non vrinat, ſed ſudat, quæ vrina eſt parua quan

quantitatis, & reseruatur in quadam pellicula matricis, & in partu emittitur magna copia.

Quare in fine impragnationis, scilicet septimo, octauo, & nono mensibus, puer facilè exit?

Respondetur secundum Galenum, quia quando fructus sunt maturi, tunc ligamēta facilè franguntur, & sic facilè cadunt.

DE ABORTIVO

Quare mulieres comedentes cibum infectum, puta carnes rancidas facilè generant abortiuum?

Respondetur, quia in eis generatur semen infectum: quod anima abhorret & proijcit ab ægro naturæ, scilicet à matrice, quia non est aptum pro forma nobilissima, scilicet & humana, quòd ei anima infunderetur.

Quare corporea luctatio & saltus, faciunt abortiuum, vt aliquæ mulieres astutæ bene sciunt & faciunt?

Respondetur, quia per talem motum ligamenta embryonis soluuntur, & per consequens sequitur abortiuus, quia materia diutius retineri non potest.

Quare ictus fulminis & tonitru faciunt abortiuum?

Res-

Respondetur, quia ille vapor est adustiuus, ratione cuius facilè lædit materiam tenerrimam ipsius fœtus, intrans per poros matricis. Imò dicit Albertus, Si puer actu viueret in vtero materno, per fulmen & tonitru interficeretur.

Quare mulieres iuuenes & non vetulæ, propter causas prius dictas abortum faciunt?

Respondetur, quia corpora mulierum iuuenum sunt magis rara, poris plena, & graciliora. Ergo vapor fulminis citius corpora earum intrat, procurando abortiuum in eis. Sed mulieres vetulæ habent carnes crassas & compactas, ita quod vapores eas facilè intrare non possint, ergo non sequitur talis actio in eis.

Quare multum gaudium facit abortiuum vt vult Aristoteles?

Respondetur, quia tempore gaudij matrix destituitur calore, & per consequens abortiuus efficitur. Eadem ratio est, cur timor facit abortiuum, quia tunc calor vadit ad cor, subeundo ipsi, derelinquens matricem.

Quare in principio impregnationis, scilicet primo, secundo, & tertio mensibus, facilè fit abortiuus?

Ad hoc, Galenus respondet quòd sicut fructus pomorum vel piorum in principio

cipio facilè cadunt, quia ligamenta adhuc sunt mollia & debilia, ita etiam est de pueто in vtero.

Quare tempore impregnationis adhuc medio, scilicet tertio, quarto, quinto, sexto mensibus difficulter fit abortiuus?

Respondetur, quia tunc ligamenta plus sunt fortificata, vel solida, & per consequens non citò corrumpuntur.

DE VARIIS.

Quare aliquibus mulieribus maior accidit dolor parturiendo, & aliquibus minor?

Respondetur propter tres causas, aliquando propter fœtus magnitudinē, vel quia obstetrix est indocta. Etiam aliquando fit, quia fœtus mortuus est quia tunc non habet flexibilitatem, sed in excessu est inflexibilis. Sed dolor minor contingens in aliquibus oppositum fit.

Quare homo non habet caudam, sicut alia animalia?

Respondetur, quia homo est animal cuius proprium est sedere, sed hoc nulli aliorum animalium caudas habentium est proprium.

Quare balneatores cum aqua frigida, & nō cum aqua calida, expellunt calorē de fornace?

Respondetur, quia illæ sunt qualitates con-

contrariæ, quæ maioris actionis sunt adinuicem, & sic calor in lapidibus melius repellitur.

Quare aqua calefacta magis congelatur, quàm frigida?

Respondetur, quòd ideo, quia talis est magis rara, & per consequens magis dat ingressum frigiditati.

Quare homines sunt magis pingues & crassi circa ventres quàm alibi?

Respondetur, quia maxima digestio est in stomacho. Ideo partes quæ sunt magis propinquæ stomacho, magis impinguantur & crassæ fiunt.

Quare animal post coitum tristatur?

Respondetur, quia actus luxuriæ est in se turpis & immundus, & sic omne animal abhorret talem actum, quia homines cùm super hoc cogitant, erubescunt, & tristantur.

Quare ebrii non habent discretionem inter sapores sicut sobrii?

Respondetur, quòd caro linguæ est multum poris plena, siue spongiosa, & in se multum capit de humiditate, & magis in ebrijs quàm in sobrijs. Ergo lingua repletur malis humoribus ex frequenti potatione, & sic ex ista repletione caro linguæ repletur, quòd organum gustus cras-

sum fit. Quia gustus est vena linguæ, subtili carne subtracta. Ideo propter incrassationem medij, id est ipsius gustus, potus ab ipsis ebrijs sumptus non perfectè sentitur, quia ad debitam sensationem requiritur proportio debita medij. Et ex illo elicitur causa, quare ebrij non habent perfectum modum loquendi.

Quare animalia melancholica habent longas aures? & quare huiusmodi homines habentes lõgas aures, vt plurimum, non sunt sapientes, sicut habentes breues aures? vt patet per Aristotelem in libris de animalibus.

Respondetur, quòd aures generantur ex materia frigida & sicca, quæ dicitur cartilago, quæ est in potentia propinqua ad os, vel ad ossis generationem. Sed quia animalia melancholica tali materia abundant, ergo habent longiores aures, ex quo habent materiam sufficientem & abundantem, pro aurum generatione, & sic tunc aures abundantes generantur.

Quare prædicti sunt semifacui?

¶Respondetur, quia animæ sequuntur corpora. Nam si sensus corporis sunt subtiles: tunc anima exercet subtiles operationes, tam practicas, quàm speculatiuas, & per oppositum est de corpore crasso.

Quæ-

Quæritur, quomodo anima intellectiua coniungatur puero in vtero matris? scilicet vtrum pater generãs disponit materiam, ad receptionem animæ intellectiuæ?

Respondetur Theologicè, quod in materia sufficienter disposita, Deus infundit animam intellectiuam. Et hoc idem vult beatus Augustinus, dicens: Anima creando infunditur, & infundendo creatur.

PROBLEMATA varia.

Olutis & adductis probleātibus de partibus corporis humani, ex varijs dictis Aristotelis, & aliorum philosophorũ & medicorũ codicibus dilucidè electis, sequũtur alia problēata, vtilia, quorũ primũ est.

Quare lepores apertis oculis dormiunt?

Respondetur, quia habent oculos præeminentes, & palpebras breues, & sic cum difficultate clauduntur. Alia potest esse causa, quia sunt animalia meticulosa, ideo vt se custodire possint, apertis oculis dormiunt.

Quare corui non cibant pullos suos ante nonum diem?

Respondetur, quia vident eos non esse eiusdem coloris, seu non conformes colori suo, & ideo putant esse de alio genere: sed tamen Deus omnipotens pascit eos per illos dies, rore cœli, Vnde Psalmista: Qui dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum.

Quare ouis & columba animalia sunt mitissima?

Respondetur, quia carent felle. Et fel commouet ad iram vt patet suprà.

Quare aues habent testiculos introrsum?

Respondetur, quia si haberent eos extrorsum, impedirent eorum volatum & leuitatem.

Quare auiculæ non meiunt?

Respondetur, quia illa superfluitas, quæ deberet conuerti in vrinam, conuertitur in pennas, & patet, quia in pennis multa apparet humiditas. Alia ratio est, quia sunt in continuo motu: itaque multum humidum in eis exiccatur per aërem & ventum.

Quare oua oblonga efficiunt mares, & obtusa fœmellas?

Respondetur, vt vult Hippocrates, quia calidi est, mittere à centro ad circunferentiam frigidi. Vnde si oua sunt oblonga, signum est quod habent multum caloris,

& ideo trāseunt ad materiā masculi. Quia in omni genere animaliū, masculus est calidior fœmella, teste Philosopho. Si verò oua sunt obtusa: signum est quòd calor in eis est dispersus & remissus, & ideo tendunt ad materiam fœmellæ.

Quare melius auditur noctu, quàm die?

Respōdetur secundū Aristotelem, quia nocte maior est trāquilitas, quàm die, quia sol non ita bene eleuat vaporem noctu, sicut in die, ideo tunc medium est melius dispositū, & per ipsum melior fit motus, qui dicitur esse cum sono. Alia ratio est, quia die plures fiunt motus aëris & soni, quàm nocte, qui se mutuò impediunt. Etiam nocte est maius silentium, quod est oppositū sono. Sed quia opposita iuxta se posita, magis elucescunt, ideo quanto magis opposita sunt iuxta se posita, tanto magis se declarant.

Quare homo tactus sub ascellis, citius ridet, quam tactus in alio membro?

Respōdetur, quia ibi est concursus plurium neruorum, & quia etiam mediū tactus, scilicet caro est ibi subtilior, & ergo fit maior, & subtilior sensatio. Et hoc est verum, si talis locus non nimis tangitur quia si fieret per excellens sensibile, tunc non fieret talis delectatio, & quando sic

tangitur, tunc ibi fit diffusio spirituum ex multis neruis ibi collectis, tandem venit spiritus ad faciem, & sic inde causa est risus.

Quare lignum adustum conuertitur in carbonem, & os adustum vertitur in corpus album?

Respondetur, quia lignũ ante eius adustionem est sufficienter humidum, & sic post adustionem acquirit sibi calorem per accidens, & ille calor humidum in ligno totum consumere non potest, & sic remanet humidum post adustionem, & conuertitur in corpus nigrũ, eò quòd humidum in ligno fuit satis viscosum, & non potuit ab illo igne in totum consumi. Os autem ex sua natura est frigidum & siccum, modicum habens in se de humiditate, quæ & adustionem in totum consumit, & sic per accidens humido consumpto os albescit.

Quare aliqui magis delectantur colore albo, & aliqui colore nigro?

Similiter respondetur vt suprà.

Quare aliquæ mulieres plus diligunt viros albos, & aliquæ viros nigros?

Respondetur, quòd huius duplex est causa. Prima est, quia aliquæ habent visum debilem, & istæ magis lætantur nigredine: quia albedo propter sufficiens lumen, super naturam lucis, quam in se habet, magis

gis lædit visum, quàm nigredo. Secunda causa est, quia omne simile applaudit suo simili: sed quia quædam naturæ calidæ sunt, & iste magis delectantur nigredine: quia nigredo sequitur calorem. Sed quædam frigidæ sunt, & iste magis delectantur albedine: quia frigiditas est mater albedinis.

Quare animalia dormiunt?

Respondetur, quòd propter necessitatem quia ex longitudine diuersorum actuum organa sunt fatigata, sed per requiem quæ fit in somno confortantur, vt patet per Aristotelem, in libro de somno & Vigilia.

Quare studentes, statim post prandium volentes studere, impediuntur per somnum, & non tempore solatij?

Respondetur, quia cum aliquis dat mentem ad studẽdum, tunc calor naturalis ingreditur introrsum à membris exterioribus & sic per congregationem confortatur, & sic facit ascendere fumum cibalem vsque ad cerebrum, & sic causatur somnus per ingressionem fumi. Vel potest dici quòd ideo, quia cùm virtus animalis intenditur, tunc naturalis remittitur. Sed quando homo est in solatio, tunc per solatium calor naturalis diffunditur, & non permittit

fumum aſcendere ad cerebrum,& ſic homo non dormit, ſed dilatatur per totum corpus,& per conſequens,ſolatium impedit ſomnum.

Quare poſt labores,homines libenter dormiunt?

Reſpondetur,quòd in labore calor diſpergitur,per continuum motum ad membra exteriora, qui è conuerſo poſt laborem ad interiora colligitur circa loca digeſtiua,& facit digeſtionē, à qua fiunt vapores,qui procedunt à corde ad cerebrum, & obſtruunt meatus,per quos calor naturalis ad membra exteriora deberet diffundi, & ſic frigefactis,& craſsis redditis iſtis membris exterioribus, ex frigiditate cerebri,tunc cauſatur ſomnus. Et hoc patet, quòd multum cōedentes & bibentes,multum dormiunt,& diu,eo quòd exinde,reſoluitur multus & magnus vapor,qui non poteſt bene digeri & conſumi à calore naturali,&c.

Quare multum dormientes ſunt malè diſpoſiti, & malè colorati?

Reſpondetur,quòd in ſomno colliguntur multæ humiditates, quæ in vigilia expelluntur, quæ non poſſunt in corpore conſumi,& ſic petunt citò eijci, & petunt per ſuperficiem corporis,& precipuè ad faciem,& ſic cauſam afferunt malæ diſpoſitionis

tionis, seu mali coloris, vt patet clarè in phlegmaticis, qui præ cæteris sunt longioris somni.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd comedunt & bibunt aliqua dulcia?

Respondetur, quia & phlegma eleuatum stillat ad fauces & ad guttur, & tale phlegma quodãodo est dulce, igitur in eis hoc apparet.

Quare aliquibus apparet in somno, quòd sunt in aqua, & submerguntur, & aliquibus quòd sunt in aqua & non submerguntur, & hoc contingit maximè in phlegmaticis?

Respondetur secundum Aristotelem, quòd huius causa est, quia quando materia phlegmatica fluit ad superiora, tunc apparet illis, quod sunt in aqua, & submergũtur: sed quando fluit ad interiora, tunc apparet illis quòd euadunt. Alia potest esse causa scilicet nimia repletio seu ebrietas. Vnde cùm homo est nimio cibo repletus: tunc fumi sursũ ascendunt, & multiplicãtur, & inde videntur quòd debeãt submergi, seu strangulari. Si autem non potest tam maximè ascendere, tunc apparet eis ac si euaderent.

Quæritur, vtrum aliquis possit causam somnij afferre ab extrinseco?

Respondetur secundum Aristotelem,

quòd fic, ſed hoc modo: nam ſi aliquis alicui remiſsè loqueretur ad aures, ſic quòd ipſe excitaretur, tunc ex commotione ſpirituum in capite tonitrua fiunt, vel aliquod aliud ſimile, & ſic de illo fieret eius ſomnium. Et ſic ſæpe aliquis ex reuelatione diuina poteſt habere ſomnium de deo glorioſo, ipſum in ſomno honorante. Cui quidem Conditori totius vniuerſi, Filióq; virginis illibatæ, condigna laus, & gloria, gratiarúmq; actio ſit nunc, & ſemper, per infinita ſæcula ſæculorum.

Amen.

MARCI ANTONII ZIMARAE

Sanctipetrinatis.

Ad Ioannem Castriotam, Ferrādinæ ducem illustrissimum, Problematum, Liber.

MARCVS ANTONIVS ZIMARAE Sanctipetrinas Hydruntinus, illustrissimo Ferrandinae duci, domino Ioanni Castriotæ.

S. P. D.

Vt opus aliquid principibus dedicant, Dux illustrissime, in operis præfatione, multa de laudibus eorum relaxatis eloquentiæ habenis, prosequi consueuerunt, vt ea potissimùm ratione illos in sui amorem alliciant, atque obnoxios reddant, quorum

quorum ergo consuetudines minimè obseruare institui. Vereor enim, ne, si de tuis laudibus agere velim, idem mihi obiiciatur, quod illi qui apud Lacedæmõios de Herculis laudibus agere voluit. Quis Herculem? scilicet, vt aut minus de eo bene sentiat? quis illum non inter immortales Deos enumeret, colat, obseruet? vt tu laudare velis, Lacedemonii subdiderunt. Tanta enim est virtutum tuarum amplitudo, tantus in omni honorum genere splendor, vt frustrà quis prædicet, quibus sis institutus, aut quo ingenio polleas. Admirantur cæteri in te naturæ & fortunæ dotes: quidam prudentiam, alii fortitudinem & magnificentiam. Ego autem vnum præ cæteris admiror in te præcipuam charitatem, qua literatos

literatos amplecteris hac tempestate, quia ob bellorum importunitates, pax vnà cum literis interire visa est. Inuideo (Dux inuictissime) priscorum temporibus, apud quos tanta erat Philosophorum authoritas, vt sine ipsa philosophia omnium laudatarũ artium procreatrice, & quasi virtutum omnium parente, neque Respublica, neque priuata constare posse vllo modo videretur: Philippum Macedoniæ regem maximo gaudio affectum fuisse traditur, quòd huic Alexãder filius temporibus Aristotelis nasceretur. Quid de ipso Alaxandro dicam? quippe qui tanta obseruantia Aristotelem præceptorem coluit, vt omissis reliquis muneribus, quibus ab eo fuit locupletissimè donatus, Stagiram ciuitatem suam, à Philip-
po

po patre suo dirutam, suis precibus instaurauerit. Verum nullus hac ætate Princeps, qui philosophos amet, nullus qui philosophis (te excepto) faueat. Quo fit vt tibi maximè istæ philosophiæ reliquæ reddantur obnoxiæ, quippe qui nunquam viris virtute præditis fauere desistas. Verum ne opusculum nostrum, in caput (vt aiunt) excrescat, libellum nostrum, de quibusdam quæsitis, ad vtramque Philosophiã spectantibus, ex tempore editum, ob immensum beneficiorum tuorum erga me relatorum cumulum gratitudinis, erga te, meæ argumẽtum, in præsentia suspicias, seriora in posterum suscepturus. Vale.

(:.:)

MAR-

MARCI ANTONII ZIMARAE SANCTIPETRI

natus Problematum liber, ad illustrissimum Ferrandinæ ducem, Dominum Ioannen Castriotam.

PROBLEMA PRIMVM.

Quàm ob rem Sapientum omnium iudicio, Seipsum cognoscere omnium ferè difficillimum habitum est?

1. *De animal. cap. 1. Plato alibi de anima.*

AN quia nihil cognosci potest, ignorata sua forma? Sui ipsius autem formam, cognoscere, vt Philosopho videtur, satis admodũ difficile est. Atq, homo Platonis authoritate, aut nihil est, aut si quid fuerit, nihil aliud est, quã anima. An quia nisi actu reflexo hoc fieri nequit? Reflecti autem supra seipsum maximæ immaterialitatis est argumẽtũ. Quippe à sensibilibus affectibus seductum oportet, qui seipsum cogniturus est: hoc autem quã difficile fit, nemo est qui ambigat. An quia homo? quia homo intellectu viuit: Hominis autem intellectus seipsum non potest capere, nisi post captum aliorum: hoc & per difficile est.

3. *De anima, text. ca. 18*

II.

Propter quid Apollinis Pyrhij oraculo,

lo Socrates Græcorum omnium ſapientiſſimus dijudicatus eſt? Cum Ariſtotelis ſententia, ſolum circa mortalitatem verſatus fuerit, de natura nihil.

An quia ad communem hominum cõmoditatem magis expedire videtur bene viuere, quàm ſpeculari. An quia (vt Platoni videtur) paſſim illud profiteri conſueuit, Vnum ſcio, quòd nihil ſcio.

Primo primæ Philoſo. text 5. 5. de par. animal.

III.

Cur homines præcipue de ingenio contendant?

An quia reliqua ex bonorum genere, in aliena poteſtate conſtituta eſſe credunt. Quemadmodum corporis dotes, naturæ: extrinſeca verò bona, fortunæ imperio ſubiacent. Quo fit, vt vnuſquiſque facilè ſe vinci in talibus ſinat, vt pote non ſui culpa aut occaſione contingentibus. Ingenium verò in noſtra poteſtate conſtitutum eſſe prorſus antumant.

An quia animi bona cæteris præſtant: idcirco de re præſtantiore cõtendere, naturale admodum eſt. An quia communis eſt iſta hominum ægritudo (vt ſapienti cuidã videtur) quòd quilibet credit ſe eſſe doctum plus quàm ſit & cupit complere omnia quæ credit, ſine ſtudio & labore?

Rabbi Moſes in 28

IIII.

Quam ob cauſam, cum omnes homines ſcire

contendant natura pauci tamen admodum scientia insudant.

An quia virtutem posuêre Dij sudore parandam, vt Hesiodo placuit? An quia corporis voluptas, cui hominis natura maximè obnoxia est, animum à veritatis indagine distrahit? Necesse autem est, vt qui animo viuere cupit, corporis mortem, vt diuino videtur Platoni, meditetur. An quia natura hominis multis modis seruire cogitur, vt Aristoteli placet? Quo fit vt deficientibus adminiculis naturale desiderium non deducatur in actis, nō enim natura per se sufficiens est ad contemplādum.

Plato in Phedon. In Proœmio prima philosophia.

V.

Propter quid, nudam esse Philosophiam prædicant?

An quia nuda est veritas, nullúsq; verborum color requiritur, vbi de veritate agitur? Quippe Sophistarū interest, de nominibus disputare, vbi rerum synceritas quæritur. An quia malè philosophari est eius qui philosophiā nō propter se, sed lucri, aut ambitionis gratia prosequitur? An quia nudū à passionibus corporeis oportet esse eum qui philosophiæ vacare desiderat? Nam vt Aristoteli videtur, Anima sedendo & quiescendo fit prudens. An vulgarium

7. Eth. c. 10.

rium opinione hoc firmatum eſt, iuxta illud Tuſci poetæ, Pouera & nuda vai Philoſophia, dice la turba al vilguadano inteſa: quandoquidem hoc rationi, minimè ſit conſentaneū. Facilè enim eſt Philoſophis ditari dum velint, quemadmodum Taletis Myleſij exemplo perſpicuum apparet. *Physicæ auſcultationis, comment. 10.*

VI.

Propter quid homines maximè in opinione eſſe appetunt, vt nonnulli pyramides, alii ſimulachra ſignaque, & varia ſui fabricent monumenta?

An quia omnia, vt Ariſtoteli videtur perpetuū & diuinum eſſe participare concupiſcunt ſecundum quod poſsint. Inde prouenit, vt ſi in eſſe naturæ non permanent, nituntur vt ſaltem permaneant in eſſe rationis. *2. de Anima text. 3.*

An quia ad ſucceſſorum excitamentum ita conſuetudo tulit, quò à parentibus minimè degenerare videantur?

VII.

Propter quid eſt quod hominis deſideriū circa ea que fortunæ ſunt in immenſum creſcit? *Epiſtol. 16. ad Lucili.*

An quia, vt Senecæ videtur, naturalia deſideria finita ſunt: quæ autem ex falſa opinione proueniunt, vbi deſinant non habent?

VIII.

Quamobrem Poetæ semper principibus aliquem sapientem familiarem constituunt? quemadmodum Homerus, Nestorem Agamemnoni; Euripides, Tiresiam Creonti; Hesiodus Prometheum Ioui: & Maro Achatem Æneæ.

An quia naturæ lege ita comparatum est, vt diuino detur cernere Platoni vt sapientia, potentiàque in idem tendant, semperque ista duo se inuicem affectant, persequunutur, congrediuntur.

Plato epistola ad Dionysium.

IX.

Propter quid Homerus cùm de Legatis meminit, eandem verbotenus imperantis legationem significare facit?

An quia Legatorum interest, meram imperantis volũtatem sententiàmque executioni mandare? quare nihil addere, nihilque subtrahere oportere, certum est. An quia imperantis mandatum vt pote sapiẽtis, peroptimè digestum, absolutúmque esse præsumitur? quamobrem variatur ordo verborum, & tanquam perfectus, cui nihil deficiat, significare debet sapientium imperium quippe quorum est, vt Philosopho videtur, imperare, constitutionésque atque decreta absoluta esse iudicare.

X

Cur Aristoteles in rebus difficilibus mira

Vtitur

vtitur breuitatę.

An quia mos sapientum est, verba onerare sententijs? An quia vt obscurus fiat, quatenus, vt expositoribus videtur, ingenia rudia deterreat, & à suorum operum lectione secludat? An quia in re difficili prolixus sermo de veritate suffectus redditur? quandoquidem veritas consistit in paucis. An quia, vt sapienti videtur, in multiloquio plerumque contingit delinquere?

XI.

Quam ob rem illustres in aliqua scientia viridum in aliquo errant, grauius errant minus illustribus?

An quia proprij ingenij freti facultatibus valdè admodum à sensibus abstrahuntur? quare necesse est eos fali. Argumento est Auicenna qui cũ sua celebritate in philosophia dixit. Hominem ex terra natualiter posse produci. Et maximus ille Auerroes, quẽ nulla lex potuit persuasione conuertere, vetulæ cuiusdam verbis seductus est, vt sibi persuaserit, Puellam in balneo sine viri commixtione posse concipere.

Sicut de eo asseruit com mentar. in 2 Metaphy. 15. Secundo Collig. ca. 10.

XII.

Quare scientes, si iniusti euadant, magis iniusti sunt minus scientibus?

An quia sæuissima est iniustitia, ferre

arma? vt Philosopho videtur. An quia contrariorum vna est scientia.

EX ARISTOTELE.

Cur homo, qui à Deo eruditione præditus est, animantium omnium iniustissimus sit?

AN quia ingenio, cogitationéque plurimum valet ad voluptates? Igitur & fœlicitatem rimatur maximè atque perpensat, quam nisi cum iniuria assequi nemo potest?

XIII.

Quam obrem magis cupiant videri homines, quàm esse & non videri?

An quia solus homo honoris est particeps. Quo fit, vt quilibet videri bonus facilè appetat, laborem autem natura subterfugiat. Virtutes autem non nisi labore cõsequimur. An quia Sophistarum natura hæc est (vt Philosopho videtur) vt cupiat magis videri & non esse, quàm esse, & non videri. Cæterum pauci admodum sunt qui virtutes ipsas verè assequantur.

1. Elench.

XIIII.

Cur quidam in adolescentia, fœminas, dum sunt aut consistentes, aut in primo senio mares procreant?

An quia nimis coëuntibus refrigescit semen. Quare cùm ætate consistentiæ & primo senio minus coëant, calidius est eorum

rum semen, quod marini est productiuum.

XV.

Cur pueris coeuntibus, cum genituram non emittant, contingit delectatio?

An quia vt Philosopho videtur, ex spiritus emissione pruritus & titillatio accidit? Quemadmodum in adultis, ex seminis emissione consimile contingit. *Primo de generatione Animalium cap. 24.*

XVI.

Quam ob causam frequenter coeuntes minus delectantur?

An quia ex ipsa coitus frequentia contingit, semen & spiritus diminui, & refrigescere? Quare non ita pruritiuum neque titillatiuum est semen, quod delectationis causam asserunt philosophi.

XVII.

Propter quid plus lædit immoderatus coitus, quàm immoderata phlebotimia?

An quia spiritu plenius est semen, & magis proximum naturæ membrorum dispositum nutrimentum, quàm sanguis? Quippe, vt Galeno videtur, Substantialis est mẽbrorum causa, sperma, & ex ipso corpus augescit ac nutritur, ac quemadmodum esuriens, magis læditur ex panis quàm ex farinæ subtractione: Sic corpus debilitatur magis ex seminis ablatione, quàm ex euacuatione sanguinis.

XVIII.

Quam ob causam qui prolixiores sunt ad modum pene gignere nequeunt.

Primo de generatione animalium, cap. 20.

An quia per longũ, procedente semine, interstitium, necesse est spiritus exhalare? Quapropter frigidum, & prorsum generationi ineptum redditur necessariò.

XIX.

Propter quid corpulenti, in coitu parum seminis emittunt, & frequenter steriles sunt?

An quia talibus semen, in corporis alimentum transit? Nam eadem ratione, vt Philosopho videtur, Corpulentæ mulieres parum menstrui excrementi eiiciunt.

XX.

Quamob causam mulieres, æstiuo tempore, mares verò hyberno, ad Venerẽ sunt prõptiores?

Particula 4 Problematum. Problema. 18.57.

An, vt Philosopho videtur. Quia testes eo tempore magis demittũtur & flaccent, quàm per hymen? cùmqui concubiturus sit retrahat ac suscipiat illos necesse sit.

An quia natiuæ calidæ, præ nimio calore æstiui temporis æstiuant, collabunturque, frigidæ verò refrigescunt & vigent? Est autem vir calidus & siccus: mulier frigida & humida. Ergò virorum tunc vires infirmantur, mulierum corroborantur, & vigent per compensationem qualitatis contrariæ. Eadem ratione, animalia frigidæ

gidæ naturæ, vt Galeno videtur, hyberno tempore frigiditate aëris opprimuntur, vt quæ mortua in cauernis accubantia reperiantur, & quæ insensibilia, & nullum motum habentia: quædam verò ibidem pereuntia: vnde pauco admodum vt nullo extrinseco tunc alimento nutriuntur, quæ tunc superueniente calore ruiuiscunt.

1. partic. Apho. cap. 13.

XXI.

Cur pueris nomina septimo die imponere consueuerunt?

An, vt Philosopho videtur, Quoniam, ante septimum diem plures intereunt? quo fit vt tunc nomina imponantur, tanquàm saluti pueri magis credamus.

7. De historiis Anim. ca. 12.

XXII.

Quam ob rem præ cæteris animalibus homo maximè superbit?

An propter variam & multijugam cognationem? siquidem, vt Philosopho datur cernere, Sunt omnia sensibilia per sensum: omnia intelligibilia, per intellectum: quare quid restat, quod eius cognitionem subterfugiat? An quia nexus videtur esse Dei & mundi? Mediæ quippe naturæ est, quæ intentio æternitatis, & temporis constituta esse creditur. An quia cæteris animantibus imperat, omnia hæc caduca, ad sui videntur redacta fuisse arbitrium

Philoso. 3. de Anima. text 37.

Hermetis sententia.

trium? An quia illud respondebo, hominis superbiam ex sui ignoratione prouenire. Quippe si se inter stercus & vrinam conceptum fuisse reminisceretur, si se nudum in lucem prodiisse animaduerteret, si se cum miseriis & laboribus vitam ducere perpenderet, si tandem se mortis vinculis astrictum pensitaret, non vtique superbiret.

EX ARISTOTELE.

Cur homo maximè aliud intelligat, aliud faciat?

An quia contrariorum eadem sciētia est? An quia mentis officium, complura contingit: appetius in vnum tantummodo profluit? Atqui homo, mente magna parte viuit ratione: bestiæ appetitu, ira, cupiditateque ducuntur.

XXIIII.

Scotus. 1. senten. dist. 39. q. 1.

Quam ob causam, cùm secundum intellectum quadam bona esse iudicamus, illorum tamen opposita plerumque prosequimur iuxta illud Poetæ; video meliora probóque, Deteriora sequor.

An ex naturali plenitudine libertatis voluntas potest indiscriminatim, vt subtilibus videtur, in oppositos actus? vt eis mediantibus libera etiam est in oppositis obie-

obiecta, in quæ tendit: huius autem, præter voluntatis naturam, non oportet aliam quærere rationem & causam: indisciplinati siquidem est, omnium quærere causas. Nam, vt philosopho videtur: Principiorum non est altera causa. An Peripateticè respondebo, ex corporis connexione prouenire voluntatem nostram, non semper confirmari ratione. Quod argumento abstractorum intellectuum corroboratur, si quidem in eis non est aliud volitum & aliud intellectum. Quo fit, vt incontinentes secundum concupiscentiam agere dicantur, vt Aristoteli placuit, non intellectione, aut voluntate: apparet enim aliud quiddam, præter rationem illis in esse, quod repugnat, resistítque rationi. Vt enim resolutæ corporis partes, si ad dexteram mouere velis, in sinistram feruntur: sic & in animo in contrarium feruntur, incontinentiam, appetitus voluntate. Adstipulatur huic sententiæ aurea illa Apostoli authoritas, dicentis: Sentio aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in legem peccati, quod est in membris meis. Quare sapienter dictum est, vt è cœlo emanauit: Corpus quod corrumpitur aggrauat animum.

Primo possessorũ, & 8 Physicorum text. 15.

Auerroes 12. Met. 23 9.15.3. Eth. cap. 5.

Primo Ethi. cap. 29.

EX

EX ARISTOTELE.

Partic.30. Proble.3. Commento in lib.de hist. animalium ca.1 li.3.de natu animali um ca.19. Secundo de parti.animal. ca.4.& Auicen.in c.de virib.cordis tracta in c.8. 2. de Antex in tertio de partibus animali .c.

CVr omnium animantium homo prudentissimus est.

Vtrum, quia capite minimo est, scilicet ad sui corporis proportionem? vt Philosopho videtur in Problematibus. An quia natura perfectissima est,& ob eam rẽ, virtutum habitus in eo conspectiores continentur? An quia solius hominis sanguis tenuissimus est,a cmũdissimus. Sãguis quippe naturæ causa est,cur permulta animalibus eueniant, tum per mores, tum etiam per sensum : ratio est,materia enim totius corporis est. Quippe cùm alimentum materia sit,sanguis autem vltimum alimentũ habeatur : facit igitur, vt plurimum differentiæ existat,si calidus,aut frigidus sit, si tenuis, aut crassus, si turbulentus, aut nitidus. an quia ex sui constitutione perfectissimum obtinet sensum tactus? quòd experimento comprobatur in ipsis hominibus. Quippe qui molles obtinent carnes, acumen & acrimoniam ingenij possident: quorum verò crassior ac durior fuerit cutis, hebetudinem & tarditatem. Quapropter hominis temperatura maxime ad prudentiam sapientiamq; videtur idonea forte ratione: quod in molli corpore primus maternusq; spiritus animæ facilius funditur

Ratio Themistii ibidem.
Ratio Themi.ibidem.

ditur & libentius expeditiúsque discurrit? contrà durities & crassitudo obturat oppilaturque, & ergo repagulo sunt, ne purus & liquidus transmittatur. Etenim omnibus sua cuique portio spiritus, ad functionem & ministerium tributa est: quocirca fieri contrà, vt à prima anima, qui præcisi abiunctique videantur.

XXIIII.

Quam ob causam mulieris ingenium, in bonis ineptum, in malis verò promptissimum est?

Quod & Euripides in Medæa sentire videtur.

Καὶ πεφύκαμεν γυναῖκες, εἰς μὲν ἔσθλ' ἀμηχανώταται, κακῶν δὲ πάντων σοφώταται.

2. de generatione Animal. c. 3. & 7. 1. Physicæ consultationis textus 8.

An propter priuationem, quæ cum sui natura videtur esse connexa, Nam, vt Philosopho datur cernere, Fœmina est, qui mas læsus: Priuationis verò ea conditio est, vt semper malum moliatur atque perniciem machinetur.

XXV.

Quamobrem aiunt, primum mulieris consilium fore eligendum?

Vtrum, quia quemadmodum in rebus ratione carentibus, cernimus, à superiore Autore, in proprios fines dirigi earũ actiones

nes & motus. Nãque verissimũ puto, quod dicitur prouidentiam fuisse, quæ & turpi, desiderium honestatis, & egenti opulentiæ, quantum sit satis, iniecerit, Sic & mulieris intellectus, & si boni verique rationem non capiat, ad talia tantùm capescenda, à certa veritate plerunque dirigitur. Consilia verò, quæ propria indagine ipsa molitur, tanquam inualida, & quàm pluribus erroribus infecta relinquenda esse conspiciuntur

XXVI.

Cur mulieres corporis cultu magis delectantur, quàm viri?

An quia mulierum natura imperfecta est quo fit, vt suæ conditionis defectum, artis beneficio supplere contendant, atque nitantur. Natura si quidem comparatum est, vt turpe, pulchrum & honestum appetat & prosequatur. An quia mentis decore carentes, corporis ornamento prorsus vacare coguntur.

XXVII.

Propter quid raro longus sapiens est?

Vtrum quia corporis prolixitas, ex excessu caloris, humiditatisque exuberantia proficiscitur? atqui vt sapientibus videtur complementũ & perfectio, atque valentia ad nostras perficiendas operationes, non

nisi

nisi multa siccitate perficitur, quæ assiduè progreditur, donec nos inducat ad interitum nostri, Siquidem corporis constitutio, à sui primordio ab vltima humiditate profluxit. Caloris insuper excellentia authoritate Philosophi tranquilitatem mentis, iudiciúmq; peruertit.

XXVIII.

Quam ob causam multitudo Principum mala?

Quod & Homerius sentit.

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς.

Vtrum quia vbicunq; fieri potest, vnum esse, quam plura melius est, vt Philosophi fert sententia? An quia si imperium in tyrannidem transeat, ac conuertatur, satius est vnius quàm plurium subire iugum? An quia ad commune Reipublicæ commodum rarò, imperantium multitudo respicere consueuit? Quo fit, vt vno dissentiente, maximum vniuersitati immineat malum, Facilius quippe est vnum, quàm plures ad bonum disponi. In principatu enim multorum, non desunt inuidiæ, iurgia, contentiones, rixæ. Proinde cum experimento comprobatum sit regnum non capere duos, quàm verissimè illud Aristoteles enunciauit; Multitudo Principum 2. priour.

pra-

praua. Vnus ergo sit Princeps.

XXIX.

Philosophiæ, in fine.

Cur cum cæteris animalibus cor in medio sit pectore, homini vero solum paulo vergit ad læua?

3. De par. anima. ca. 4.

Vtrum ad eius partis refrigerationem moderetur, atque compenset? Omnium enim animalium, vt Aristoteli placet, maximè homo refrigeratam habet partem sinistram. An, vt medicis videtur, vt hepati magis cederet? quod in parte dextra collocatum est.

1. Physicorum. 18.

XXX.

Quamob causam, mulier virum, qui eam deflorauerit, præcipuo amore prosequitur?

Plato in Symposio.

Vtrum quia, queadmodum materia formam, sic fœmina marē appetit? An ob verecundiam? Nam, vt diuino libuit Platoni, Verecundia amorem prosequitur. Rationabile est, vt illum, qui sui pudoris vincula relaxauit, vehementer admiretur & amet. An quia præcipuæ delectationis initium, maximam alteratione inducit in toto, qua potestates animæ maximè oblectantur, & ei immobiliter adhærent & acquiescunt? Quapropter Hesiodus, Puellam vxorem ducere præcepit.

Auerro. 1. 2 Cæli. Com. 42, & 1 Cap. de

XXXI.

Quamobrem noctes plenilunij calidiores sunt, cum mathematicorum sententia, Luna frigida

gida

gida est natura?

An quia Peripateticorum authoritas præferenda est asserentium, Lumen quodlibet calefacere, quatenus reflectitur.

Substantia orbis, & philoso. 4. de par. anima. cap. 5.

XXXII.

Cur noctes autumnales frigidiores sunt vernis?

Vtrum quia tunc temporis aër maximè rarus est? Rarefacta autem corpora, maximè diposita sunt, vt quàm citissimè calefiant & refrigescant. Quod & in aqua est facilè cernere: nam qui circa Pontum sunt, ad piscium venationes, glacies, aqua calida decidente, circunfundant calamis, ea siquidem ratione, quia citius concrescit. Vtuntur enim glacie, quasi plumbo vt calami consistant. Nam, vt Philosopho videtur, maximè confert ad celeritatem concretionis, præcalefactam esse aquam.

XXXIII.

Cur corpora Autumno magis læduntur à frigore, quam Vere?

An quia Vere assueta frigiditate corpora ad caliditatem accedunt? quare naturalis, & non subitaneus est motus. Autumno autem, à calore ad frigus, nulla assuefactione, aut medio interposito, properant: quare necesse est ea proferri. Natura autem subitaneas mutationes non patitur, sicut Galenus sentire videtur.

Tertia Peripateticis.

XXXIIII.

Cur homines pilosi, maximè sunt ad libidinẽ prompti ac procliues?

Vtrum quia in his maxima copia excrementi esse præsumitur & seminis, vt philosopho videtur.

XXXV.

Cur homines, qui paruum caput obtinẽt, naturaliter sunt iracundi?

4. De Genera animaliũ ca. 5.

An quia paruo existente capite, cerebro, cordis caliditas, propter oppositionem cõtrariæ qualitatis, debito modo non potest refrigerari? Atque ira ex sanguinis ebullitione circa cor, propter desiderium rei cõtristantis contingit.

XXXVI.

Quam ob causam, vbi homo minxit, è vestigio comprimit anum?

An quia statim aër ad replendum vacuum proficiscitur? Quare aëris frigiditate membra alterari, & inhorrescere necesse est.

XXXVII.

Quam ob rem nonnulli ex tristitia perierunt, quidam vero ex gaudio, ex ira verò nulli?

Arist. lib. de Morte & vita.

An quia gaudium, intima viscera prorsus refrigerat? Tristitia verò interiora extingit & suffocat, exteriora frigefacit? Calore verò manente, stat vita naturæ,

vt

vt Philoſopho datur cernere, Permanſio animæ in calido naturali, vitæ eſſe dicitur.

XXXVIII.

Cur pubeſcentibus, dum ſemen ferre incipiunt, vox immutatur?

Vtrum quia cor (vt ſolertiſsimus Naturæ rimator Ariſtoteles ſẽtit, quidquid Medicis videatur) ſanguinis, & venarum principium eſt: quo fit, cùm in parte ſuperiori venarum ſit ſeminalis excrementi mutatio, hîc primum innoteſcere neceſſe ſit. Ex quo fit, vt etiam voces cùm marium, tum fœminarum immutentur, dum ſemen ferre incipiunt.

De Part. animalium, cap. 3. & 5. de generat. animal. ca. 7

XXXIX.

Cur lebetis pleni aqua ferueſcente, fundum frigidum eſt?

An quia calidi vapores ſurſum tendunt? Quare cùm ſuperiores caleſiunt, fundum etiam interea frigiditate aquæ contiguæ frigeſit.

XL.

Cur grana, quæ æſtiuo tempore formicæ in horreis reponunt, corroſa magna ex parte reperiuntur?

Vtrum quia à natura diriguntur, vt particulam primam, in qua virtus ſeminaria conſtituta eſt, abſumant ne pullulet. Hercules. Illic germinantibus poprijs labo-

ribus, fraudarētur alimento, priuatu necessario.

XLI.

Quam ob causā matres ardentius amant filios, quam patres?

9. Eth. ca. 8. Vtrū quia magis elaborauerunt? An propter maiorem certitudinem, quam habent de ipsis? vt sentit Aristoteles.

XLII.

Quam ob causam pater non æquè amatur à filio, quemadmodum filius à patre?

Vtrum quia, vt sapientibus videtur, amor non retrocedit, sed assiduè ad vlteriora progreditur? quandoquidem amorem natura viuentibus inseruit, vt species ipsa perseueret: quo fit vt naturale desiderium, neglectis prioribus, semper futura respiciat.

An quia, vt Philosopho videtur, pater habet aliquid sui in filio: filius nihil sui in patre reposuit?

XLIII.

Cur materia ad filii productionem actiuè non concurrente, secundum sententiam Aristotelis, filii ex maiore parte potius matris effigiem præ se ferunt, quàm patris?

Vtrum quia omnes similitudines, quæ in humana natura vel specie continentur potestate & virtute in semine patris sunt?

Quo

Quo fit, vt plerunque filius neutri aſsimiletur, ſed auo vel pro auo: quandoque vero nulli ex eorum familia ſimilis eſt fœtus.

An quia ex forti imaginatione hoc prouenit? Tales enim vehementi admodum amore vxores proſequi conſueuerunt. Nã vt Auicennæ fert opinio, contingit plerunque corpus ab effectibus animalibus immutari: valdè enim admodum imprimunt res naturales. Quemadmodum euenit, vt puer illum præ ſe ferat, cuius effigies fuerit præconcepta in ipſo concubitu mulieris & viri. Et huic ſententiæ vulgares qui rerum cauſas & habitudines non capiunt, minimè acquieſcunt. ſapientes verò illi aſſentiunt, tanquam poſsibilia continenti. Et proinde euenit vt ſanguis ad exteriora moueatur, & profluat in eo, qui rubeas res maximè quadam applicatione animi, coniectat & cõſpicit. Eodémq; modo dentium ſtupor contingit, dum aliquem, rem acritudine participantem comedere cernimus. Et plerunque membra eadem in nobis languent, cùm aliquem dolere in talibus intuemur. Sæpe etiam noſtri corporis conſtitutio immutatur, propter timoris exceſſum.

Auic. in 1. Sen. primi. c. 24.

xLIIII.

Quamobrem aſini, vt in prouerbio eſt, agiliores in prima ætate eſſe dicuntur?

Vtrum quia eorum natura & conſtitutione exiſtēte melancholica ab ætate, cōtrariarum qualitatum compenſatione, neceſſe eſt temperiem prouenire? Melancholica ſiquidem natura frigida eſt & ſicca, pueri autem calida & humida. Hoc etiam in pueris videmus melancholicis: quippe quia in pueritia ingenio maximè pollent, & ante expectatum ſapientia & prudentia fulgent, vt indiſcriminatim, quicquid lubet, in poſterum de eis ſperare tibi polliceri valeas: quorum tamen ingenia in ætatis progreſſu marceſcunt. Quare quàm ſcitè & eleganter elogium illud apud Græcos emanauit: Eſto malus, vt viuas: talium namque natura quàm breuiſsima eſt.

xLV.

Cur in Ponto & in Scytia non ſunt aſini?

An quia maximè frigoris impatiens eſt eorum natura, vt Philoſopho placet?

xLVI.

De natura animaliū, lib 8. ca. 25. & 3. de gen. animali. ca. 6.

Cur clericorum & mulierum auariſsimum genus eſt?

Vtrum quia virtutis habitus ex frequentibus actionibus proficiſcitur? Cùm igitur clerici filijs vxoréq; careant, ſuas erogare

gare diuitias nulla necessitate coguntur, interea accipere ac congregare assuescunt, sicque auari euadunt. Nam, vt philosophus asserit, Quales sunt actus vniuscuiusque, talis tandem & ipse euadit. Mulierum autē natura, vt sæpe diximus, imperfecta est, proinde sibi ad plenum satisfacere impossibile esse autumant. Quare congregant & retinent, vt suæ indigentiæ eo modo quo possunt occurrant: & quod natura illis nō tribuit, arte & industria assequi enituntur. Eadem vt puto, ratione euenit, vt senio confecti auaritiæ studeant. Aetatis namq; & naturæ destituti auxilijs, fortunæ bonis inhiare proponunt, vt per ea defectibus subueniant.

XLVII.

Cur in bello potius, quàm extrà vulnerati minus dolent?

Vtrum quia virtutes animæ, ad aliam partem tendunt? Nam, vt philosopho videtur, ad alia fortiter intenti, delata sub oculis non videmus. An propter iram, quæ, vt sapientibus videtur, tam interiora, quàm exteriora membra calefacit? Calore autem anima (vt Aristoteles inquit) omnia operatur, quare contingit iratum, ex illato vulnere tardius refrigescere: indéque euenit, vt minus tardius doleat.

In li. de Sēsu & sēsibili. 2 de anim. textu 41. et 130

XLVIII.

Quam ob causam si Solis aut Lunæ, contingit deliquium, admiratur: cùm autem ex seminibus plantæ aut animalia progignantur, minimè?

Vtrum quia à rebus consuetis admiratio cadit vt sapientibus videtur, & negligit anima de ipsis inquirere veritatem? Quod autem rarò euenit, excitat admirationem, & inducit intellectũ ad inquirendum & perscrutandum causas eius.

Auicenna de viribus cordis, tex. 1. cap. vlti & Boet. 4. De consolatione, tit. 5.

XLIX.

Quam ob causam ex seminis diuturna retentione, capitis grauedo, & memoriæ hebetudo, & cogitatiuæ mala dispositio contingit?

Vtrum quia, cerebrum ex seminis exuberantia grauet & impediat? An quia semen diu retentum malá & venenosa efficitur qualitate? quo fit, vt vaporatio eius ad caput, lædat nimis.

L.

Propter quam causam clerici & monachi mortem præ aliis ægrè ferunt & perhorrescunt?

Vtrum quia natura earum frigidi cordis extat, & melancholica est? An quia prorsus funditùsq; se interire animaduertunt: quandoquidem nec in propria, nec in posterum natura consistunt, vbi ex vita migrauerint?

LI.

Cur cùm plantæ nutriantur, & à qualibet digestione alupua superfluitas accidatur, nullum est tamen in eis cernere excrementum?

Vtrum quia terra eius, quæ calore perinde ac vere vtitur proprijs? Namque radicibus alimentum iam ex terra confectum hauriunt: ideo in stirpibus contrahi minimè solet.

LII.

Cur plantæ, quæ frondes amiserint, denuo recipiunt pilos, & animalia pennas, quas amiserint, iterum recipiunt: hominibus autem quibus caluitium contigerit, nunquam capilli redeunt?

Vtrum quia anni tempora, illius corporis mutationem afferunt, ita vt primio temporum mutatione vicissitudo gignendi amittendíque sequatur? Vt animalia pennas, post vt plantæ frondes, si pilos dimittant, recipiant, hominibus verò caluitium per ætatem euenit. Aetatibus verò reuersionem natura non tribuit.

Cur æstus omnes ægritudines terminat?

Vtrum quia, vt Auicennæ videtur, si virtus & natura constiterit, inueniet aërem resolutioni & digestioni, & expulsioni promptissimum: si verò prostrata

fuerit, calor continentis magis ipsam prosternet? laxat enim corpora debilia, quapropter ægro pernicies adueniet & interitus.

LIIII.

Quam ob rem æstate, si quis manus in aquam adijciat, magis refrigescat aqua mota quam quiescente?

Vtrum quia particulæ aquæ manum cōtingentes, à calore manus calefiunt? Siquidem omne agens in materia cum patiente communicans, in agendo rursum patitur? mota autem aqua, necesse est patefactas particulas segregari, aliásq; frigidiores succedere.

LV.

Cur nonnulli malæ habitudinis & constitutionis plerunque diutius viuunt, alijs sanguineam aut meliorem naturam habentibus?

Vtrum propter regiminis peruersum ordinem? Aut melius respondebo, dispositiones in eis latentes, diuersas esse. Infinitus quippe est, vt Auerroi videtur, elementorum numerus in naturæ suppositis: quod præter naturæ autorem, intellectus non potest capere.

LVI.

Cur medicorum sententia, suffocatio matricis, quæ ex contentione seminis contingit,

sauior est illa, quæ ex retentione menstrui excrementi prouenit?

Vtrum quia quantò aliquo excrementum perfectius est dum in sua naturali dispositione consistit, tantò cæteris deterius redditur, dum ab ea remouetur, & ad cõtrariam qualitatem permutatur? Quod in aceto etiam est cernere: quippe quò melius est vinum, quod accescit, eò acetum est acutius. Eadem ratione euenit, vt qui se inuicem nimis amauerint, occurrente discordia, maiori odio se prosequantur.

LVII.

Cur nauigantibus, terra & res quæ quiescunt, mobiles videntur?

Vtrum quia visionis sensorium, mota naui, necesse est per accidens moueri? Quo fit quod sensibilium similitudines recipiantur cum motu.

LVIII.

Quare sensum visus præ cæteris diligimus?

An quia (vt inquit Aristoteles) rerum differentias nobis ostendit? An quia eius cognitio magis quàm cæterorum, à materia seiuncta est? An quia amoris præcipua vis, (vt diuinus inquit Plato) in eo constituta est?

LIX.

Cur cùm sensu visus baculus in aqua fractus

appareat, non tamen sic iudicamus?

Vtrum quia visum errare cõprehendimus sensu tactus? An quia non secundum eandem potentiam iudicamus, per quam phantasmata fiunt? Signum autẽ, quia Sol pedalis videtur: & per digitorum permutationem, vnus duo videtur, attamen non assentimur duo esse.

LX.

Cur volentes aliquid à remotis intueri, manum supra visionis sensorium admouent?

An quia motus non interpellantur, Sed à longè directi sensorium subeunt integri?

Eadem ratione, vt Philosophus sentit, Animalia quę prominentibus sunt oculis, procul cernere nequeunt: quæ contrà, intus, in cauo oculos habent positos, longè aspicere possunt: quoniam motus in vastis non dissipatur, sed recto tramite meat.

LXI.

Quam ob causam quidam à remotis vident aliqua obiecta, quæ si propinqua fuerint, intueri non possunt?

Vtrum quia res visibiles non videntur, nisi mediante aëre lucido? Oculi verò imbecilles maiori copia luminis indigent, quam oculi bene dispositi. Obiecto autem procul posito à visionis sensorio, in ipso interstitio plus luminis intercipitur.

Aut

Aut quia motus qui à sensibili remoto ad sensum debilem proficiscitur debilis est, quem sensus sustinere potest, qui autem de propinquis visibilibus causatur, fortis est, quem visus debilis pati nequit. Quod in decrepitis est cernere, quippe qui propter visus imbecillitatem à remotis vident & tenues literas in Solis lumine legere possunt, qui tamen à propinqua distantia, in lumine candelæ aut Lunæ legere aut videre nequeunt.

LXII.

Cur quidam propinqua sensibilia vident remota autem videre nequeunt?

Vtrum propter visus imbecillitatē quippe in talibus videndi facultas debilis est, & non vnita? quo fit vt indigeat forti motu, vt contingit illis, quorum oculi sunt valdè eminentes; qui, vt dictum est, procul cernere nequeunt.

LXIII.

Cur volentes directo sagittas emittere, comprimunt oculum?

Vtrum quia virtus visibilis, tunc ex vnione species magis vnita redditur: quo fit vt ad suas actiones promptior reddatur, atq; potentior.

LXIIII.

Quam ob rem qui diu in tenebris versati sunt

siue penitus maximo splendori occurrant, obcæcantur.

Vtrum quia sapientum consensu natura subitaneas mutationes non tolerat? Aut quia visibilis spiritus in talibus paucus est, qui gaudens suo simili, dum lumini obuiat, dissoluitur? Aut quia isti propter luminis desiderium, quo longo tempore caruerant aspectum rerum visibiliū & luminis diu prosequuntur? Quo fit, vt virtus prostrata amplius debilitetur: quod etiam in illis, qui famē longo tempore perpessi sunt, euenit: quippe qui cibum magna cum auiditate capiunt, etiam plus cibi assumunt, quam virtus eorū digerere possit: quò fit, vt multi hac de causa depereant.

LXV.

Quã ob rem obtuse videntes paruas melius alijs literas scribere consueuerunt? Mirum enim est, vt qui obtusi sunt oculis, rem faciant, quam eorum facere interest, qui acumine valent oculorum.

Vtrum quia proximè posita, magna esse videntur, illi autem oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribunt? Fit enim pro imbecillitate, vt si laxatis diductisque oculis scribant, aspectus distractus passúsque hebescat, si abductis & conniuentibus in vniuersum depromptus acutius videas. Quod tamen

tamen angulum informat exiguum, efficit necessariò, vt exiguæ literæ scribantur.

LXVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore propè maneat, & oculos admoueat, longius videt, quã si manserit erectus?

Vtrum quia perspicuum terminatum, & si minus luminis capiat non errantis, diutius tamen illud retinet, quod per aliquam distantiam illuminare potest, sicque visui confert ad videndum?

An quia lumen, quod ex stellis in aëre est diffusum reflectitur à terra reflexione imbecilli, & sic distãtiam aëris terram ambientis illustrat.

An quia obscuri vapores, aërem obtenebrantes, non prope terram, sed in aëre remotiori supernatant, quo fit vt in aëre plus visum impediant, quam per terram?

LXVII.

Propter quid, qui malum aliquid operantur, oculis & vultu dissimulare nequeunt quod & quid a sentis?

Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu!

Vtrum quia ut Palæmoni & Physioni videtur, oculus est nuncius cordis, sicut animæ speculum, in quo omnia refulgent & emicant?

si repente maximo splendori occurrant obcaecantur.

Vtrum quia sapientum consensu natura subitaneas mutationes non tolerat? Aut quia visibilis spiritus in talibus paucus est, qui gaudens suo simili, dum lumini obuiat, dissoluitur? Aut quia isti propter luminis desiderium, quo longo tempore caruerant aspectum rerum visibiliū & luminis diu prosequuntur? Quo fit, vt virtus prostrata amplius debilitetur: quod etiam in illis, qui famē longo tempore perpessi sunt, euenit: quippe qui cibum magna cum auiditate capiunt, etiam plus cibi assumunt, quam virtus eorū digerere possit: quò fit, vt multi hac de causa deperéant.

LXV.

Quā ob rem obtuse vidētes paruas melius alijs literas scribere cōsueuerunt? Mirum enim est, vt qui obtusi sunt oculis, rem faciant, quam eorum facere interest, qui acumine valeant oculorum.

Vtrum quia proximè posita, magna esse videntur, illi autem oculis proximè admotis scribere solent? An quia contractis palpebris scribunt? Fit enim pro imbecillitate, vt si laxatis diductisque oculis scribant, aspectus distractus passúsque hebescat, si abductis & conniuentibus in vniuersum deprōmptus acutius videat. Quod

tamen angulum informat exiguum, efficit necessariò, vt exiguæ literæ scribantur.

LXVI.

Quamobrem si quis nocturno tempore propè moueat, & oculos admoueat, longius videt, quã si manserit erectus?

Vtrum quia perspicuum terminatum, & si minus luminis capiat non errantis, diutius tamen illud retinet, quod per aliquam distantiam illuminare potest, sicque visui confert ad videndum?

An quia lumen, quod ex stellis in aëre est diffusum reflectitur à terra reflexione imbecilli, & sic distãtiam aëris terram ambientis illustrat.

An quia obscuri vapores, aërem obtenebrantes, non prope terram, sed in aëre remotiori supernatant, quo fit vt in aëre plus visum impediant, quam per terram?

LXVII.

Propter quid, qui malum aliquid operantur, oculis & vultu dissimulare nequeunt quod & poeta sentit.

Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu?

Vtrum quia ut Palæmoni & Physioni videtur, oculus est nuncius cordis, sicut animæ speculum, in quo omnia refulgent & emicant?

An quia corporis particula infirmissima, & laxior, refertaq; meatibus est? Quo fit, vt omnis alteratio, quæ ex corde exordium sumpserit, quòd, vt peripateticis videtur, omnis sensationis motus atque cogitationis principium est, ad oculos illico proficiscatur.

Quinto, de Genera. animalium, cap. 2.

LXVIII.

Quamobrem oscitantes, aut spiritum reddentes, accipientésue, minus audiunt?

Vtrum quia extremum sensorij auditus ad partem spiritalem terminatur? quo fit, vt quatiatur, moueatúrq; vna cum spirituali instrumento, quoties illud spiritum mouet, mouetur enim cùm mouet. An quia multus spiritus inter oscitandum, aures etiam intrinsecus subit, vt motio vel sensus percipi possit, quum trudit ad aures maximéq; post somnum? Strepitus autem vel aër, vel aëris affectio est igitur cum interiore remittitur, exteriori illi occurrenti efficitur, vt motus interioris strepitus motum exterioris retorqueat atque offuscet.

Par. 11. primo. Probl. 2

LXIX.

Cur nihil suæ generationis & corruptionis, ipsum potest esse sui causa?

An quia persistere oportet ei quod mouetur, & generans ei quod generatur:

aA ali-

aliquod autem prius seipso esse impossibile est?

LXX.

Cur mulierum corpora laxata sunt & mollia, pilisque carentia & minora corporibus maritorum?

Vtrum quia fluxus menstrui excrementi? Namque cum illo superfluitates ex quibus pili nascuntur, profluunt, & ex quibus caro & corporis affectus repleri possent: quare etiam corpora minora obtinent. Inde etiam proficiscitur, vt earum venæ latentiores sint, quàm in maribus.

LXXI

Cur dum aliquid horrendum cogitamus, terrore concutimur?

Vtrum quia cogitatio & intelligentia rerum, virtutem atque valentiam obtinet? Nam (vt inquit Plato) rationes vtiq; cum ijs rebus quas exprimunt, cogitationem quandam habere videntur. Species si quidem calidi aut frigidi, aut rei delectabilis vel contristantis, talis existit, qualis natura rerum; sicut Philosophi protulit sententia. *In libro de morib. animalium.*

An quia ad comprehensionem alicuius horrendi, reuocatio caloris ad interiora consequitur: quo fit, vt partes exteriores frigescant, & tremore quatiantur.

LXXII.

Cur mares in sua natiuitate primò caput emittunt, fœmina vero pedes?

Vtrum quia partes in maribus superiores, maiores sunt: in mulieribus autem inferiores? Natura siquidem marium calida est: calidi vero est superiora mouere. Quo fit, vt superiora in maribus maiora sint. Mulierum verò natura frigida & frigidum ad inferiora tendit. Quo fit vt inferiora mulierum maiora & grauiora sint, & ideo grauantibus magis partibus tendunt ad lucem.

LXXIII.

Cur mulierum multitudo sub aliquo duce sine tumultu duci non potest?

6. de Natura animal. 6. 19. An quia natura earum instabilis est? Eadem siquidem ratione Philosophus asseruit pastores capris non instituere ducem: quippe quia earum natura non stabilis, sed lubrica atque mobilis est. An quia mulier natura garrula est, & maledicentior, & mordacior: quærula prӕterea, anxia & magis desperans, quam vir atque imprudentior & mendacior? *6. de Natura animal. cap. 1.*

LXXIIII.

Quamobrem raphanus digestioni aliarum rerum maximè confert, cùm tamen ipse indigestus remeneat?

Vtrum

Vtrum quia ſubſtantia eius, ex difformibus partibus conſtat? Sunt namque in eo particulæ quædem tenues digerendis cibis ſatis accommodatæ, quibus reſolutis remanent particulæ denſæ, quæ actionem caloris digerentis, ſubterfugiunt.

LXXV.

Quamob cauſam e ſpata ſonante ſi baculo aut clauo quieſcente tangatur, ſæpe frangitur?

Vtrum quia tunc quidam tremulus motus in ea gignitur? quo fit, vt omnes eius partes extra naturalem poſitionem conſtituantur: quem motum momento deperdere impoſſible eſt. Admoto igitur impedimento particulæ extra proprium ſitum manenti, duorũ alterum neceſſe eſt contingat: vel quod motus momento deſpereat, vel quod pars illa cedat per ſui fracturam. Primum autem fieri nõ poteſt, quapropter neceſſariò aliud ſequitur.

LXXVI.

Cur Ciconiæ ante cibum, ventrem compriment, poſt cibum verò ſoluunt?

Vtrum quia ſui ſtipatione infirmum ſtomachi orificium claudunt, obturántque? Quapropter ante cibum aſſumpta, ventris profluuium coniungunt ſtringúntque. Si verò poſt cibum occurrant, partes ſuperiores ventris eadem ſti-

patione comprimunt: quo fit, vt partium superiorum comprahensione totus cibus extrudatur & profluat, idem etiam in consimilibus fructibus euenit.

LXXVII.

Cur scindentes ligna facilius scindunt, secundum semitam longitudinis, quàm ex transuerso?

An quia in ligno aliquae particulae oblongae intenduntur? quemadmodum villi in animalibus, quae per directum progrediuntur: quo fit vt in scissione ipsa vna pars aliam sibi propinquam trahat,

LXXVIII.

Cur hasta percussa ex vno extremo facilius peruenit sonus ad aurem alicuius in alio extremo directè constituti, quàm ad aurem alterius magis propinqui, hoc percussio à latere existentis?

Vtrum quia, vt dictum est, in ligno meatus quidem oblongi sunt per directum extensi, & aëre replentur: illi autem ex transuerso, aut à latere non progrediuntur? Quapropter percussa hasta aut trabe in vno extremo, aër in praedictis meatibus latitans recipit sonum. Cum autem liberius exire nequeat sonus, facilè defertur ad aurem in alio extremo constitutam è directo: à latere autem meatus illi non progrediuntur; quare sonus ille

modo percipi nequit ita distinctè.

LXXIX.

Propter quam causam tempestate nostra non sunt viri in vnaquaque facultate celeberrimi?

An quia, vt sapientibus videtur natura hominum diminuta & imbecillis est, & vt Solino videtur, corrupta successiuè, nostri proles temporis per nascentium detrimenta? An quia à principibus viri virtute præditi paruipenduntur: virtutis autem sublato præmio nullus est qui virtutem amplectatur? An aliter respondebo, mundum qualibet ætate perfectum esse, nullumque esse momentum, quo his, quæ ad sui decorem, perfectionem atque integritatem attinent, careat? Non enim totius habitabilis terræ perfectio nobis innotescit. An ita natura comparatum est, vt semper posterius de suo tempore conqueratur?

LXXX.

Propter quid apud principes adulatorum plurimum valet authoritas?

Vtrum quia, vt Plutarchus retulit autoritate Platonis, seipsos diligunt? Nimius enimuero & immoderatus suiipsius amor adulatores admittit, illisque cedere cogitur. An quia, vt nostra fert sententia, carent lumine mentis? Nam & in volucrum

& cœlestium genere, animalia sunt quæ propter suæ naturæ prauitates, fœtidis gaudent, quorum etiam intuitum dies excæcat, nox illustrat.

LXXXI.

Cur philosophi nostræ tempestatis, magna ex parte sunt deprauatis moribus?

Vtrum quia vilipendio sunt principibus? Aut, vt ratio videtur quapropter philosophiam ipsam falsis criminationibus prosequuntur, credentes se talia præmia referre, quia philosophiæ fuerunt obsequuti quare à virtute ad vitia deficere compelluntur? An fortè quia errore ducti, credunt totam philosophiæ vestem sibi vendicasse, arreptis quibusdam ab ea panniculis? Quare à nobis rectius sophistæ quàm philosophi nuncupantur? Hercules. Philosophorum interest, infracto animo esse in vtraque fortuna. Malè quippe philosophantur, qui philosophiæ deditì sunt, vt à principibus honorẽtur: & eorum desiderium non à natura dirigitur, sed errore & impetu falsæ credulitatis impellitur.

Cur irati in principio expallescunt, postea vltrò rubent?

An quia ex appetitu vindictæ propter rem contristantem, calor & sanguis ad

præcor

praecordia reuocantur: quare necesse est partes exteriores pallescere? Vbi verò decreuerunt executioni mandare quod appetunt, calor etiam sanguinis ad partes exteriores progreditur: quare ab eis tunc maximè timendum atque cauendum est.

LXXXIII.

Cur habentes raros dentes & paucos sunt breuioris vitae?

Vtrum quia argumento sunt generationis primordia fuisse debilia? namque si informatiua virtus constitisset, & materia fuisset obediens, talis raritas minimè in dentibus appareret. An iudicium est hoc, densum esse os capitis, quo cerebrum inualidum est: quare minus fit spirationibus opportunum, ita vt celeriter putreat, vt quòd sua natura humidum sit? Nam & caetera, cùm non mouentur atque exhalant, facilè corrumpuntur. Quo etiam fit, vt homo capite piloso maximè sit, & diutius quàm foemina viuat, futurarum sui capitis beneficio. An quia cibum malè conterunt? Cibi autem illa minutatim diuisio facit, vt calor faciliùs conficiendo expediat.

LXXXIIII.

Cur serpentes splene & testibus carent?

Vtrum quia cruribus carent, idcirco

splene carent: testibus verò, ob sui corporis longitudinem?

LXXXV.

Cur serpentes præ cæteris eiusdem generis animantibus, caput vertere aduersum, reliquo quiescente corpore, valent?

An quia insectorum modo, structura volubili constant, & vertebras cartilaginosas & flexibiles habent? Euenit igitur serpentibus necessario hac de causa. Melius verò vt ita vitare possint quæ ab aduerso noceant: cùm enim prælongo sint corpore, & pedibus careant, inepti sunt ad conuertendum tunc, dum contra ea quæ à tergo incuruant: nihil enim vtilitatis esset, si caput erigere quidem possent, iram agere nequirent.

LXXXVI.

Cur chamæle variis coloribus immutatur, & multiformis efficitur?

De par. animalium li. 4. ca. 10.

Vtrum quia, vt Philosopho videtur, omnium ouiparorum pedestrium tenuissimus est, quippe qui omnium maximè inopia sanguinis rigeat? Causa ad mores animæ eius referenda est: præ nimio nãque metu multiformis efficitur, metus enim est, restringere per inopiam sanguinis caloris que.

LXX.

LXXXVII.

Quamobrem crura, femora, suraque hominis carnulenta sunt, cùm cætera animalia non modò viperea, verum etiam quæ cruribus constant, vacua carne hæc habeant?

Neruosa enim, osculenta, spinosa, rigida.

Vtrum quia homo solus animalium erectus incedit? Vt igitur facilè sustinere superiora posset natura corpulentiam parti superiori dempsit, inferiori addidit. Itaque nates carnosas fecit, & femora & suras.

LXXXVIII.

Cur animalia multum pinguia, citò senescunt, citòquè intereunt?

Vtrum quia parum sanguinis habent, cum copia sunt absumpta ad pinguedinem? Quæ autem parum sanguinis habent, hæc ad interitum sunt opportuniora. Interitus quædam sanguinis inopia, quódque parum potest affici, tamen à frigore quolibet, tum à calore facilè potest.

LXXXIX.

Cur solus animalium homo, erectus incedit? 2. de Partibus com-

Vtrum quia natura calidissimus est?

An quia, vt Philosopho videtur, eius natura atque substantia diuina est? Offi-

 cium

cium diuini est intelligere atque sapere, quod non facilè esset, si vasta corporis moles accederet. Pondus enim tardiorem reddit & mentem & sensum communem,

ment. 7. li.

XC.

Cur caro ossi contigua, suauior est gustu?

De Part. ani. cap. 8.

Vtrum quia per compensationem contrarij recipit temperiem? Natura siquidem carnis calida & humida est, ossis verò frigida & sicca est. Quare ex extremis contrarijs medium prouenire necesse est.

XCI.

Cur inter comedendum loqui vetitum est?

De Part. animal. 3. ca. 3.

Vtrum quia ante gulam per quam cibus & potus deuoratur, arteria posita est ad quam spiritus ad pulmonem proficiscitur: hæc autem à cibo vel potu ingrediente infestatur? Attamen natura ad hoc molita est minorem linguam, siue lingulam, quæ arteriam operiret: hæc autem aperitur dum loquitur. Quare cibus in eam facilè ingredi potest: quo fit vt strangulationes, tusses, facilè inuitentur. An quia locutio cibi debitam impedit contritionem? Quo fit, vt cibus non congruè digeratur.

XCII

Propter quid vinum aqua commistum, aliquomodo citius inebriat?

2. de Partibus, ca...

Vtrum

Vtrum quia aqua citius vinum discurrere facit? Eadem siquidem ratione mustum, teste Auicenna, citius inebriat, quàm vinum: quia pars aquæ ei commista ipsum penetrare facit. *In 1. Sen. cap. 1.*

XCIIII.

Quamob causam magnates, & in maximis dignitatibus constituti, plerunque podagræ articulorum doloribus infestantur?

Vtrum quia diuersis cibarijs ad satietatem ventris ingurgitant? Atque medicorum sententia, nihil deterius est, quàm diuersa cibaria simul assumere, & posteà magnam eius, quo comeditur & bibitur, temporis moram in comedendo apponere. Audit enim postremo aduenientе cibo, primum iam aliquo modo esse confectum, quare citius cibationis particulæ confirmitates non retinentis, inde crudi & mali humores oriuntur per articulos decernentes. An propter vini puri exuberationem, & ob otium immoderatum exercitiúmque incongruis temporibus factum? An propter venereum vsum intensum, qui virtutem digestiuam maximè prosternit? Hercules. His maximè timendum est, vt diuinè Plotinus asseruit ne extirpescant, vt & nobis videtur ne etiam

Auicenna Sen. in 3. c. de Regim.

Galen in 2. Aphoris. 21. Com. & Auicenna.

etiam bruta fiant, quandoquidem gulæ, & ventri pecudum & stirpium more, obnoxii, deditique sunt.

Un Sen. 84. trac. 4. ca. 1.

XCIIII.

Cur subita morte occupatur, qui nimia & immoderata crassitie sunt obsiti, & præsertim in prima ætate?

Galen. 1. par ticul. Aphor. com. & Auicen. in Sen. 74. trac. 4. c. 1.

Vtrum quia venæ eorum sunt angustæ? quare à compressione pinguedinis obturantur, vt spiritus libere discernere non possit: quapropter calor innatus extinguit, cùm etiam aëris refrigerationem non capiant. Vnde medicorum sententia, maximè illis timendum est, ne venæ rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.

XCV

Cur in corporibus valdè pinguibus phlebotomia difficilis atque suspecta est?

4. de Natu. Ani. ca. 9. 2. de Parti. Animal. cap. 7.

Vtrum quia venas exiles latentiorésque habent? An quia pingue quodlibet exángue est, vt Philosopho videtur?

XCVI.

Cur sit Aristotelis sententia, sensibiles virtutes in corde sunt constitutæ, ex cerebri tamen posterioris læsione, memoriæ: ex anterioris verò, imaginatiuæ: ex mediis autẽ imposito, cogitatiuæ accidit deprauatio?

Vtrum quia cerebrum à natura institu-

tum

tum est, vt cordis calorem refrigeret? quo fit, vt diuersis sui partibus, diuersimodè virtutibus, organis in corde existentibus deseruiant. Non enim vna & eadem mensura caloris omnis animæ actus profluit?

XCVII.

Cur plerumque contingit, vt filii qui non legitimo thoro concipiuntur, solertiores, parentibúsque magis similes progenerentur?

Vtrum quia virtutes animæ parentum ipso in coitu sunt vehementer intentæ? Tales enim maximo amore se prosequuntur: quare cùm eorum affectus non distrahantur, neque fœtus natura variabit: idque maximè veritatem continet, vbi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeuntibus cum timore & ita seu tristitia, plerunque filij dissimiles gignuntur.

XCVIII.

Quam ob causam, cùm mors natura contingat, hominibus, quàm cæteris animalibus, terribilior est? 2. de Parti. anim. c. 10.

Vtrum quia natura hominis, vt Philosophi fert sententia, non solùm viuendi, sed etiam bene viuendi rationem obtinuit? Solum quippe hominum genus, ex animantibus nobis cognitis, diuinitatis est particeps: cæteris autem animantibus, sola

In Sen. 84. trac. 4. ca. 1.

etiam bruta fiant, quandoquidem gulæ & ventri pecudum & stirpium more, obnoxij deditique sunt.

XCIIII.

Cur subita morte occupatur, qui nimia & immoderata crassitie sunt obsiti, & præsertim in prima ætate?

Galen. 1. particul. Aphor. com. & Auicen in Sen. 74. trac. 4. c. 1.

Vtrum quia venæ eorum sunt angustæ? quare à compressione pinguedinis obturantur, vt spiritus libere discernere non possit: quapropter calor innatus extinguit, cùm etiam aëris refrigerationem non capiant. Vnde medicorum sententia, maximè illis timendum est, ne venæ rumpantur, aut calor naturalis suffocetur.

XCV

Cur in corporibus valdè pinguibus phlebotomia difficilis atque suspecta est?

4. de Natu. Ani. ca. 9. 2. de Parti. Animal. cap. 7.

Vtrum quia venas exiles latentiorésque habent? An quia pingue quodlibet exãgue est, vt Philosopho videtur?

XCVI.

Cur sit Aristotelis sententia, sensibiles virtutes in corde sunt constitutæ, ex cerebri tamen posterioris læsione, memoriæ: ex anterioris verò, imaginatiuæ: ex mediis autẽ imposito, cogitatiuæ accidit deprauatio?

Vtrum quia cerebrum à natura institutum

tum est, vt cordis calorem refrigeret? quo fit, vt diuersis sui partibus, diuersimodè virtutibus, organis in corde existentibus deseruiant. Non enim vna & eadem mensura caloris omnis animæ actus profluit?

XCVII.

Cur plerumque contingit, vt filii qui non legitimo thoro concipiuntur, solertiores, parentibúsque magis similes progenerentur?

Vtrum quia virtutes animæ parentum ipso in coitu sunt vehementer intentæ? Tales enim maximo amore se prosequuntur: quare cùm eorum affectus non distrahantur, neque fœtus natura variabit: idque maximè veritatem continet, vbi cum tranquillitate animi copulantur. Nam coeuntibus cum timore & ita seu tristitia, plerunque filij dissimiles gignuntur.

XCVIII.

Quam ob causam, cùm mors natura contingit, hominibus, quàm cæteris animalibus, terribilior est? 2.de Parti. anim. c. 10.

Vtrum quia natura hominis, vt Philosophi fert sententia, non solùm viuendi, sed etiam bene viuendi rationem obtinuit? Solum quippe hominum genus, ex animantibus nobis cognitis, diuinitatis est particeps; cæteris autem animantibus, sola

visus

Natura hist. cap. 4.

visus cura est, in quo, vt Plinius inquit, sponte naturæ benignitas sufficit, vni quidem vel cunctis præferenda bonis, quod de gloria, de pecunia, ambitione, superque morte nõ cogitant. Quare cum hominum genus nobiliori vita priuetur, dum occidit grauis & permolesta sibi præ cæteris mors est. An quia cætera animantia circa præsentia versantur, solus animalium homo futura prospicit?

XCIX.

Cur si mors natura euenit, vltimum terribilium esse censetur?

De part. animal. li. 4. ca. 9. & li. 2. de cælo text. 30

Vtrum, vt Philosopho videtur, quia vltimum est, nec quicquam bonum vel malum præterea mortalibus videtur esse. An quia insequimur naturam, quæ necessitatis est origo: non autem naturam formæ, & finis, à qua est boni ratio, quam cuncta appetunt? An fortè illis vltimum terribilium mors est, quia ita viuere instituerunt, vt se immortales esse cogitarent? An illos maximo terrore quatit, qui prauis moribus vitam peregerunt? At qui virtute vixerunt, illis quippe mors molesta non est: quod etiam Poeta sensit,

La morte è fin d'vna prigion oscura,
A gli animi gentili, a gli altri è noia.

Ch'an

Ch'anno posto nel fango ogni lor cura.

An quia qui violenta & immatura morte occupantur, maximè tristantur? Quippe qui senio confecti interierunt, fine dolore ferè & terrore moriuntur. Senum quippe natura est, sicut lucerna extinctioni parata. Et vt diuinus inquit Plato, inter omnia mortis genera, mors quæ natura prouenit, leuissima & cum voluptate potius, quàm cum dolore contingit.

C.

Quam ob causam cùm homo sit natura terminus, aliorum cõparatione breui vita à natura donatus est? de quo etiam Poeta conqueritur?

Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Cur nos angusta conditione sumus?

Vtrum quia nostris illis conditoribus de nostro genere consultantibus, rerum caducarum perfectio, duratione temporis minimè mensuratur? Accidere enim in animatorum corpora, multò quàm hominum, ratione præstantiora esse. Et, vt Philosopho datur cernere, præstat breui tempore lætari vehementer, quàm longo leuiter. An quia natura de possibilibus facit quod melius est semper? Quod fieri autem non potuit, vt humani corporis constitutio, & diuturnitati, & animæ

ope

operationibus conuenire. Nam sapientum authoritate, aliud temperamentum requiritur, primò vitæ, & aliud primò, vitæ operibus. Vtrum diuturnioris, sed deterioris: an breuioris quidam vitæ, sed melioris efficerent, visum fuit, vt diuinus inquit Plato vitam breuem meliorémque diuturniori & deteriori esse omnino anteponendam.

CI.

Quamobrem nudum & inermem hominem natura primò genuit.

An quia natura nihil irrationabiliter, neque frustra fecit? Cum autẽ homo prudentissimus sit, rectè plurimis instrumentis vti potest. Manus autem non est vnum instrumentum sed multa. Quare non benè sentiunt, vt Philosophus asserit, qui inquiunt hominem nobilem, sed deterrime omnium animalium constare: nudum enim atque inermen creatum referunt. Cætera animalia tamen commune auxilium retinent, idque nullo pacto permutare possunt: at homo pro suo arbitrio, arma permutare potest. Manus enim & vngula, & cornu, & hasta, & ensis, & quiduis aliud genus armorum est. Cùm igitur homo intellectu & manu à natura donatus sit, de sua nuditate & condi-

condition e conqueri non poteſt. An materiæ nobilitas, ex qua corpus humanum fuit conſtitutum, cornibus aut aliis conſimilibus inſtrumentis non erat idonea?

CII.

Quæſiuit dominatio veſtra, propter quid vinum poſitum in vaſe conſtituto in aqua, ſalenitro commiſta maximè refrigeſcit?

Dixi cum alijs, hoc fieri per antiperiſtaſin, viam, per quam contrarium à contrario intendi ſolet. Verùm quia, teſte Philoſopho, veritatis cauſa Philoſophorum intereſt, nedum aliorum, verumetiam propria dicta emendare, ſicut mihi datur cernere, iſta ſolutio non ſatisfacit. Nam primo de generatione & corruptione, actio fit merito contrarietatis. Et tertio Phyſicorum, & nono Metaphyſicæ: omne quod agit, agit in quantum eſt in actu, & non in quantum eſt in potentia. Et hoc eſt principium per ſe notum, & ab omnibus conceſſum. Manifeſtum eſt autem, quòd ſalenitrum non eſt actu calidum. Nam de ſenſibilibus qualitatibus rectus iudex eſt ſenſus tactus, à potentia autem calida, quomodo antiperiſtaſis prouenire poſſit, non video. Ideo aliter dicendum puto, quòd ſalenitrum eſt actu frigidum, & aqua ibi commiſta, eſt vino frigidior. Magis

autem frigidum minus frigidum magis refrigerat. Medici causã afferunt, salenitrum esse potentia calidum. Comparatio est humani corporis non absolutè natura. Reubarbarum bene hominẽ calefacit, sed equũ frigefacit. Medicina enim est de humano corpore, vt de subiecto: & ad hoc non aduertebant.

CIII.

Cur plerisque hominũ philosophia visa est res liberalis & diuina?

Vtrum quia sicut corporis medicina, ita vt inquit lucidissimus Themistius, animæ philosophia perfectio est? An quia philosophiæ studium nostrum erga Deũ, obseruantiam pietatémque multum adauget, & tanquam concalefacit? Nam cognitis his, perfectè quę facit Deus in admirationem, commendationémque sui, omnium animos atque corda conuertit: hanc autem admirationem propensa charitas, fides ac spes certissima consequuntur. An quia mirabiles quasdam (vt Philosophus inquit) voluptates sui certitudine & sinceritate parit? An quia nos similes Deo reddit? An quia per eam (vt Senecæ sententia tulit) vnus homo contrahitur liber?

CIIII.

Cur tyranni literatos viros odio prosequuntur?

Vtrum propter morum disparitatem? Enimuerò ita fortuna tulit, vt semper ab improbis moribus lacessita iniurijs sapientia fuerit. An quia verentur, ne seditionem in ciuitatibus sua doctrina aut authoritate moliantur? An quia literis culti, sæpe eos suggillare, & mores eorum taxare consueuerunt? Nam, vt inquit Plato, poëtæ quippe vim maximam, inter vtranque partem habent, & ad laudandum & vituperandum. Quare vnusquisque cui fama curæ est, maximè sibi cauere dicitur, ne poëticum hominem infensum habeat. Quod maximè Minois exilio confirmat: quippe qui cum Homeri & Hesiodi authoritate laudatissimus fuerit, cuiusdam tantùm poëtæ odio fama apud homines increbuit, ipsum rudem durúmque hominem extitisse. Et an quia tyranni plus se virtute præditos diuitijs superare credunt, quam ipsi ab illis literis, doctrinâ, sæpe superantur? Proinde euenit, vt anima quæ mutuã quandam compensationem, diuinarum literarúmque paritatem expostulat, coniungi ac conciliari non possit.

ALEXANDRI APHRODISEI SVPER NONNVLLIS Physicis dubitationibus solutionum liber, Angelo Politiano interprete.

Roblematum alia suapte natura credibilia sunt & nota, omnísq; ambiguitatis et quæstionis expertia. Quis enim quæso, mentis compos dubitet, cur volatilibus pēnas natura sit elargita? Quiuis enim prudens dixerit fomenti gratia, quasi vestimentis primo circundatum ob speciem, quemadmodum gressibilibus quoque animalibus dati sunt villi, serpentibus cortices, squamæ aquatilibus, aut testæ : veluti ijs quæ testacea nuncupantur. Cur præterea alijs quidem cornua, alijs autem aculeos, aliis acutos vngues aut rostra, aut eiusmodi quippiam tribuerit? Hæc enim omnia, velut agnatis quibusdam hastilibus, quo sese ipsa ab iniuria tuerentur armauit. Cúmque omnes natura fructus omniáq; semina tum ad generandum, tum ad genus excipiendum fabricata forent, corticibus ea, aut corpori-

bus

bus quibusdam mollibus, aut lignum, aut cutem imitantibus, cõmuniuit, & quasi intra scriniolum occuluit, vt rigoris, aut caloris, animantium etiam quorundam iniuriam deuitarent. In plerisq; autẽ ne ipsũ quidem inuolucrũ reliquit inutile, sed idoneum cibatui parauit. Plãtas verò ipsas frõdibus, cortice, cæterisq; similibus, pinnarum villorũq; vice conuestiuit, vt quas præuiderat immodico frigore aut æstu offendi posse, & labefactari: quin & earum quasdã etiam spinis quasi spiculis armauit, quibus animantium iniuriam propulsarent florúmque varietate partim ad speciem atque ornatum coronauit: partim vti vice præconum instãtem fructum paritudinem præmonstrarent. Igitur qui nota hæc dilucidáque sibi postulant explicari, sunt proculdubio mente capti. Qui autem ambigunt an sit igni insitus calor, ij tangendi non habent sensum. Qui dubitant vtrum natura ac prouida ratio consulat ijs rebus quæ oriuntur, & occidunt: quiq; ordinem motum, positum, ductum, calores, cæteráque his similia non credunt, supplicio digni sunt. Hæc itaque suapte natura nota sunt. Alia rursus inexplicabilia penitus, soli cognita Deo scilicet illorum essentiæ autori. Nam artifex, qui sit opus aliquot solertius

machinatus, omnes illius actus tenet causas. Qui vero eius operis sit imperitus, causas quoque ipsius penitus ignorat. Inexplicabiles autem quęstiones huiusmodi sunt: cur quibus alæ aut plantæ, aut litera titillantur, rident: curue nonnullis cùm marmora atteruntur, aut secantur, cùm stridet ferrum, aut limatur, ipso confestim auditu dentes obtorpescunt.

Cur dentium stuporem, qui è frigidis pomis proueniat, Portulaca tamen quæ & ipsa frigida est, sanat. Neque sunt contrariorum contraria medicamenta, sed similia. Aut cur Magnetes, lapis ferrum tãtùm attrahit, déque eius scobe viuificatur: succinum verò tantùm folia arida ac festucas aggregat, eisque adglutinatur. Et Leo solùm gallinaceum pauet. Villaris autem gallina edito ouo, festucis vndequaque corpus purificat. Coturnices Veratro, quod toxicum homini est, vescuntur, Sturni Cicuta. Scammonia flauam bilem trahit: Colocyntha verò & Agaricum, & album Veratrum Euphorbiúmque, & coccus Cnidius pituitam: nigrum autem Veratrum, & Epythymum, nigram bilem. Quibusdam verò sedatur venter ijs quæ perpurgant: contrà verò ijs, quæ sedant, perpurgantur. Tum alio alius

cibatu

cibatu magis delectatur, eumque facilius concoquit. Quis autem ignorat marinam Torpedinem, vel per ipsam lineam torporem in corpus adigere? Multum autem, si manus contineatur, contra torpedinem valere? Infinita denique huiusmodi enumerare possim, quæ sola experientia cognoscuntur. Quapropter & à Medicis proprietates arcanæ appellantur. Quod enim de horum proprietate affertur, arcanum propemodum est ad causam afferendam. Prauè enim quidam solutiones horum proponunt quamplurimas, quæ inutiles penitus improbabilésque sunt. Dicunt enim purgatoria, quæ calidissima sunt humores trahere: quod proculdubio falsum est. Oportet enim quodcunque esse calidum, idem & purgatorium esse. Nunc autem Piper cum sit calidum, non trahit sed concoquit, solidátque. Eodémque modo & Mastiche & Aloë, Dicimus itaque non reciprocari sermonem. Nam si quocunque aluus ducatur, id habitum quidem calidum, vim autem vacuefaciendi habet: non continuò tamen quicquid est calidum, vim quoque habet ducendi alui. Dicunt autem & Strutiochamelum ferrum concoquere: non proprietate quidem aliqua, sed cali-

 ditate:

ditate: quod profecto absurdū. Leo namque qui hoc animanti calidior est, ferrum tamen non coquit. Neque verò apud medicos tantùm proprietates quædam sunt, sed apud philosophos, item ac grammaticos: vt ea, quæ pathi, hoc est affectus appellantur vsibus adnotata. Quocircà de ijs duntaxat quærendum, quæ medium quendam locum obtinēt; neque ad cognoscendum ancipitia sunt, & sub explicationem cadere possunt. Quæ enim falsa dicuntur, ea sunt omnibus nota: quæ veritatem præ se ferunt, horum nota sunt alia & conspicua, alia obscura & inexplicabilia: partim verò mediæ cuiusdam sunt naturæ, quorum nunc expositioné aggredimur. Omne autem problema, aut ex habitu ipso soluendum, aut ex coagmentatione, aut ex actione, aut è consensu erga aliquod simile, aut è colore, aut per sensus deceptionem, aut per nominis participatum, aut quia eius rei vires magis minúsque agant, aut quia durius quidque rariúsve sit: aut maius, aut minus, aut à tempore & ætate & consuetudine, aut essentiæ ratione, aut ex accidenti, aut similium rerum conditione: qualia quę in problematis dicuntur. Inuenies igitur, si has tibi præponas formulas, quacunque de re ambigatur, vocare

in

in disputationem posſis. Quoniam verò haud ijs tantummodò acquieſcendum eſt quæ ad vniuerſum feruntur, ſed tanquam manu ducendus qui eruditur, age, iam ſolutiones ipſas aggrediamur.

I.

Cur Homerus homines à canicie temporum, pòliocrotaphus appellauit?

QVoniam vt plurimum inde cani incipiunt, quòd priora capitis humiditatis pituitatiſq; plus habet, quàm poſteriora.

II

Cur tantum priora capitis caluescunt?

Quia mollia laxáque ſunt. Cùm igitur capillus ob naturalem ſiccitatem careat alimento, facile ijs partibus defluit: haud enim facilè hæret velut in occipitio, quippe quod & ſiccius ſit & conſpiſſatius.

III.

Caluitium autem à ſiccitate ortum habet, Hinc fit, vt qui criſpſo ſunt capillo, quòd ſiccius caput habeant, citius caluesſcant: ſerius caneſcant, ſiccitate conſumente excrementa pituitatis. Sunt & vigiles præter cæteros, Somnus enim ex humidi-

tate oritur: Argumento sunt infantes humidi pariter & somniculosi atque excrementosi. Et humidi affectus, & ebriosi, & qui crebrius lauãtur, minus quoque excernunt per meatus, vt per nares, per os, per oculos. Qui verò molliore sunt capillo, vt quibus est humidum caput, eis contrà euenit. Rarius enim aut nunquam caluescunt. Sed & vitio generis caluitiũ accidit: & podagra, & alij quidam affectus cognatione generis excipiuntur. Citius autem canescunt, somnolentiq; sunt atq; excrementosi. Cani autem albi imitantur enim pituitæ colorem, vnde ipsi ortum habent. Sunt interdum propemodum aureoli, cùm vitellina bilis pituitæ sit immixta.

IIII.

Cur senes excrementosi & vigiles?

Excrementosi quidem sunt, quoniam ætate frigidiores imbeciliorésque cùm sint, minus concoquunt, multáq; per meatus excrementa contrahunt. Cùm verò solidis ipsis corporibus sicci sint, vigiles quoque ob idipsum sunt. Infantes enim & foraminum contextu, & solidis ipsis corporibus humidi sunt.

V.

Cur pueri qui & humidi natura sunt, & excrementosi, canos tamen minimè producunt?

 Quo-

Quoniam humidi calidíq; sunt, Pituita autem humida est ac frigida: sinciput quoque habet quasi cuteũ & rarũ, quo superflua excernãtur. Id ætate durescit, fitq; osseum, & densescit. Vnde & suturas ei natura postmodũ tribuit, per quas superuacui vapores efflarentur. Solutio ex habitu coagmentatione corporis.

VI.

Cur fœminæ ac spadones ocyus canescunt?

Fœminæ quidem, quòd & natura sunt frigidę, & minus exercentur, pluráque ob id excrementa contrahunt, ac tum præcipuè, cùm earum iam menses quieuerint. Spadonés vero, quod semẽ iam non edunt, sed excrementum quo semẽ gigni debuit, per vniuersum corpus, vna cum sanguine diffundunt: id autem pituitatis naturam habet.

VII.

Sed cur pilis carent?

Fœminæ quidem, quia frigidæ sunt, dẽsosq; habent corporis meatus: frigus enim condensat. Hinc fit, vt quà pili erumpant, via nulla sit. Spadones autem, quia & humidi sunt, & supra modum excrementosi: hac enim ratione fit: ne locis humidioribus herbæ pullulent: neque item siccis & lapidosis, vt quæ caluitium imitentur.

VIII.

Cur spadonibus vt plurimum pedes distorquentur?

Quoniam ob eam, de qua diximus, superuacaneam humiditatem, partes corporis viuidas mollésque habent, atque in id imbecilles: quapropter cum totius corporis onus crura non ferant, torquentur, vt si pondus arundini iniicias, flectitur. Nam quod durum siccúmq; est, idem & validũ est & actioni renititur: quod autem humidũ ac molle, id actioni resistere nequit: est enim imbecille. Argumento sunt & ligna & coria & vimina, atque item homines. Balneis enim & poculis debilitantur, victus norma modicè desiccãtur, validiorésque ad agendum euadunt. Quo efficitur, vt spadones muliebres quodammodo sunt atque imbecilli: similitérque vinolenti, vt quibus pituitatis plurimum insit. Nam cum frigidi sint, contrarium inducere affectant. Vinum autem suapte natura calidum est. Aethiopes verò, vtpote naturæ ficcioris, capillo sunt crispo, macilenti, musculosi, validi ad opus.

IX.

Sed cur voce acuta sunt?

Rursus enim humiditatis copia implens asperam arteriam, eam coarctant: hinc spiritus

ritus per angustū means, vocis acuitatem efficit per latum, vt in viris granditatem. Argumētum esse possunt foramina tibiarum. Abundare autē illos humiditate manifestum est, quòd leues sunt, quòdque ijs in muliebrem modum mammæ increscunt palpebrásque hahent turgidiores súntque tenui capillo & incano.

X.

Cur nonnulli spadones rem veneream modo aliquo affectant, atque interdum amant?

Quia multis circa pubertatem exec̄ti testes, cofractiúe fuerant, súntq;, velut imperfecti spadones, quidam vero calidiori sunt iecore ac seminalia vasa magna habent, Imaginantur itaq; vsum: quòd verò cupiunt, minimè peragunt, verenda enim ipsa marcent. Nam qui ea inflat spiritus, perpetuo deficit: is à semine ortus, per seminales meatus, ijs de partibus ferebatur quæ circa lūbos sunt: vt in pueris concreti seminales meatus occæcati sunt.

XI.

Quare cùm tres humores simplices vniformesque sint, non tamen tres vniformes ægritudines simplicésque progenerant, sed plures?

Duplices enim in vnoquoque accidunt, perpetuę, scilicet & intercisæ: quia non ex ipsis tantum humoribus morborum differen-

feren-

ferentiæ proueniunt, ſed à locis . Calidus enim & tenuis humor, acutam, breuem, atque ardentem gignit febrim? frigidus autem & craſſus, obtuſam & longam. Sic & lignorum, quæ quidem ſunt calida & aridiſſima, veluti lauri, tedæ, & oliuæ ingentem excitant flammam citiúſque exuruntur: virida verò & humida humilem & fumidum ignem edunt: ſeriúſque exuruntur. Rurſus, ſi locus quidem ipſe ſpatioſus ſit atque amplus, citius ac maximè accendit humorem, quoniam cùm ſimul ſit coaceruatus, vnà omnis penitus putrefactus accẽditur. Si verò tenuis ſit & anguſtus cùm vniuerſum minimè capiat humorem ſed particulatim, quia non ſimul omnis ſit, putreſcat: febrim quidem exilem excitabit. Sed quæ diutius ardeat. Admiſce igitur humoris naturam ad locum omnémq; earũ febrium differentiam inuenies, quę ex humorum putrefactione proueniant. Si enim in magnis conceptaculis, vt in venis puta, & in arterijs, flaua bilis putreſcat: cùm calida ſit, ardentiſsimam, acutam, & breuem accendet febrim, qualis eſt quæ ardor appellatur. At ſi in paruis venis & arterijs, quæ circa cutem ſunt putreſcat pituita frigida, languidam & diuturnam efficiet febrim; vt quam quotidianam dicunt

cunt. Præterea extrema quoque ipsa permutantur. Quòd si in paucis conceptaculis flaua putruerit bilis, febrim facit minorem breuémque, sed longiorem tamen aliquanto, quàm est ardor, vt tertianam, aut simpliciter acutam. Aut si in magnis conceptaculis pituita putruerit breuiorem aliquanto faciet, quàm est quotidiana. Similiter & nigra bilis, si in magnis putrescat venis, quoniam vno tempore vniuersa quodammodo exuritur, breuem faciet febrim per quartos. si autem in paruis diuturniorem quartanam. Concurrũt enim frigidus humor & crassus, & alterationi minimè idoneus, atque angustus locus, qui vniuersam simul bilem exuri consumique non sinit.

XII.

Cur nonnullis, vbi pudore afficiuntur, sudant alæ?

Quia maximè raris sunt meatibus. Natura autem auocans ab eo sese, quod sit honore aut reuerentia dignum, modicè vna cum sanguine maximas in venas arteriásque fugit, eáque repleta distillant. At gaudentibus euenit, quoniam remittitur, rarescitque corpus, maximè verò alæ.

XIII.

Cur timens palleat?

Quoniam natura nostrà, eáque vis cui corpus est curæ, nihil ab externis pati vult. Atque vt nos intra domos confugimus, ita & ipsa securitatis satagens, in corporis intima, quoad eius fieri potest se conijcit. Atque & sanguinem, quem pro cibo, vehiculoque habet, cum scilicet, qui optimus sit, secum trahit. Is autem & sanguis, qui roseo cutem purpureóque colore inficit.

XIIII.

Sed cur iidem tremunt?

Quoniam animalis virtus consensu naturæ neruos distituit, quos prius seruabat: ij verò corporis partes tremores expertes fuerunt, hinc fit, vt & venter ijs soluatur, & mingant de improuiso. Nam qui musculi excrementorum meatus obstruunt, tunc imbecilles facti, superuacanea remittunt.

XV.

Cur quos pudet, rubent?

Quia natura sua sponte, conscientia quadam, quòd honore sit dignum reuerita, quasi nobilis puella, modicè sese in corporis intima cōtrahit, Mouetur autē vna secum sanguis ac funditur: vnde etiam cutis sanguinis colore inficitur. Alij sanguinem à natura obtendi, quasi velamen dicunt,

quemadmodum & nos à natura velut admoniti, manum faciei prætendimus.

XVI.

Cur nonnulli metu extincti?

Quoniam fugiens supra modum naturalis virtus, séque in corpus intimum vna cum sanguine recipiens, insitum viuificúmque calorem eum, qui propter cor gignitur, confestim suffocat, atque extinguit: quare & corruptionem inducit. Hæc enim ipsa ratione & oleum, cum plurimum ac subitò in lucernæ flammam inditur, eam extinguit: habet autem sanguis qui est in corde, proportionem ad lucernæ flammam. Quosdam & immodicus dolor ratione eadem exanimauit. Resoluitur enim insiti caloris internus motus vt operculo obtectus ignis extinguitur.

XVII.

Cur multos violentia exanimat?

Quia rursum vini copia naturalem viuificamque virtutem caliditate suffocat. Præcipuè verò hoc ijs accidit, qui insitum calorem exiguum atque imbecillum possident. Quod enim & plurimum est & validum reniti magis potest spacióque temporis copiam coquit: quemadmodum, & flammæ copia maiorem quoque olei infusionem tolerat.

XVIII.

Cur senes tremunt?

Quia rursum naturalium virtutum nerui, ac particulatum musculi, cum sufficientem motiuam virtutem minimè capiant, haud quaquam pariter ad tolerandum corporis onus annituntur. Fit autem tremor quoniam corporis pondus particulã deorsum trahit, animalis autem virtus sursum: hoc cùm & fiat successione, & continenter, tremorum ciet, hinc etiam cernui ingrediuntur, atque ad humum vergunt, quorsum eos natura detrudit, hinc & bacillorum adminiculo pro tigillis sustentantur, obque hanc ipsam virtutum imbecillitatem stercus de improso vrinàmque deiiciunt.

XIX.

Cur piper & sinapi integra si deuores, ventrem minimè excalefaciunt, si trita, excalefaciunt?

Quia quæ virtute tantùm, non autem & actu suas habent qualitates, aliquo extrinsecus indigent adiumento, vt virtutem in actum producant. Ipsa igitur tritura attenuata, atque in intimum corpus per meatus penetrantia, tum à sua insita caliditate commota, agunt hoc pacto. *Eadémque* ratio est & cæterarum qualitatũ.

Sunt

Sunt autem ex iis quæ per qualitatem agunt nonnulla, quæ actu ipso qualitatem habent, vt aqua potabilis, ptisano, lac. Humida enim & frigida sunt, neque vllo extrinsecus indigent ministerio ad refrigerandum atque humectandum: sed statim propriéque agunt. Similiter & sal & terra & eiusmodi: sicca enim sunt natura & virtute, & aspectu & actu. Mare enim & salsugo, & viua aqua humida sunt, & imaginatione & aspectu; sicca autem & virtute & actu. Lini verò semen, & panis sicca imaginatione & aspectu: humida verò sunt virtute & actu.

XX.

Cur nonnulli noctu nihil vident, die vident?

Quoniam videndi spiritum crassiorem habent, neque qui aëra pertransire vsque ad visibile possit: noctu verò crassescit quoniã solis absentia refrigeratur. Vel (vt alij dicunt) quoniam interdiu à tenui calidóq; aëre attenuatur, noctu verò dẽsatur. In fele autẽ & hyæna & noctua contrà accidit. Interdiu enim nihil cernunt, noctu exactè cernũt. Habent enim videndi virtutẽ tenuissimã, maximéque perspicuã: quæ cùm noctu modicè crassescat, suscipiendo obiectui idoneo fit, interdiu autem atque

in claro lumine vehementer attenuata resoluitur atque dispergitur. Vnde & leones qui eiusmodi ferè sunt, per solem ingredi nequeunt, & ignem interdiu cernentes fugiunt. Est & eorum videre pupulam vehementer splendidã, habéntque humida oculorum maximè perspicua.

XXI.

Cur repentinum veheménsque gaudium nonnunquam exanimat?

Quia vitalis virtus & insitus calor cum immodicè extrinsecus fertur, egeritur, atque resoluitur: vnde & sudant & rubent, quoniam sanguis adest. Insitus enim calor atque ipse ignis, tum caliditate, tum quòd loco suo demigrat sursum versus mouetur, rursum verò pabuli appetitu deorsum. Vtrolibet autem horum motuum pereunte, ipse corrumpitur.

XXII.

Cur dolentes & amantes & irascentes suspirant admodum & frequenter?

Quoniam dolentium anima ad ipsam doloris causam conuersa est, cupientium, ad id quod cupiunt: irascentium ad id quòd iram ijs concitat. Igitur intenta anima ad id quo mouetur, negligit, & quodammodo obliuiscitur motiuam pectoris musculis virtutem præbere. Cor

itaque

ſtaque ipſum, neque pectoris dilatatione aërem accipiens, ideóque neque perflatum, atque refrigeratum, neque item contractione excernnentes ſingultifica excremēta, quæ de ſanguinis exuſtione gignuntur, dum ſuffocationem metuit, animam cogit, atque admonet, vt quam plurimum muſculis motū præbeat, maiorémque inſpirationem atque expirationem efficiat, maiorem quoque vim frigidi aëris accipiat, maiorémque vim excrementorum effutiat, vt quòd exiguæ crebræque reſpirationes facturæ fuerant, idem maior vna efficiat. Vnde & Græcum nomen ſuſpirio ex anguſtia pectoris priſci dederunt: ſuſpirāt autem diutius & frequenter, quoniam in id ſemper quò mouetur, conuerſa eſt. Natura autē cogit eam, vt aliquando plus motiuæ virtutis muſculis pectoris per cor immittat: quod autem in pectore reſpiratio, idem in corpore perſpiratio eſt, quæ per arterias fit. Similis autem eſt inſpirationi dilatatio, expirationi autem contractio. Sub pulſus verò nomine dilatatio contractióque compræhenditur.

XXIII.

Cur Iſitium difficile concoquitur?

Quoniam leuitate ſua humido pabulo intra aluum innatat, ídque per mediam:

neque sese ad eius corpus applicat, qua applicatione concoctio fit. Tum circa gulã redundat, cuius officium appetitus est, non coctio. Extra verò corpus si in aquam indatur, innatat, neq; demergitur quia dum carnes interuntur, leuem concipit spiritum, qui corpus in altum expuit, humidisque innare cogit: hinc & lentus est, quoniam spiritus est particeps.

XXIIII.

Cur antequam balneum ingrediamur, calidum mingimus: cùm diutius in balneo supersedimus, frigidum?

Fit hoc nimirum, quasi ad alterius cuiuspiam comparationem: Emissa enim vrina tepidæ qualitatis est, ac modicè calida. Extra igitur balneum, quoniam frigdum est corpus nostrum, quæ vrina emissa est, velut ad corporis comparationem, calida est. In calido autem quoniam multò magis corpus quàm vrina calefit, frigida vrina videtur: quamuis aliquo modo calida sit: verùmque id esse vel ex eo apparet. Ei enim qui balneum ingreditur, vt calefiat, si calidum solium ingreditur, quæ calida est aqua, admodum feruida videtur: si autem iam excalefactus ingrediatur, non itidem ei feruida videtur.

XXV.

Cur loca maritima fodientes, dulcem aquam inuenimus?

Nimirum quoniã in mari quæ tenuior sit aqua, dulcis est, quæ crassior, salsa. Tenuis igitur aqua per terræ meatus influens, in ipsa occulitur terra, quàm deinde fodientes inuenimus. Dulcis est autem, quoniam per brumam in aëra tollitur. Crassa verò aqua exiccata emundatáque fit sal. An in littoribus quæ meatus laxiores habeant, salsa inuenitur aqua. Excolatur enim eo etiam crassior maris aqua.

XXVI.

Cur putealis aqua per brumam calida, per æstatem frigida est?

Quoniam quidque semper contrarium vt inimicum fugit. Frigidum vero, & contrarium calido esse, & ipsum corrumpere, manifestò apparet. Igitur quoniam calor per æstatem aëra occuparet, fugit frigus in intimam terram, atque ob id aquam frigefacit. Per brumam verò quoniam frigus in aëre plus pollet, rursus calor in intimum defugit, aquámque excalefacit. Contraria enim eodem in loco ac tempore simul manere contra naturæ legem est.

XXVII.

Cur breui statura homines proceris vt plurimum sunt prudentiores?

Quoniam constipata atque compacta illis est anima in vniuerso corpore: proceris verò in longitudinem distentare soluitur. Quapropter Homerus Vlyssem breuem ac prudentem: Aiacem verò procerum ac stolidiorem describit.

XXVIII.

Cur minus prudentes cùm ingrediuntur, sese veluti suspendunt?

Quia vt inualidus gubernator haud in rectum nauim agit, ita marcidior anima, corpus.

XXIX

Cur stolidorum quamplurimi, prudentes gignunt liberos, ac robustos?

Qui stolidiores in coitu voluptati magnopere succumbentes, animam habent corpori magnopere immersam. Quo efficitur vt eorum semen quamplurimæ virtutis tum rationalis, tum naturalis particeps, prudentiores, qui nascantur, efficiat. Prudentioribus autem atque ijs præsertim qui sunt eruditi, secus omnino accidit. Prudentiæ enim vis, aliquid eorum semper, vel in re ipsa venerea reputans, quæ sunt extrinsecus necessaria: ideóque suspé-

sior efficit, vt quod semen defluit, quamplurima careat naturali virtute. Hinc soluendum, cur stolidi atque inerudití liberos gignant corpore robustos, eruditi contra imbecillos.

XXX.

Cur ferarum stercus haud ita male olet?

Quia sicciori miniméque superuacaneo vtuntur nutrimento, maximéque exercentur. Quin & dorcadum & aliorum quorundam animalium stercus, velut aromatum quodammodo imitatur odorem. Hominis igitur stercus pessimè omnium olet, quòd ij & vario & humido vescuntur nutrimento, ídque etiam supra satietatem & intempestiuè, & cùm minimè indigent, tú minus exercentur, minúsque quàm cætera animantia caloris habent. Quare cùm neque planè concoquatur, neque ob copiam perflетur, sed velut commarceat, mali est odoris.

XXXI.

Cur sinapi cæteraque id genus acria, cuti imposita vlcerant; deglutita verò, aluum iam non vlcerant?

Quia prius demutantur ea, & concoquuntur, quàm agant. Præterea resoluitur à (credo) nimia corporis humiditate, item cùm suprà cutem ponuntur, tempo-

ris ad agendam plus habent, quoniam eo conspissatior est, éstque prætereà imbecilla. At quod intimũ est, & laxiores meatus habet, & validius est.

XXXII.

Cur qui dolent quique gaudent, ridentes lachrymant?

Qui quidam dolent, meatuum qui sunt in oculis spissitudine, eorũ exprimũt humiditatem: qui autem gaudent, raritate meatuum humidum effundunt. Quibusdam verò in oculis, ijs qui angustiores meatus habent, in neutro lachryma exprimitur.

XXXIII.

Cur hordeacea farina cùm sit frigida, resoluit pituitates?

Siquidem omne frigidum condensat, ac resolutionem impedit. Equidem puto non quia refrigeret, ideo resoluere, sed quia eijcat: vim enim eijciendi atque humores diuidendi possidet. Súntque plurimæ eiusmodi species, sibijpsis contraria agentes: non illæ quidem prima ratione, & sese ipsis ac præcipuè, sed secunda, & ex accidenti: vt Apium quod quidem est calidum, febrem diminuit. Non quia id quidem calidum est, simile enim similia auget, sed quia ex venis eiicit morbiferos humores, vimque habet prouocandæ vrinæ.

Itémque Iris, & Hyſopus, lateris morbo, quæ & pleuritis dicitur, conferuūt: quamuis enim calida ſint, tamen eos humores incidunt, qui pituitam intra eam membranulam gignunt, qua coſtæ ſubcinguntur. Et aqua calida circunfuſa rigorem ſoluit, qui Tetanus dicitur, quippe ex lentis frigidiſque humoribus generatur. Soluit autem non propriè, ſed ex accidenti, per medium aliquod, hoc eſt, per inſidentem caliditatem. Si igitur ſua ſponte nullius medij interuentu agant, propriè dicuntur primáque ratione agere, ſi medij agant interuentu, non autem ex ſeipſis, ex accidenti tum agere, pérque ſecundum rationem dicuntur.

XXXIIII.

Cur mingentibus accidit vt & flatum edant?

Quoniam cùm veſica vrinæ plena eſt, turget, premitque, & coarctat directum inteſtinum. Dum itaque exinanitur, incluſo inteſtinis ſpiritui exeundi occaſionem præbet. Quidam verò conſenſum quemdam harum inter ſe particularum eſſe ad deiectionem arbitrantur.

XXXV.

Cur qui oſcitantem videant, & ipſi oſcitant?

Quia natura animantium, maximéque ratione carentium, ſimilitudinum quendam

dam consensum itémque affectum habet. Atque ita fit, vt meiente asello, cæteri item meiant, cùm sint vrina repleti.

XXXVI.

Cur lippus sanum lippitudine afficit, sanus verò lippum haud quaquam sanitate afficit?

Quia oculi humecti sunt & molles, atque affectibus expositi. Tum quia sanitas ex habitudine modica, vitium ex immodica accidit. Quod igitur modicum est, facilius ab immodico mutatur ac vertitur, quàm contrà. Ergo & lippitudo quæ immodica quædam habitudo est, facilè sanitatem, vt pote modicam demutat. Fit autem mutatio, naturali corporum inter se consensu.

XXXVII.

Cur numisma & pomum in aqua, maiora quàm sint, videri solent?

Quia affusa ijs aqua, concolor fit, aspectùmque decipit, quasi maiora sint. Tali enim ratione & Sol & Luna, & quæ erraticæ stellæ dicuntur, cùm iuxta ortus aut occasus limitem spectantur, ampliori corpore videntur. Sua enim qualitate circunfusum sibi aerem afficiunt.

XXXVIII.

Cur triangula procul cernentibus rotunda putantur?

Quia

Quia cùm aspectus procul angulos videre nequeat, vtpote acutos, eos ignorat, quibus ob aspectus deceptionem subductis rotunda putantur. Idem in remo accidit, qui sub aqua perfractus apparet.

XXXIX.

Cur ligno procul vapulante ictum continuò videmus, sonum seriùs exaudimus, quamuis vnà cum ictu & sonus fiat?

Quoniam visum subtiliorẽ auditu acutiorèmque habemus. Ictum igitur visus, vtpote acutior, anticipat. Auditus autem, vt qui crassior est, sonum tardius consequitur. Hac ipsa ratione soluendũ est, quod in nubium inter se conflictu brumæ tẽpore, vbi ictus oritur eius quem tonitrum dicimus, eiùsque ignitio quem fulgetram vocamus, vt in iis quæ pyrechola, hoc est, igniuoma dicuntur prius fulgetram cernimus, atque ita postmodũ tonitrus exaudimus: licet cõflictu ipso prior tonitrus, posterior fulgetra, aut vnà saltẽ ambo oriantur: & hic igitur visus vtpote subtilior, auditum præuertitur, atque ita fulgetrã prius videmus. Tũ & auditus tonitrum sentit, vt qui crassior, atque ad consequendum tardior est.

XL.

Qui fit vt cũ nuda facie reliquo amictio corpore simus, in maximo tamen frigore reliquum

quidem

quidem corporis rigeamus, faciam minimè?

Consuetudine: assueuit enim facies aeri tolerando. Maximè verò nos consuetudo aduersus omnes affectus communit.

XLI.

Cur flaua bilis quæ per vniuersum vitæ tempus ea tunica, quæ bilis vesica dicitur, continetur, cuiusque corpus maximè affectibus expositum est, minimè ipsam corrodit; at si vel ad exiguum temporis in dentem, cuius est corpus ad patiendum minimè aptum ingruerit, statim eum exesum reddit.

Quoniam ita est à natura institutū, vt ea tantum in corpore inhabitet, ideóq; minimè ipsum lædit. Magnū enim remediū cōtra dolorē naturæ nomen est, milléque alia possim tibi exēpla afferre. Decē in matrice mēses infans permanet, nullum pōderis sensum prægnati præbens. Spiritus autē leuis in eū incidēs dolorē cōtinuò acutè citat, qui & tentionē & intollerabile efficit pondus. Aspera arteria vnius est spiritus receptaculum, in eam si mica aut potiuncula deerret, suffocationem aut vehementem efficit tussim. Id nisi natura ipsa præfinisset, haud quaquam fieri vel ad minimum posset.

xLI.

Cur nonnulli cùm balneum sitientes intrant, & sine siti exeunt; nonnullis verò cōtra accidit?

Sicciores

Sicciores quidem balneo humeſcunt, ſitimque ſedant: ſitis enim à ſiccitate prouenit: præſertim ſi non penitus à ſiccitate reſoluantur. At qui humidiores ſunt, miniméque ſitibundi, ſi diutius immorentur calido præſertim aere, atque intra aridam contignationem, reſoluta per ſudores humiditate ſitibundi efficiuntur.

XLIII.

Cur radicula comeſa, alij fœtidum eructant, alij minime?

Quorum quidem aluus ac ſtomachus ſuperuacaneis maliſque humoribus iiſque ad pituitam vergentibus minimè exuberat, eorum purus eſt ructus, at quibus exuberat, fœtidus. Radicula enim calida eſt, humorúmque craſſitudinem incidit atque attenuat. Ex humoribus autem ſpiritus excitat, eóſque per rectum effutit. Sic & cœnum quieſcens, nihil olet: motum verò & conturbatum grauem halitum efflat. Qui verò radiculam ipſam, grauis naturæ, ac fœtidæ qualitatis eſſe autumant, quoniam ea, cùm extra corpus ſit, diutiúſque ſeruetur, grauiter oleat, proculdubio falluntur: omnes enim qui ea veſcerétur grauem ructum edere oporteret.

XLIIII.

Cur in maximis rigoribus digiti, ac ſumma

corp-

corporis nigrescunt & decidunt?

Quoniam extremũ frigus abigit, atque retrudit insitum calorem sub intimum corpus: atque ita summa corporis liuescunt quidem primò, tum nigrescunt, & quodammodò cadauerãtur. Decidunt autem, quoniam natura reliquo intenta corpori agglutinat sibi quod sanum inest: quod verò iam perijt, dimittit à sese, atq; extrudit. Summa autem præcipuè afficiuntur, quod neqne admodum carnosa, & minus calida sunt. Nam & stirpium eæ præcipuè foliorum perfluuium bruma patiuntur, quę minus calida natura sunt, atque ob id imbecilliores atque rariores. Qui verò dicunt statim à principio insitum calorem si à frigore quasi ab aduersario fugientem, in intimum corpus peruadere, tum sese colligentem & quasi instaurantem, ceu resumptis viribus, in eas rursus particulas, magna repente copia, anxilio accurrere: atque ita, vel quia repente, vel quia maxima caloris vi, eodem remigrarit, summa corporis exurere, quia in his residens magis congregetur, ij proculdubio falsum autumant.

XLV.

Cur qui summa corporis rigentia igni admouent: vt tale faciant, vehementer dolent?

Repen

Repentina videlicet qualitatis mutatione. Plurimum enim frigus in plurimum calorem demutant. Quicquid enim immodicè repentéque fit mala videlicet habitudine, id naturæ cruciatū affert. Quicquid autem bona habitudine & modo, & secundum naturam repentè immutatur, id naturam magnopere delectat: consistit autem in habitudinis modo humanum corpus, multóq; magis, quàm cæterorum animantium.

XLVI.

Cur qui piper aut magnum panem comederūt, singultiunt?

Est verò proportio & cum ijs quæ extrinsecus aut ingrauant aut dolorem incutiunt? Piper enim flauáq; bilis proportionem cum spinis habent: pituita autem, & panis, cum grauissimo lapide. Qui aluū minimè excrementosum, sensibilem, calidúmque sunt nacti, ij ocyssimè piperis acrimonia mordicantur, stomachum excitant ad id, quo dolent, excernendum ac persequendum: atque ita quem singultum dicimus, effutiunt qui verò frigidiorem nacti sunt stomachum, maioremque in eo pituitatis vim habent: minúsq; sentiunt, ij tardius singultiunt. Idémq; ijs accidit, qui magnum repentè panem deuorarint:

rarint: panis enim copia ac magnitudine degrauantur. Neque enim suas partes cessare natura patitur, vbi quicquam adsit quod se lædat. Piper igitur qualitate acri id efficit, secundum proportionem pungentis intrinsecus bilis. Panis autem quãtitate ponderis, velut & pituitæ copias intrinsecus degrauans, singultum efficit.

XLVII.

Cur qui in vnguibus affectus existunt, vehementer cruciant?

Quoniam nerui qui per digitos tenduntur, peculiaribus excrementis vngues gignunt: quemadmodum & dentes in gingiuis fiunt. Cùm itaque sensibilis neruorum virtus in extrema progreditur, inque iis collecta, veluti in conuallem profluens aqua, congregatur, atque copiosior existit, proculdubio quo magis affectum sentit, magis etiam cruciatur.

XLVIII.

Cur deuorato repentè magno pane, retentio spiritus singultum resoluit?

Quoniam stomachum premens, atque in angustum adurgens, id agit, vt & qui in eo cibus constipatus sit, exprimatur in ventrem, atque ita exoneratus singultum sistat.

XLIX.

Cur deuoraro pane singultientes, vbi quid triste audiunt, non singultiunt?

Quoniam in id animum intẽdunt, quod tristitiam afferat: quo efficitur: vt mouendo pectori, minus sit intenta. Rursum, igitur cùm non erumpat spiritus, verùm copiosior cogatur, singultum sistit, vt & antè didicimus.

L.

Cur imagines propè quidem, planos colores, procul autem stantibus partim concauos, partim deuexos ostendunt?

Quoniam videndi vis in longo interuallo extenditur, atque resoluitur: quo fit vt intima colorum exactè planéq; non cernat: sed candidos quidem colores deuexos, nigros autem concauos videat. Candidum enim, cùm sese splẽdido admouit, extrinsecus splendescit: nigrum verò vtpotè tenebrosum, intrinsecus. Artium verò aliæ materiam transformant, vt cùm statuarius æneũ equum, aut bouem, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut cudens hominem fingit, aut aliud quippiam mutata scilicet de specie in speciem materia æris. Aliæ additione agunt, vt ceræ aut luticifrector. Aliæ deceptione, vt qui sculpendo animal fabricantur. Aliæ coagmentatione

tarint: panis enim copia ac magnitudine degrauantur. Neque enim suas partes cessare natura patitur, vbi quicquam adsit quod se lædat. Piper igitur qualitate acri id efficit, secundum proportionem pungentis intrinsecus bilis. Panis autem quantitate ponderis, velut & pituitæ copias intrinsecus degrauans, singultum efficit.

XLVII.

Cur qui in vnguibus affectus existunt, vehementer cruciant?

Quoniam nerui qui per digitos tenduntur, peculiaribus excrementis vngues gignunt: quemadmodum & dentes in gingiuis fiunt. Cùm itaque sensibilis neruorum virtus in extrema progreditur, inque iis collecta, veluti in conuallem profluens, aqua, congregatur, atque copiosior existit, proculdubio quo magis affectum sentit, magis etiam cruciatur.

XLVIII.

Cur deuorato repentè magno pane, retentio spiritus singultum resoluit?

Quoniam stomachum premens, atque in angustum adurgens, id agit, vt & qui in eo cibus constipatus sit, exprimatur in ventrem, atque ita exoneratus singultum sistat.

XLIX.

Cur deuorato pane singultientes, vbi quid triste audiunt, non singultiunt?

Quoniam in id animum intēdunt, quod tristitiam afferat: quo efficitur: vt mouendo pectori, minus sit intenta. Rursum, igitur cùm non erumpat spiritus, verùm copiosior cogatur, singultum sistit, vt & antè didicimus.

L.

Cur imagines propè quidem, planos colores, procul autem stantibus partim concauos, partim deuexos ostendunt?

Quoniam videndi vis in longo interuallo extenditur, atque resoluitur: quo fit vt intima colorum exactè planéq; non cernat: sed candidos quidem colores deuexos, nigros autem concauos videat. Candidum enim, cùm sese splēdido admouit, extrinsecus splendescit: nigrum verò vtpotè tenebrosum, intrinsecus. Artium verò aliæ materiam transformant, vt cùm statuarius æneū equum, aut bouem, aut aliud eiusmodi animal fundens, aut cudens hominem fingit, aut aliud quippiam mutata scilicet de specie in speciem materia æris. Aliæ additione agunt, vt ceræ aut lutisfictor. Aliæ deceptione, vt qui sculpendo animal fabricantur. Aliæ coagmentatione

& insertione, & glutinatione, vt in domo, vt in nauigio ædificando, in tela, in fabrili opere. Aliæ habitudinis alteratione fiunt, & per profundum quodammodo: quemadmodum natura è semine animãtia procreat. Aliæ habitudinis simul alteratione & adiectione corporis, quemadmodum natura particulas enutriendo auget. Aliæ verò mixtione colorum & corporum adiectione, vt pictura.

LI.

Cur sit frigida aqua neruis inimica, calida amica non est, imò verò & ipsa inimica?

Si enim tale quippiam noxium, contrarium porrò vtile est. Contraria enim in idipsum eodem modo agere nequeunt, Prima igitur ratione, ac per se calidum, quod est calidum, infestum neruis simpliciter non est, sed qua calidum & humidũ est. Qui autem neruos habent læsos, eorum nerui, quia plurimum sensus habent multæ intensionis, multæque astrictionis indigent: sunt enim suapte natura sicci. Humiditas autem, vtpote contraria, emollit, remittítque ipsos, ac putrefacit. Calidum verò ipsum suapte natura minimè noxium esse patet. Calidi enim olei vtilis haustus, quia astrictionis quoque vim cõtinet.

Cur

LII.

Cur si poma nocent, quoniam frigida sint atque humida, aqua tamen quæ eiusdem habitudinis est minimè nocet?

Quia subtilior est aqua pomis, citiúsq; excernitur: quo fit, vt non adeò lædat, imò verò corporis particulas modicè intendit.

LIII.

Cur quæ difficilem habent concoctionem, crassóque sunt humore multo facilius concoquuntur vt bubulæ carnes, quàm quæ & faciliori sunt coctione, & minus crasso humore, vt saxatiles pisces?

Quidam id consuetudini tribuunt: nonnulli habitum quendam naturalem, atque arcanum, neque explicabilem in causa esse putant. Quidam verò immodica alijs caliditate, quæ concoctibiliora sint, quàm par est, vtpote mutabiliora, summa incendij vi concremari dicunt, atque corrumpi: quæ autem concoctioni minimè idonea sint, vtpote difficilia mutatu, cum non admodum mutentur, concoqui tantum. Sic enim & paleæ, vt quæ suscipiendis affectibus aptiores sunt, plurimo igni in cinerem abeunt. At quernis lignis non item accidit, vt quæ ritè comburantur.

LIIII.

Cur dolentium superficies pallescit?

Quia natura (vt diximus) ad intimum corpus vnà cum sãguine penetrat. Sanguis autem is est, qui ipsam calefacere superficiem ac rarefacere sit solitus.

LV.

Cur in Aegypto, quæ est calidissima regio, frigidum vinum gignitur?

Eadem ratione. Rursus enim ad vitium radices defugit frigus, eásque frigefacit. Sunt enim vites multò quàm cæteræ stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

LVI.

[*Cur calida aqua puteo indita frigidissimam reddit aquam?*

Quoniam quod in puteo frigus est, calidæ repugnat. Cúmq; eam frigoris abũdantia superet, calorem ipsum omni copia prosequitur. Atque ita multa cum frigiditate per calefacientem aquam influit, eámque hoc pacto admodum refrigerat.

LVII.

Cur vbi exiguum animal in oculos inuolat, statim altero clauso oculo extruditur?

Quia videndi spiritus iam per occlusum oculum exire non potest, vt iam didicimus, sed collectus in sese, magnáque in apertum oculum copia contendens implet ipsum, & tumefacit, & quasi extrinsecus promit, atque ita pellitur extrudi

túrque insectum.

LVIII.

Cur colaphis icti ignem cernunt?

Quia videndi spiritus ictu attenuatus magnopere ignescit: atq; in aëra egressus, talis cernitur, qualis iam euasit. Idem euenit cùm duos simul lapides, aut cùm ferrum ferro atteras. Interceptus enim aër magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoque in nubibus accidit.

LIX.

Cur non omnium attritu lapidũ ignis excutitur?

Quia plerique cedentes nimium sunt, nimiúmque leues, & quasi meatibus fungosis. Neque enim pariter percussus aër attenuatur: quippe qui neque vehemẽter ob leuitatem percutitur, & fugit, receditque intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atque ignescit. Idem & lignorum euenit attritu. At verò à sole atque aqua ignis creatur, quoniam infracti, ad vitrum Solis radij, velut etiam in speculis euenit, magis ignescunt, rursúmque ad supera reflectuntur.

LX.

Cur prurientes feruida gaudent?

Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate, pruritus oritur, cutis sensum obtundit

Quia natura (vt diximus) ad intimum corpus vnà cum sãguine penetrat. Sanguis autem is est, qui ipsam calefacere superficiem ac rarefacere sit solitus.

LV.

Cur in Aegypto, quæ est calidissima regio, frigidum vinum gignitur?

Eadem ratione. Rursus enim ad vitium radices defugit frigus, eásque frigefacit. Sunt enim vites multò quàm cæteræ stirpes suscipiendis affectibus aptiores.

LVI.

Cur calida aqua puteo indita frigidissimam reddit aquam?

Quoniam quod in puteo frigus est, calidæ repugnat. Cúmq; eam frigoris abũdantia superet, calorem ipsum omni copia prosequitur. Atque ita multa cum frigiditate per calefacientem aquam influit, eámque hoc pacto admodum refrigerat.

LVII.

Cur vbi exiguum animal in oculos inuolat, statim altero clauso oculo extruditur?

Quia videndi spiritus iam per occlusum oculum exire non potest, vt iam didicimus, sed collectus in sese, magnáque in apertum oculum copia contendens implet ipsum, & tumefacit, & quasi extrinsecus promit, atque ita pellitur extrudi túrque

túrque insectum.

LVIII.

Cur colaphis icti ignem cernunt?

Quia videndi spiritus ictu attenuatus magnopere ignescit; atq; in aëra egressus, talis cernitur qualis iam euasit. Idem euenit cùm duos simul lapides, aut cùm ferrum ferro atteras. Interceptus enim aër magnopere attenuatur, atq; ignis fit. Idem quoque in nubibus accidit.

LIX.

Cur non omnium attritu lapidũ ignis excutitur?

Quia plerique cedentes nimium sunt, nimiúmque leues, & quasi meatibus fungosis. Neque enim pariter percussus aër attenuatur; quippe qui neque vehemẽter ob leuitatem percutitur, & fugit, receditque intra meatus. Non ergo pariter totus percutitur, atque ignescit. Idem & lignorum euenit attritu. At verò à sole atque aqua ignis creatur, quoniam infracti, ad vitrum Solis radij, velut etiam in speculis euenit, magis ignescunt, rursúnque ad supera reflectuntur.

LX.

Cur prurientes feruida gaudent?

Quoniam pituita, cuius crassitudine ac frigiditate pruritus oritur, cutis sensum obtundit

LXI.

Cur ijdem balneis gaudent?

Quia calor pituitam fundit, eámque vngues resoluunt.

LXII.

Cur magis humeri pruriunt?

Quoniã anticis partibus frigidiores sunt, ideóq; plus habent pituitæ. Quo fit, vt senes, qui frigidiores sunt, pruritu magis afficiantur.

LXIII.

Cur facilior scalarum descensus, quàm ascensus est?

Quoniam in descensu corporis pondus deorsum versus suapte vi fertur, & quodãmodo descendente adiuuat. In ascensu verò laborat vis, corporis põdus sursum versus attollens. Sic enim & lapis faciliùs deorsum, quàm sursum fertur. Quòd enim graue est, deorsum fertur.

LXIIII.

Cur infantes vt primùm eduntur, flent?

Quia sensus eorum atque natura veluti peregrinatur. Nam è calido molliq; ipsius matricis corpore in aëra frigidum exeunt. Fortasse tamen & à lumine exterrentur, non (vt quidam aiunt) quòd anima cœlestium regionum extorris terrenum corpus

pus inhabitet, atque ideò flere infantes cogantur.

LXV.

Cur apes, & formica, & musca, omniáque insecta oleo pereunt?

Quia respiracula angusta habēt. Oleum verò vtpotè lentum eorum respiracula obstruit: atque ob id pereunt. Idem & serpētibus & ijs contigit, quæ mali odoris sunt.

LXVI.

Cur flantes calida refrigeramus, frigida calefacimus?

Quoniam respiratio calida fit: exiens autem spiritus eorum qualitatem resoluit. Calida verò refrigeramus, quòd eorum calidam qualitatem mouemus ac resoluimus.

LXVII.

Cur quæ carnes noctu sub plenilunio fuerint, putrescunt?

Quoniam tunc aër calidus ab eo atque humidus fit? quæ habitudo ad putrefaciendum maximè facit: vnde efficitur, vt si modicus sit calor atque humor, concoctio fiat: si immodicus, extinctio: si calor præualuerit, exustio. Luna quoque quatuor nacta habitus videtur. Media enim humida & calida quodammodo est. Plena calida quodammodo & sicca. Quo tem-

pore desinit, sicca & frigida. Cùm luminis omnino est expers, frigida est & sicca. Est enim & Solis expers radiorum, quia tunc calidi sunt.

LXVIII.

Cur dolore affecti pallent?

Quia rursum natura eius, quod sese angit reminiscens, paulatim ad intima defugit vnà cum sanguine eo qui cutem depinguat: minus tamẽ in ijs, quàm in metuentibus euenit.

LXIX.

Cur gaudentes rubent?

Quia natura sponte sua delectanti sese occurrit, qui extrinsecus sit, vt nos amico liberísque solemus. Eam verò & sanguis assectatur, is qui (vt suprà diximus) cutẽ suo colore roseam reddit. Pallor autem à contrario accidit.

LXX.

Cur in sopore nocturno cùm subito oculos aperimus, lucem videmus?

Quia vidẽdi spiritus collectus inter dormiendum atque adauctus, repentinus, plurimúsque per tenebras erumpit, cúmque ipse sit lucidus, instar luminis cernit.

LXXI.

Cur verentes oculos deijciunt?

Quia animi speculum sunt oculi. Nam

&

& animi affectus per oculos cernimus, vt dolorē, irā, pudorem: quoniā verò non sustinet animus contra id quod sit honore dignum, intueri conscientia quadam, ideo aliquandiu oculorum musculos demitti cogit, idque velut sese operiens efficit.

LXXII.

Cur auris omne humidū tolerat, excepta aqua?

Quoniam cum frigida sit, ad audiendi neruum continuò fertur. Frigidum verò omne neruis infensum. Rursum: Cur antequam vehemens excitetur ventus, quædam veluti stellæ excurrentes eum prę-monstrant, aut quasi fulgere, maximèque per surdum? Nimirum quia cœperat quidem prius moueri: nobis autem, qui & crassa, & duri sensus corpora nacti sumus, nondum manifestus apparet. Supernum igitur aëra, vtpote magis tenuem, magisq; æthereum perflans in ignem conuertit, atque ita eius partes scintillantes videmus: vehementior autem deinceps virtus crassiorem hunc aëra, qui sit circa terram, mouet, atque ita sentitur.

LXXIII.

Cur qui ventus angusta loca inflat, vehementior est, quàm qui laxat?

Quia colligens sese vnum in locum, intenditur in seipso, fitq; maior, increscitq; &

& vehementior euadit. In locis autē latioribus explicatur, atque dispergitur, fitque languidior imbecilliórq;. Hoc idem in calore accidit in qualitatibus, & in aquis.

LXXIIII.

Cur aliqui longinqua, quālibet magna minimè videntes, propinqua tamen quamlibet minutissima cernunt, quos & myopas, hoc est luscinos vocant, quia conniuentes videant?

Equidem arbitror videndi spiritum tenuem ijs esse ac purum: qui cùm procul abeat, resoluitur, neque obiecta attingere possit. Vix autem propinqua cernit, propter tenuitatem ac puritatem. Sunt & qui minutissima procul cernunt, vt senes quidam. Hi igitur contrà quia videndi spiritum crassum, eundémque multum nacti sunt, necesse habent, vt is per longiusculam quodammodo viam moueatur, eóque pacto attenuetur, atque ad visibilia suscipienda idoneus fiat. Sic ergo duo inter se opposita soluuntur.

LXXV.

Cur præter omnia animantia soli canes post coitum vinciuntur?

Quia angustos habet meatus collum matricis, collum autem in re venerea inflatur, neque statim exit, tum, quia semen glutinosum est; vtraque enim in ijs nimia

siccitate

ſiccitate accidunt. Siccum enim cogit coarctátque particulas, atque humida condenſat.

LXXVI.

Cur ſoli canes per æſtatem rabie laborant?

Propter ſiccæ habitudinis præceptionē natura enim ſicci ſunt, mágíſq; in æſtibus. Excalefactę igitur eorum humiditates, atque exſiccatæ inflammantur, tum vniuerſa eorum habitudo: eóq; pacto inſaniunt velut phrenetici: vnde & eorum ſaliua veneni eſt inſtar, atqué ſicciſsima. Inflammari autem conſtat, vel frequenti anhelitu, vel igneis oculis, vel oris hiatu, quem ad protrahendum aëra apertum ſemper habent: vel quod eorum cauda ob ſiccitatem incuruatur, atque macreſcit. Rabidi verò fiunt præcipuè qui ſicciſsimi ſunt. Sunt & qui Caniculæ ſydus influxu quodam ſuo rabiem ijs afferre dicant.

LXXVII.

Cur qui repentè, atque inuiti excæcãtur, minus cruciantur, quàm qui per electionem excæcãtur?

Quoniam qui de improuiſo, ij aliò conuerſum habent animum ſenſúſque omnes inæqualiter ſuſcipientem. Atqui per electionē, ij cum ſciant quid paſſuri ſint, animum ſemper in ipſum quo inciditur corpus intentum habent: quare cùm ſenſum

æqualiter ſuſcipiant, magis in ipſa ſectione cruciantur. Solutio quæſtionis,à conſenſu quà magis.

LxxVIII.

Cur qui onera baiulant, cantantes ambulant; eodémque modo qui trahunt?

Quia modulatione rationalis anima oblectatur: quò fit vt in eam conuerſa, minus ipſum ſenſum ſuſcipiat: vnde efficitur vt non tantopere onus ipſum ſentiat. Hac ratione ſolue, cur in funeribus tibiæ ac tympana adhibentur, cur ad dolentes, aut lugentes, aut ægrotantes mos obtinuit, vt hominum conueniat multitudo, diuerſóſque inſerant ſermones: vergens enim ad verba animus, calamitates minus ſentit. Quapropter & ſcenica oblectamenta variáque eius genera ab antiquis excogitata ſunt, vt animi diſtraherentur.

LxxIx.

Cur Aethiopes febricitantes vt plurimum extinguuntur, & lippientes vlcerantur?

Calidiſsimi ſunt atque ſicciſsimi, & quaſi elementorum quædam iis reſolutio accidit: & quod humidi exiguum iis ineſt conſumptum atque corruptum, efficit, vt & cætera elementa reſoluantur. Fugit enim calor cibi penuria. Exurgit frigus ca-

lorıs

loris absentia. Regnat & siccitas humiditatis interitu. Atque ob id ipsum cadauera frigida siccáque sunt. Vnde & diuinus Homerus haud ignarus duo quidem elemẽta effugere, vtpote tenuia & leuissima, duo verò in extinctis corporibus permanere, ait, Sed vos ô cuncti, tellus fiatis & vnda: siccitatem ille nimirum ac frigiditatem intelligit. Vlcerantur autem in lippitudinibus eorum oculi, quoniam sanguis ex inflammatione fit biliosus, multaq; acredine oculos per fluxum corrodit.

LXXX.

Cur in conuiuiis contra rationem poculis vtuntur?

Incipientes enim exiguis, expleti magnis poculis bibunt. Videtur id proculdubio ridiculum, sed neque præter rationem tamen fit. Vt enim frequentius ad mẽsam possint perpetuóq; bibere, incipiunt quidem à paruis poculis, desinunt autem à maioribus. Parua enim pocula non tam queunt exatiare, quam abundantior potus. Si igitur à maioribus incipiãt, frequenter id facere, vt in ijs delitijs assolet, non possunt. Natura præterea ipsa immensis illis, capacissimisq; poculis, veluti re quapiam peregrina turbatur, seque ab his auertit. Paruis autem paulatim assuescens,

copiãm

copiam quoque ipſam poſtmodum feres.

LXXXI.

Cur qui aqua intercute laborant, cum pleni aqua ſint, ſitiunt ſemper?

Quoniam & ipſum humidum ſalſũ fit: quippe quòd minimè permeet, ſed putreſcat, atque os alui excitet. Quin & febriculas tenues habent. Præter hæc autem quãtò venter tumidior fit, tantò reliquum corpus, quum minimè ſua ratione nutriatur, ſiccius euadit, vnde etiam macreſcit. Plurimum enim nutrimentum in aquam abit ipſúmq; adauget morbum.

LXXXII.

Cur in conuiuiis priuſquàm cibum capiamus aut repleamur, anguſtè accumbimus, poſt repletionem verò, atque conuiuii finem laxamur, nec iam vrgemur?

Quoniam cum è principio vehementẽ ciborum appetitum accumbentes habeant, in ea quæ intus, hoc eſt quæ in menſa ſunt concurrunt ſimul, vniuerſi atque repentè. Poſt cibi verò ſatietatẽ alius deorſum vergit, alius in obliquum, alius item modo quouis alio ſedet, neque ſupra modum in ea, quæ intus ſunt vergunt. Atque hoc pacto, vbi expleti cibo ſumus, relaxamur. Præter hoc autem & quia omnes à principio, cum comedunt in pectus, atque latitu-

latitudinem corporis cubant, euenit, vt anguſtè accumbamus.

LXXXIII.

Cur quocunque loco pilos habemus, cani gignunt præterquam in axillis?

Quia is locus calidus eſt: arteriis enim ſcatet & venis tum rarus, atque ob id pituitatis excrementa perpetuo excernens: hinc fit vt perpetuò ſudet.

LXXXIIII.

Cur ſi pituita frigida eſt, & craſſa, & lenta ſimiliterque nigra bilis frigida & craſſ ſed multò quàm pituita minor, quartana tamē diuturnior eſt, quàm quotidiana?

Quia pituita tametſi frigida copioſior eſt, humida tamen eſt: humidū verò facilimè alteratur atque immutatur. Nigra verò bilis, frigida & ſicca: quo efficitur, vt difficilimè alteretur aut immutetur. Deficiunt itaque in ipſa ſimilitudine frigiditatis, & bilis redundantia: reliquam verò contrariā qualitatem occultant. Præter hęc, pituita magis naturæ conſentanea eſt, quàm nigra. Vnde & cùm quis ſanus fame extinguitur, natura pituitā ipſam in nutrimentū vertit. In febri igitur quotidiana quicquid vtilis pituitæ oſtendit id omne in nutrimentum conſumit. Quod autem inutile eſt, putreſcens febrim accendit.

LXXXV.

Quare cum quatuor sint humores, qui interdum putrescunt, tres tantùm febres, non autem quatuor existunt?

Quia sanguis secundum naturam est & nutrimentum corporis: is exuberans repletionem tantum facit: corruptus autem, non iam sanguis remanet: mutatur enim excalefactus in flauam bilem, Reliqui igitur humores exundantes quidem morbos pariunt, maximéque circa cutem, vt serpentia vlcera, & cancros, duplexque genus vitiliginis, alphos videlicet, & leucas putrefacti autem febres.

LXXXVI.

Cur si in duobus aduersis parietibus geminæ sint è regione fenestræ, quas vehementior perflet ventus, altera tantùm clausa, iã per alteram nõ intrat vehemens ille & plurimus ventus, qui spiret, velut vtraque aperta accidebat?

Quia aër qui mouetur hoc est ventus, corpus est: altera igitur clausa qui per alteram intrat aër, locum domus replet. Cúmque corpus sit, non iam relquum aera, qui corpus quoque sit, ingredi sinit. Ac si fenestra reseretur, qui locum occuparat, exitum nactus, locum ingrediendi & alteri dat, idémque rursus per obiectam fenestram erumpens alium altera ingredi sinit,

nit, idque continenter fit: clausa verò aduersa fenestra, non iam amplius accidit.

LXXXVII.

Cur amantium extremæ partes modò frigidæ sunt modò calidæ?

Quoniam vbi dolore affecti sunt erga amicã, eàque se desperãt potituros, insitus calor vnà cùm natura in intima penetrat, quò fit vt extremæ partes frigescãt, óbque idipsum pallent & tristes euadunt. Contrà verò cùm aut bona spe ab amica sunt affecti, aut cum vehementer irascuntur, tũ innatus calor ad cutem vergit vnà cũ natura, fiuntque calidiores & rubicũdiores. Obque hanc ipsam caussam pictores, Amorem nunc tristem pingunt, & quiescentẽ: nunc volentem, & ridentem: puerum verò notabilem, quia cupido vehemens quidem est, non tamen diuturna, & perpetua. Dispositio enim perpetua est, vt in legitimis amicis, aut in patre erga filium, aut in vxore erga virum. Amor autem non perpetuus est. Vt plurimum enim circa ignotos accidit. Dispositio quoque modica stabilísque est. Amor autem vehemens est, insanienti similis. Facem verò habere fingunt, atque esse pinnatum: quia amãtium animi suspensi tollũtur, suntque mutabiles

ceu volucres. Tū cordi insitus calor semper ijs exardescit, incessabili videlicet, vehementíque cura erga id quod cupiunt. Tenet autem dextra gladium, sinistra autem pharetram, & quam plurimas sagittas, quoniam à principio quidem, ex vno oculorum radio amor oritur: vna enim & videt & cupit: vt verò primùm capit, perpetuos emitit amans radios in id quod à se capitur. Is autē radius sagittæ similitudinē habet, quē eum amans in corpus iaculatur. sunt verò intra pharetrā sagittæ, quoniam occultus emittūt radios qui amant. Vt autem euētus ignē, sic consuetudo amorē accēdit: non enim propriè ex ipsa, amor oritur. Si enim hoc esset, proculdubio oporteret ex cōsuetudine semper amorem gigni. Amoris autem ortus repentinus est. Est verò nudus, quia absque medio desiderium in manifestoque euenit. Neque enim per alterum quippiam amat quisquam, sed neq; clam neque quam ignorat. Quapropter & statuarij, honoris gratia nudos interdū deos regésque effingunt, vt qui indicare velint adapertum illud virtutis eorū ac mentis extra omne clancularium vitium existere. Non est vnus amor, sed plures, seu quia diuersi rerum sunt amatores: aliter enim atque aliter amant, quemad-

modum & diuinus Plato ait, Amorem multorum capitum belluam esse: seu quia sub multos, vt idem ait, amores, idem cadit. Matrem verò habet Venerem, hoc est cupiditatem. Veneris enim simulachro cupiditatem effingunt. Fertur autem amor Erinnyn furiam amasse videlicet, quia nulli iniquè amarunt, impiisque sunt cupiditatibus affectu, quemadmodum & à me ipso in secundo Allegoriarum libro ostensum est, quem in confictas de diis historias composui.

LXXXVIII.

Cur in pestilentia alij pereunt, alii minimè?

Hoc nimirum ex habitudinis conuenientia accidit. Nam si quis malis humoribus plenum corpus sit nactus, ei profectò, inspirans is aër, qui fit putredinis effector, & quod exiguum vtilis humoris insit, facilè corrumpit. Quo fit vt corrupto iis humore vniuerso, & insanabiles affectus, & quàm plurimi exoriantur, eóq; pacto occidant. Quod si neque multa qui habeat excrementa, & bonis abundet humoribus, is aut nihil, aut parum, omnino à pestilenti aëre offenditur. Attrahi verò ab ea, quàm diximus, conuenientia, id quod agendi sit causa, vel externæ materies ostendunt. Quercus enim haudquaquam

affectibus idoneæ, neque eiusmodi sint, quæ facilè ignem comprehendant. Multo autem magis idoneæ arundines sunt, magísque igni excipiendo expositæ: sed & stuppa multo ijs magis. At si quis madidam capiat stuppam, viridésque arundines, quercum verò aridissimam eligat, vel eam sulphure spargat, quod minimè idoneũ erat, comprehendẽdis ignibus id maximè idoneum reddiderit, si igni admoueat. Hocitẽ exemplo & quæstionem aliam soluere poses, qua ratione eueniat, vt lassitudo diurnam potius febrim gignat, quàm aut eam quæ ex putredine fit, aut eam quæ habitualis dicitur. Dicimus enim euenire id ex dispositionis præceptione. Habebat enim naturales spiritus, humorésque minimè superuacuos. Solida verò omnia siccissima sunt, & causa in ea incurrit. Et cur Solis ardor alijs somnum excitat, alijs non item? Quoniam cui multa in capite pituita inerat, ea effusa caput humescit, atque inde sopitur. Qui autem sicco sit capite, cùm magis id, magísque exsiccetur, peruigilio afficitur.

LXXIX.

Cur Sol nigrum quidem hominem, & limum verò candidum reddit, ceramque emollit, limum durat?

Prop-

Propter dispositionem rursum patientis materiæ. Humores enim omnes, excepta pituita, cùm sunt præter modum excalefacti, circa ipsam cutem nigri apparent. Limum vero aut nitro, aut salsugine infectum, cùm Sol eius sordes absumat, albescit. Rursum verò cùm ex eadem cera humiditatem eiiciat, quæ in eius intimo sit, euenit, vt emolliat. At verò in limo omnem Sol humiditatem, quæ & plurima sit, & in ipsa superficie redundet, depascitur, atque ita eum desiccat, durúmque efficit. Si ergo circa id quod patitur, & agens vertitur, magno nobis vsui esse potest. Si enim pietate animum armemus, corpus ciborum modestia exornemus, vita autem non possidente, sed iis contenta quæ sunt victui opportuna, nosmetipsos stabiliamus: tum omnes vitæ molestias, quoad fieri possit, euitabimus, neque nos agenti mala idoneos præbebimus, vt id quod patitur, agat quicquam, si quis videlicet est aut dæmon, aut stella, aut alia quæpiam extrinsecus causa.

XC.

Cur icterici difficilè deiiciunt, & deiectio iis alba est?

Quia flaua bilis toto eorũ corpore diffusa est, quod & oculi indicant, & cutis

color: neque ad inteſtina iam confluit, vt prima naturæ lex exigit, atque ita ſtercus non colorat: neque ſua atredine deiectiuã inteſtinorum virtutem irritat ad euacuandum ſtercus, proptérque idipſum medicina qua, vt artes cæteræ, naturam imitatur, vbi in ægritudinis periculo corpus verſatur, ægrotanti virtuti auxiliatrix adeſt. Nam quia ſtercus deiicitur, bile irritante, atque eius expulſionem inteſtina prouocante, & muſculos: ipſum verò ſtercus molle lubricúmque eſt ob lentos illos humores, qui in inteſtinis ſunt, eíque adiacent, meritò etiam clyſter pro bile mel habet, quod eiiciendi vim habet: item nitrum, quod & vim habet eiiciendi, & inteſtina ac muſculos ad expulſionem citat: hydrolæum verò, hoc eſt oleum aqua dilutum, ad humectandum molliendúmque ſtercus, quòd ſit á febri deſiccatum. Scire autem oportet nunc ſua ſponte naturam, ac ſine medici ope agere, vt in ægritudinum iudiciis, vt in concoctionibus. Eſt enim tunc medicus velut ſpectator quidam & arbiter, & iudex duorum aduerſariorum morbi & naturæ. Nunc verò per ſolum agit medicũ, vt in articulorum iniectione. Nunc verò per medicum ſimul agitur & naturam, vt ſordida concauíſque

vlce

vlceribus. Medicus enim sordibus vlcus perpurgat, iis quæ ad eiusdmodi purgationem pertinent: tum cæcis illis mentibus relaxationem præbet: resecat enim quicquid iis est pro operculo, vt sic dixerim, eósque obstruit, vt purum sanguinem acquirant. Natura verò per vlceris meatus purum sangninem suggerit, qui a nutrimentis sit creatus, eúmque ad carnis generationem transfert. Is rursum à desiccantibus venenis condensatus, idonea caro fit.

XCI.

Cur ii qui febri continua laborarunt, post iudicii tempus, quam crisim vocant, nigerrimam aliquandiu cutem habuerunt?

Quoniam ex flaua bili continua accidit, quæ in ipso *ægitudinis rigore perusta, in nigram demutata est. Atque ita in ea quam diximus crisi, à natura ipsa ad cutem repulsa tinxit ipsam: quemadmodum in vitiliginibus alba quoque est cutis: eius autem humoris crassitudine difficile eiusmodi color resoluitur.

XCII.

Cur nigra bilis ad mammam aut ad crus accedens, corrosionem operatur: in his verò qui melancholici vocantur, cùm in ipsum confluat cerebrum, id tamen non agit?

Quia in mamma quidem multæ magnæque in sunt venæ, propter lactis generationem, atque ob id bilis copia eò confluit. Similiter & in crus multa bilis deducitur: quippe quæ ad inferna feratur. At verò in cerebrum, tum quia supernè est, tum quia minutas habet venulas, exigua quædam bilis ascendit, quæque pungendi tantùm, non autem corrodendi vim habeat. Frigidum præterea atque humidũ est, quo efficitur, vt modo aliquo nigra bilis habitudini aduersetur, ipsámque emolliat. Quæ igitur proprè nigra bilis est, ea corrodentem in mamma cancrum gignit: in crure verò chironium vlcus, & quod nomades à depascendo vocant: in cerebro autem ferinam melancholiam. Quæ verò non propriè nigra bilis sit, sed melancholicus humor, & feculentus, fluxionem tantùm, & tumorem, qui cancrum imitetur, sed minimè corrodat, placidámqve melancholiam gignit.

XCIIII.

Cur in iis, qui intestinorum difficultatibus laborant, papyrum conglobant, eaque in anum iniecta prosunt.

Quia concurrentibus musculis sedis humectata papyrus musculos sua relaxatione excitat. Idémque in hypophoris agit,

quæ in vlceribus cōcurrunt. Relaxatis igitur musculis, stercus velut destitutum deiicitur.

XCIIII.

Cur quæ vasa à Græcis baucalia dicuntur, cùm aqua replentur, sonum quendam sibi proprium edunt, à quo & nomen vasis est factum, velut alia sunt apud Græcos nomina sonorum fictitia, vt in aqua phloesbos, & in aluo borborygmos & cætera?

Quia cū vas eiusmodi inane est aqua, aëre impletur, corpore videlicet tenuissimo. Cùm ergo inditur repentè in ipsum aqua sua grauitate aërem persequitur, vtpote tenuem, atque excludit. Simul enim manere in baucalio, quoadúsque repleatur, nequeunt. Est enim à Philosophis demonstratum non posse duo corpora eundem locum tenere eodem tempore. Cùm ergo aër repente sursum per angustias extruditur, sonus necessariò exoritur: neque is vnus, sed plures: quædam enim veluti pugna inter ambos incidit. Aqua enim deorsum aërem premit, aër verò sursum aquam: hoc cùm successione fiat, accidit, vt frequenter sonus fiat.

XCV.

Cur in vasis, quæ à Græcis harpagia quasi raptoria dicuntur, digitus eorum ori iniectus non

sinit

sinis aquã in fũdo effluere, eleuatis autem sinit?

Quia cùm ex ore digitus eleuatur, aër ingrediens trudit aquam deorsum, quò suapte natura fertur, atque ita per foramina fundi exit. Propter hoc ipsum omnia mechanica instrumenta per aërem et aquã conficiuntur, vt horonomia clepsydræ, vocúmque imagines, quæ de statuis resultãt, atque alia iis similia.

XCVI.

Cur & vinum & aqua alieno tempore febricitantibus data, phrenitim efficiunt, hoc est, duo inter se contraria: frigida enim est aqua, calidum verò vinum.

Dico igitur vinum ipsum cùm suapte natura sursum feratur, exurere cerebrum vna cùm febri. Perturbatur itaque vehementer à principio animæ instrumentum, æthereus quodammodo spiritus est, vímque ipsam prudentiæ idem agere compellit. Inde verò hoc patet: multi quippe etiam sani plurimo perpetuóque meri potu vtentes, mentis impotes fiunt. Aqua verò ipsa velut obstruens corporis meatus, per quos videlicet resoluuntur ij spiritus, qui à putrefactis humoribus oriuntur, eósque crassiores reddens id agit, ut plus ob id ipsum putredinis febrísque resultet. Sæpe verò & aqua ab immodica febri

bri deuicta, eius pabulum fit. Quemadmodũ in furnis vsu venire videmus, qui enim ignem accendere volunt, exigua quadam aquula ignem irrorant.

XCVII.

Cur mulieres acuta sunt voce, itémque & spadones, & pueri?

Quia humiditatis abundantia, arteria eis in amplum minimè protenditur. Caliditatis enim officium est meatus in amplum relexare. Vt ergo angusta tibia acutum edit sonum, sic & aspera arteria. Dicunt autem nonnulli mulieres acuta esse voce, quia conferat paritudine clamare ad pariendi facilitatem, quod proculdubio falsum est.

XCVIII.

Cur infantes æstate debilitantur?

Quod vulgus æstu laborare eos dicit, Fabricitant enim tenui quadam profundáque febricula, ijsque oculi excauantur, fiúntque vigiles, & imbecilles. Nonnulli verò & fluxu ventris laborant, quia infantes passibiles sunt, magnámque vim pituitæ in capite habent, vt dictum est, igitur in æstibus pituita supra modum excalfacta ac putrefacta febrim accendit: vnde & cartilagines cerebri ignescunt, atque ob id vigiles sunt. Ignitio autem per ar-

terias ad cor descendens, & viuificum spiritum reddens ignitam febrim sine putredine accendit. Cum vero ex febri multa bilis procreetur, euenit ea ratione, quam superius explicauimus, vt bile aluum atque intestina mordicante, ventris resultet fluxus. Esse autem eius causam radicémque affectus in cerebro patet, quoniam capiti refrigerantia admouentur, eaque vtpote ignitionem extinguentia prosunt. Laborant tamen hoc ipso etiam adulti: quibus scilicet in capite pituita aut exiguũ flauæ bilis coaceruatum sit, & putrescat. Per ipsam igitur inspirationem, pérque ignitum quodámmodo aërem spiritus ignescunt.

XCIX.

Cur rotunda vlcera difficilè curantur?

Quia ex bile acri, quæque vim corrodendi habeat, oriuntur. Nam quia guttatim confluat, & corrodat, rotundum vlcus facit, propterque idipsum exurendo, desiccandoque idonea reddunt medicamenta. Atque hoc quidem pacto medici, Naturales autem & philosophi euenire id dicunt, quia nullum sit principium, vnde vomica incipiat. In circulo enim neque principiũ, neque finem accipere est: atque ob id dicunt, cùm eius figuræ vlcera ferro à medicis incidantur, in figuram aliam demutari.

C.

Cur aliquem ad locum vel necessariò proficiscentes, cùm tamen eò peruenerimus, vlterius aliquando progrediamur?

Quia animum sæpe in rem quampiam habemus intentum, eóque inclinatum & conuersum, neque penitus sensibus imminentem, vt quæ ijs propria sunt cognoscat. Velut igitur locum videntes non vident. Neque enim præsto is est: qui sensibilia iudicet.

CI.

Cur mel omnibus dulce, ictericis tamen gustantibus amarum videtur?

Quia bilem amarã habent, quæ per totum corpus, pérque ipsam linguam redundet. Mel igitur cùm comedunt, fit vt quiescens humor cõmoueatur, Gustus deinde ipse, cum iam bilis amaritudinẽ sensit, imaginationem parit, vt mel amarum putetur.

CII.

Cur vehementer irascentibus oculi igni fiunt?

Quia ita feruor est eius sanguinis qui fit circa cor, calidíque spiritus. Hic igitur, vtpote subtilior, supernè fertur, perque oculos, qui perspicui sunt, transparet, habéntque vapores sanguineos ascendentes. Vnde & facies rubra ijs apparet. Huius rei non ignarus Homerus, inquit

In

Instar erant ardentis lumina flammæ.

CIII.

Cur infusa serpentibus aqua eos expellit?

Quia natura frigida sunt & sicci, & neruosi, & exigui sanguinis, fugiúntque immodicam frigiditatem. Esse autem illos huiusmodi habitudine vel hinc colligitur. Latebras enim hyeme quærunt, terræque intima, vtpote calidiora. Occidente autem sole, vt plurimum rursus aëra, vt frigidum fugiunt: rursumque æstate: quoniá terræ intima frigida sunt, inde fugiunt, inque locos calidos demigrant.

CIIII.

Cur ouum si assetur, rumpitur: si in aqua bulliat, minime?

Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exuitur. pluresque ob id spiritus gignit, qui cum ob loci angustiam exitum quærant, rupto putamine diffugiunt. Idem quoque agunt in doliis & in fictilibus nouis, cùm mustú efferuet. Multa præterea flamma oui putamen assatione disrumpit. Id quod & fictilibus vasis supra modú adustis accidit. Vnde naturaliter vulgò ouum, cùm assandum est, aqua præmadidant: aqua enim calida suapte mollitie humiditates paulatim effun-

effundit, ac per raritudinem resoluit.

CV.

Cur in coitus voluptate homines quodammodo oculis conniuent atque huic aliquid simile & in cæteris sensibus patiuntur?

Quia deuicti ab affectu voluptatis, magis eam quodammodo cõniuentibus oculis compræhendunt. Non enim eleuantur, ipsúmque extrinsecus animum vnà cum sensibus ad aëra protrahunt, quo efficiatur, vt corporeos illos affectus minus sentiant.

CVI.

Cur nõnulla licet vniformia medicamenta, vim tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicat?

Mastiche enim eijcit, resoluit, & intendit, acetum autẽ & calefacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimáq; corpuscula per interpositionem, non confusionem. Vt arena humectata conglobatur, vnúmq; corpus effici videtur, re vera autẽ multa sunt minutissima in arena corpuscula. Quòd si hoc verum est, haud est absurdum in alijs, aliisque mastiches particulis contrarias virtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia natura eis tantùm corporibus legem illam inseruit.

Instar erant ardentis lumina flammæ.

CIII.

Cur infusa serpentibus aqua eos expellit?

Quia natura frigida sunt & sicci, & nec nosi, & exigui sanguinis, fugiúntque immodicam frigiditatem. Esse autem illos huiusmodi habitudine vel hinc colligitur. Latebras enim hyeme quærunt, terræque intima, vtpote calidiora. Occidente autem sole, vt plurimum rursus aëra, vt frigidum fugiunt: rursumque æstate: quoniá terræ intima frigida sunt, inde fugiunt, inque locos calidos demigrant.

CIIII.

Cur ouum si assetur, rumpitur: si in aqua bulliat, minime?

Quia cum igni eius humiditas appropinquat, immodicè calefit, & exuitur. pluresque ob id spiritus gignit, qui cum ob loci angustiam exitum quærant, rupto putamine diffigiunt. Idem quoque agunt in doliis & in fictilibus nouis, cùm mustũ efferuet. Multa præterea flamma oui putamen assatione disrumpit. Id quod & fictilibus vasis supra modũ adustis accidit. Vnde naturaliter vulgò ouum, cùm assandum est, aqua prǽmadidant: aqua enim calida suapte mollitie humiditates paulatim effun-

effundit, ac per raritudinem resoluit.

CV.

Cur in coitus voluptate homines quodammodo oculis conniuent atque huic aliquid simile & in cæteris sensibus patiuntur?

Quia deuicti ab affectu voluptatis, magis eam quodammodo cõniuentibus oculis compræhendunt. Non enim eleuantur, ipsúmque extrinsecus animum vnà cum sensibus ad aëra protrahunt, quo efficiatur, vt corporeos illos affectus minus sentiant.

CVI.

Cur nõnulla licet vniformia medicamenta, vim tamen contrariam habent, quemadmodum experientia ipsa indicat?

Mastiche enim eijcit, resoluit, & intendit, acetum autẽ & calefacit, & refrigerat. Quia insunt ijs indiuidua, minimáq; corpuscula per interpositionem, non confusionem. Vt arena humectata conglobatur, vnúmq; corpus effici videtur, re vera autẽ multa sunt minutissima in arena corpuscula. Quòd si hoc verum est, haud est absurdum in alijs, aliisque mastiches particulis contrarias virtutes & qualitates occultari, neque inter se confundi, quia natura eis tantum corporibus legem illam inseruit.

CVII.

Cur cùm pedis digitum offendimus, inguen tumescit?

Quia semper natura, quæ ad corpus pertinebant prouidens, solet accurrere velut auxilio his partibus, quæ dolere laborent: quoniam verò vtilissimum omnium humorum, & nutrientem, & cognatum, ipsum videlicet sanguinem pro vehiculo habet, necessarium est, vt cùm ea ad pedis digitum vnà cum sanguine descendat, impleantur eæ venæ, quæ maximè cum inguine sunt, eæque partes quæ circum vasa ipsa sint, atque adenes à Græcis appellantur: quippe quę rotunda sunt corpora. Immodica igitur constipatio inflammationem eleuationémque efficit, appellatúrq; id inguen, ex ipso loco denominationem mutuatum.

CVIII.

Cur natura auibus neque vesicam vrinæ receptaculum, neque renes elargita est?

Quia multa indigebant humiditate, vt oriri pennæ atq; increscere possent. Eámque ipsa volandi exercitatione consumũt. Neque omnino quidem mingunt. Cùm verò bibunt, stercus immodicè humidum deijciunt.

CIX.

Cur pueris in vesica calculi gignuntur, senibus verò intra renes?

Quia angustos in renibus meatus pueri habent. Terrenus verò humor & crassius violẽtia angustiarum ab vrina extruditur tum è renibus ipsis, tum ex concepta culis quæ Lunæ formam habent, in ipsam vrinę vesicam. Ea cùm latos habeat meatus, exeundi locum vrinæ præbet, humori verò ipsi, vnde calculi gignuntur, insidendi, suóque more cõspissandi. At verò in senibus contra euenit. Laxos enim renium meatus habẽt quo fit vt vrina exire, & terrenus humor insidere congelariq; possit.

Color autem calculi humorem quoque ostendit, à quo ortum habeat. Solutio ex compositione situque membrorum.

CX.

Cur si caliditate calculus congelascit (calidi enim sunt pueri) similique ratione fit in senibus; neque enim tanta concedenda est frigiditas, quãta in glacie niuéque fit, extremo enim frigore renes demorarentur: non contrariis tamen ad frigiditatis solutionem, verùm similibus vtimur, hoc est calidis, vt petroselino, fœniculo, & eiusmodi?

Dico igitur accidere, vt exustione, torrefactionéque nimia calculis in arenulas

exteratur. Quemadmodum in testis, in fictilibúsque vasis, cùm supra modum torrefacta fuerint, arenæ proueniunt. Fitque hoc pacto, vt exigui lapilli vnà cum arenulis facilè inter meiendum effluant. Euenit quoq; nonnunquam, vt frigida epota, facilè calculus extrudatur, renibus videlicet protentis, ipsum fluxu nimio per excernendi virtutem deijcientibus. Euenítque præter hoc, vt immodicus renium ardor, cuius causa calculi congelascunt, à frigida extinguatur.

CXI.

Cur in renibus, inque vrinæ vesica est vlcerum difficilis curatio?

Quia vrina cùm sit acris, exulcerat cicatricem, quam opportuna medicamenta obducunt. Magis autem in vesica intra insanabilia sunt, quod intra eam permanet vrina, in renibus autem defluit.

CXII.

Cur in soliis calida aqua commota, calidior nobis, nostrúmque ferè adurens corpus videtur?

Quia descendentibus nobis appellens aqua, & ipsa patitur, hoc est, cùm nostrũ ipsa excalefaciat corpus, & ipsa à nobis quodammodo refrigeratur. Didicimus enim, quæcunque in generatione corruptionéq; agant, ea quoque ipsa proculdubio pati.

Quo

Quoniã igitur aliquo refrigerata pacto, non iam similiter excalefacit, manifestum est assuesci iam nos, neque ipsam iam caliditatem sentire, quemadmodum à principio, quoniam immodica eius caliditas à nobis diminuatur. Si ergo calidam mouentes, eámque quæ cuti adhæserat, transmittamus: aliáque calida aqua syncerior accedat, nondum videlicet, aut agens, aut à cute ipsa patiens: suámque caliditatem immodicam seruans, meritò nobis calida, exuréns<q;> videtur, quatenus & ipsa agens patiatur, suámque remittat caliditatem, quemadmodum ille prior. Atque hoc per successionem fieri potest, quandiu enim calidam mouemus, tandiu semper ad nos accedens re vera ipsa calida videtur: quamobrem id vulgus naturali motu, cùm vult in solio corpus magis excalefieri, mouet continenter aquam, quoad vult.

CXIII.

Qua ratione si quicquid mouetur, sese ipso calidius fit, maximéque in calido aere & loco; aer tamen cùm verberatur atque mouetur, frigidior nobis tactu videtur, idque vel maximè per æstatem, quo tempore Solis calor multò ardentius est?

Hoc videtur contrarium superiori esse. Calida enim aqua calidior nobis solicitata

 vide-

videbatur. Hoc autem loco frigidior calidus videtur aër, cùm & mouetur & solicitatur. Dico igitur vsu hoc venire, vt quod in re quapiam plus est, aut qualitate, aut virtute vincat quidem id & vertat quod minus est: modicè verò & ipsum quod fortius est contrà patiatur. Calida igitur aqua, cùm calida vehementer est, calescenti adhærens corpori, & ipsa contrà refrigeratur, neque iam eandem qualitatem seruat. Qui nos igitur circundat aër, æstate modica, cùm sit calidus, ad aquæ calidæ similitudinem, ingruens in corpora, à nobis ardentibus ob calidum anni tempus, calefit quodammodo, atque ipse nos contra calefacit. Quod & lineæ agunt vestes quæ cùm frigidę prius essent mox à nobis calefactæ nosipsos postmodú calefaciunt.

Cùm igitur aërē solicitamus, transmittitur è corpore, qui à nobis præcalefactus aër fuerat, alter autem nondum excalefactus accedit, qui nobis frigidus videtur. Idque per successionem fit.

CXIIII.

Cur quæ in pupula oculi vlcera fiunt, cùm exoleuere, alba videntur, quæ verò extra pupulam in nigro oculi, non item?

Quia

Quia per ſolam pupulam videndi ſpiritus exit, qui & perſpicuus eſt & lucidus. In albedinibus igitur ijs, quæ leucomata dicunt, cùm cicatrix meatus conſpiſſet eius tunicæ, quę cornea ſpecie eſt, iam non videndi ſpiritus exit: quo fit, vt magna deinceps copia contractus cicatricem illuſtret, eámq; calidam oſtendat. Quoniam verò ex viſus cōdenſatione ſpiritus non exit, euenit, vt non videant.

CXV.

Cur palea & calidam aquam, & frigidam niuem, hoc eſt aduerſas inter ſe qualitates conſeruant?

Quia palearum natura manifeſta qualitate caret, vnde & à nonnullis *ἄποια*, hoc eſt, qualitatis expertes appellantur. Cùm igitur facilè ſuapte natura confundi, commiſcerique poſsint, ocyſsimè quibus adhæſerint conferunt, eorúmque ipſæ confuſionem ſuſcipiunt. Collato enim ſibi càlido calefiunt, idque ipſæ contrà recalefaciunt, atque conſeruant, ſimilitérq; frigefactæ, à niue, eámq; ipſæ refrigerantes, frigiditatem eius cōſeruant: quemadmodum & cera & oleum quæ facilè confundi poſſunt, ſúntque item qualitatis expertia, conferunt eorum qualitati, quæ cum ipſis

admiſcentur, quippe quę eorum fuſionem accipiant.

CXVI.

Cur bruma per ſudum clariora videntur ſydera?

Quia & à ventis & ab imbribus vel qui nos circundit aër, vel qui altior ſit motu ipſo extenuatur, & quodammodo expurgatus puriorem ſydereorum corporũ conceptionem, multóque faciliorem, vlterio-rémque progreſſum viſui præbet. Quod & in puris perſpicuiſq; fluuiorum aquis manifeſtò apparet. Multò enim puriora clarioráque videntur quæ in ijs corpora inſunt. At in craſſis & cœnoſis aut nullo modo, aut confuſa tranſparent.

CXVII.

Cur ſæpe inter meiendum horremus?

Quia acris bilis defluens atque vrinæ veſicam mordicans, vniuerſum quoque irritat corpus, atque excitat ad eius particulæ conſenſum, vt deijciẽdi vim modicè offerat. Atque ita qui horror dicitur, effici ſolet. Hoc verò pueris maximè accidit: multò enim plura ob nimiam ſaturitatem excrementa ſunt nacti.

CXVIII.

Cur noctu dolores magis intenduntur?

Quia anima ſecum ipſa otioſa non iam

aut

aut visui, aut auditui, aut alijs huiusmodi sensibus intendit, neque quicquam agit, neque ad externas actiones prouocatur: quo efficitur, vt multò plus corporearum perturbationum tangendi sensu suspiciat. Paucæ etenim per noctem animales operationes existunt, quales sunt respiratio & cogitatio. Animum verò, cùm ad externa per suas operationes protrahatur, corporeas perturbationes minus experiri manifestò apparet, quando in luctibus, in aduersis valetudinibus, inq; cæteris huiusmodi accidentibus amicorum congressiones ac narratiunculæ eorum qui sint affecti perturbationes alleuant atque solantur. Animaduertêre autem naturam quidam in suis operationibus minus interdiu agere, vt in ciborum concoctionibus, in humorum perturbationibus, in sanguinis euacuatione, in pullulandi, nutriendi concrescendi, similitudinis, aliorúmque his similium operatione. Animam verò magis agere in suis actionibus: vt in quinq; sensibus, in motibus particularum corporis, in imaginatione, in cogitatione & memoria. Contrà verò noctu: magis enim agit natura, minus anima.

CXIX.

Cur vitrum per brumã, cùm quid vehementer

calidum infunditur, rumpi contingit?

Quia plurima frigiditate ex circumeunte aëre, toto suo corpore affectum est. Cùm igitur repentè calidam non præcalfacto vitro indimus, eam caliditas contrariam sibi frigiditatem proculdubio persequitur. Illa autem vnà cum spiritu ipso repentè fugiens, confractionem eorum corporum efficit, quæ intra vitrum sunt. Dádum enim est inesse & in vitro exiguos meatus, qui subtiliorem aëra contineant, quos tametsi oculis sensúq; non essequimur, natura tamen ipsa, réque vera inesse non diffiteamur. Alij verò dicũt, quòd vehementer sit frigidum, id arefacere atq; exasperare vitri corpus: vnde efficiatur, vt quæ subtilior in eo pars sit, siue is humor, siue aër sit, extrudatur, & velut ignescat: vnde etiam confractioni corruptioníque idoneum euadat, quemadmodũ & aridissima ligna. Sic enim & Hipocrates aiebat venas à frigido rumpi. Quod igitur vehementer est calidũ, id eiusmodi vitri corpus inueniens, multò id magis arefaciens, ruptionémque eius efficit per fractionem. Si ergo præmolitum fuerit, tum modicè præcalefactum nequaquam læditur, quemadmodum & athletæ cùm sunt luctaturi, oleo, à magistris, quas prædotribus vocant,

cant, præmolliūtur: & qui vocem exercēt, vt respirationis partes molliāt, pæanissant. Etenim cùm frigiditas in parētes illos meatus incidit, facilè vnà cum spiritu profugit, & viri mollities caliditate cedens haud facilè perfractionem subit, Esse autem in vitro meatus, vel è vasis testateis patet, in quæ si aquam indas, atque hos pice liuas, exudet tamen humor. Videre est autem & fumum de vitri corpore per brumam erūpentem, cum in ipsum aquam infuderis, & vitrum confractum, extrinsecúsque applicatum ei liquori, qui sit intus, qualitatem suam præbere.

CXX.

Cur pueri, maximéque infantes haud ita facilè luctantur vt viri?

Quia ex multitudine corporis solo terræ cedentes, resoluunt eius tensionem ac duritiem, vt vlterius agere non possit. Viri igitur cum duro sint corpore, quòd aut terræ duritati aut lapidi resistunt, intensionem percussionis adauget, lapidémque ipsum cogunt in sese, vtpote duriores agere. Hac eadem ratione & spongia cadens non frangitur; vitrum verò, aut testa, aut quod aliud eiuscemodi durū corpus casu

confrin-

confringitur. Hinc progrediens è similitudine dicere posſis, cur venti motus vehementior quercum quidem deijcit, arundinem non deijcit? Quoniam quercus, vtpote dura robuſtáque, & ingens, vento, reſiſtens eius vim intendit: arundo verò, vt quæ mollis leuíſque ſit, & exigua, cùm venti flatibus huc atque illuc cedat, eius vim reſoluit. Eodémque pacto luctator aduerſario renitens, vim eius adauget: cedens verò aliquando, cùmque eo ſe vnà circum agens huc atque illuc, citius eius tenſionem ſoluit.

CXXI.

Cur infantes nutricis canticum audientes vagitum ſiſtunt, mox verò etiam dormiunt?

Quia ſubſtantia muſicæ, quemadmodum & ſcientiæ, artéſque cæteræ animo ſit inſita, quemadmodum & igni calor eſt inſitus quomodo & Plato ait. Reminiſci animum noſtrum ſcientias, non diſcere, Audiens igitur animus huiuſmodi canticum, qua quidem reminiſcitur, quieſcere infantes cogit, qua verò oblectatur, in ſomnum allicit. Nam cum labe corporis minimè ſit infectus, ſcientias quaſi peſpicuas habet, coinquinatus verò in corpore in illarum modicam obliuionem delabitur.

CxxII.

Cur nutrices, cum somnum infantibus alliciunt, eos mouent?

Vt humores motu fusi cerebrũ moueant, Idem tolerare tamen non possunt adulti.

CxxIII.

Cur nonnulli ebrij gemina vident?

Quia oculorum musculi plus minúsve repleti, atque eo ipso languidi oculos, alterum sursum, alterum deorsum torquent: fit, vt oculorum radij eodem pariter non tendant, sed in diuersa loca atque corpora, atque ita alteruter oculorum priuato cernendi vtens officio, duplicem efficiat visum. Id esse verum vel inde apparet: qui enim digito alterum oculum terunt, sensímque sursum trudunt, gemina videre coguntur?

CxxIIII.

Cur qui natura strabones sunt, gemina non cernunt?

Quia oculorum peruersionem non illi quidem sursum deorsúmve, sed dextrorsum sinistrorsumq; habent, qui cum eum positum sortiti sint, qui in tactam lineam moueatur, duos radios in idem corpus cõcurrentes habent, qui & vnum colorem, qualitatémque ad oculos referunt, quem & ei suscipiant.

CXXV.

Cur pubescentes pueri hirquiunt circa annum quartumdecimum?

I. Quia tunc quæ per humana corpora natura meat plurimam ac repentinam ætatis mutationem efficit. Cuius rei fidem operatio facit. Videre est enim fœminarum quidem augeri mãmas propter lactis collectionem, tum ea loca, quæ circa coxam sunt, intra quæ permanere fœtus possit. Virorum verò pectus atque humeros, quibus imposita grauia corpora sustineãtur, Testiculos præterea intra quos & gigni & permanere semen possit, Membrum quoque genitale, vt exire semen facilius possit, Vniuersum præterea dilatatur corpus, quod & membrorum mutationes indicant, & quæ solutiones circa annum quartumdecimum fiunt, & vocis asperitas quæ branchus, hoc est raucitas appellatur, sumpta videlicet translatione ex hircorum voce, in eum modum clamantium. Nam cum aspera arteria à principio dilatetur accidit, vt quà magis, quà minus dilatetur, sitque intus eius corporis superficies velut inæqualis, vsque ad ipsum guttur: spiritus itaque per partes illas exiens, ac veluti offendens pro-

pter

pter viæ inæqualitatem, vocem quoque inæqualem effici & asperam, & quodam modo raucam. Idem & ijs accidit: quibus in asperam arteriam distillationes defluũt. Fit enim defluente humiditate, vt leuis intrinsecus membrana inæqualitate repleta, inęqualem spiritus exitum efficiat. Talem, verò scito esse & hircorum asperam arteriam ac guttur, humiditatis videlicet abũdantia, itémque eorum qui plurimo olei potu vtantur. Atque illi quidem frequentibus intensísque clamoribus, atque arteriæ asperitate vocem quoque inæqualem habere putantur. Gruibus verò, atque ijs omnibus volucribus, quibus aspera vox sit, arteriæ à natura totæ asperæ datæ sunt. Post verò pubertatis annum hirquire pueri desinunt, quia aspera arteria tota planéq; dilatatur, ac naturalem æqualitatem accipit.

CXXVI.

Cur epotum oleum ciet vomitum, maximeque flauæ bilis?

Quia cùm leue sit, quodque ad supera feratur, nutrimenta ad stomachum prouocat eáque eleuat, atque suspẽdit. Atque ita ingrauatus stomachus eiectiuam virtutem ad vomitum citat, atque in primis flauam bilem, quippe quæ & lenis & sub-

tilium

lium sit partium, atq; ita facilius sursum feratur. Ferri verò oleum sursum re ipsa patet. Cùm enim humido cuipiam admiscetur, superiorem in locum excurrit.

CXXVII.

Cur solum oleum minimè humidis admiscetur?

Quia cum lentum sit atq; in semetipso constipatũ secari in partes indiuiduas, atque eo pacto reliquis humidis admisceri non potest, quamobrem, neque cum in humum funditur, citò eam subit.

CXXVIII.

Cur oleum quidem atque aqua frigore constringitur, vinum vero acetum & garus minimè?

Quia cum oleum qualitatis sit expers, confusioníque idoneum, citò friget, atque ita vehementer, vt extrema quoque frigiditate frigeat. Aqua verò sua sponte frigida facilè cum semetipsa frigidior sit congelascit. Garus autem, vtpote subtilium partium & calidus haud citò friget. Eodémq; modo & vinum. At acetum, vtpote subtilissimarũ partium, congelationem non tolerat.

CXXIX.

Cur contraria qualitatibus idem efficiunt?

A frigido enim pariter atque à calido humidum constringitur: nix enim & ius frigiditate congelascunt: cataplasmata verò, & vesicæ calculi caliditate. Fit quidem id, sed diuersa actione. Calidum enim depascitur, consumítq; humiditatis copiam. Frigidum verò densitate nimia obturans sordidam humiditatẽ exprimit, quemadmodum & spongia manu pressa, quam intra meatus aquam habet, abiicit.

CXXX.

Cur sæpe horror cessauit, cùm quid formidolosum incidit, vt fragor quẽ is audierit qui laborat, vt cùm repentina aqua deiicitur.

Quoniam sæpenumero humoribus tẽpore digestis, atque attenuatis naturalis omnis calor vehementer simul ac repente á cute in corporis intima fugiens, morbificùm humorem consumens resoluit. Idem & theriaca facit, eorúmq; quàm plurima, quæ calida siccàque sunt specie, cum post concoctionem sumuntur.

CXXXI.

Cur qui se circumagunt, neque id agere tamen consueuerunt, vt plurimum decidere solent?

Quia animalem spiritum, qui sit in cerebro cõturbari cogũt, cúmque humiditatibus vnà conuolui. Is deinde cùm minus

idoneus ad animalem vim suscipiendam: sensitiuam videlicet atque motiuam effi-ciatur, nō sinit actionem in musculos ner-uósque permanere. Quo fit, vt corporis pondus, vt quod neque vehatur, neque su-stentetur ab anima feratur ad terram, ad quam vergit: proptérque idipsum & tene-bras vident, quoniam videndi spiritus con-turbatus fit, neq; pariter atq; sensus reliqui operetur. At his qui sensim circumagi cō-suerūt, rarò id accidit. Facit enim cōsuetu-do, ne quasi peregrinæ inter se sint anima atque natura, sed tempore quoadmmodo cōcilientur: quod enim paulatim cōtinen-téRq; fit, sensum latet: atque vbi plurimum euasit, iam non vt peregrinum, in ea inci-dit, quæ eam suscipere consueuerunt.

CXXXII.

Cur vitrea specula valde splendent?

Quoniam albo plumbo intrinsecus li-niūtur cuius natura lucida est, quæ cum vi-tro, quod & ipsum splendidum est admi-sceatur, multò magis lucet, suósq; radios per vitri meatus transmittens, duplicat ꝙ in superficie atq; extra vitri corpus est, at-que inde magnopere fit lucidum.

CXXXIII.

Cur in speculis, inq; perspicuis aquis nosipsos videmus?

S Quoniam

Quoniam qualitas aſpectus ad ſplendida corpora migrans ex reflexione rurſus per oculorum radios ad ſuiipſius ſpectaculum remigrat. Migrare autem qualitates á facie, neque eſſe id abſurdum, & ij oſtendunt qui iuxta arbores manent, quòd viridi aſpectu eſſe couſuerunt. Viridis enim qualitas, viridium foliorum ad ipſam faciem demigrat. Similiter & in aquam fluentem migrans, eam quoque viridem oſtendit.

CXXXIIII.

Cur puræ ſpeluncæ, & altiſsima loca atque pura vocis imaginem gignunt ac remittunt?

Quia & hæc quoq; loca ex reflexione ictum remittentia ſoni imaginem edunt. Verberat enim vox aërem, aër verò locũ qui quo magis verberatur, eò magis verberat, eóque vehementiorem vocis efficit ſonum. Humida verò loca, & veluti molliora, ictui cedẽtia, eumq; reſoluẽtia, imaginem minimè edunt, pro qualitate autem & quantitate ictus ac vocis redditur qualitas, quantitáſque eius imaginis quæ Echo appellatur. Hanc prauè nõnulli deam quandam eſſe fabulantur: alij pana dicunt eius amore captum, quod proculdubio falſum eſt. Vir enim quidam ſapiens fuit, qui primus & cupit, & perueſtigauit eius

causam vocis intelligere: atq; vt qui amant neque potiuntur iniquo animo ferūt, eodē & ille pacto, donec eius solutionem causæ inuenit, ægrè habebat. Quemadmodum & Endymion qui primus Lunæ cursum inuenit, vigilās noctes, eiusq; cursum animaduertens, & motū inquirens interdiu dormiebat. Fabulantur igitur amatum esse à Luna, eámque ad ipsum dormientem accessisse, quia sui ipsius causæ solutionē philosopho quasi tradidit. Quin & pastorem fuisse tradūt, quòd in desertis puris, atque altis locis eius motū suspiciebat. Et ei compactam fistulam tribuunt, quòd loca edita vt plurimum perflantur, vel quòd figurarum consonantiam inquirebat, Similitérque Prometheus cùm sapiens esset sydereæque aquilæ causam peruestigaret, naturámque eius ac situm, cúmque discēdi cupiditate veluti exederetur, tum demum quieuit, cùm ei Hercules dubitationem omnem sua sapientia soluit.

CXXXV.

Cur aqua stans, quæ in superficie, non autem in profundo terræ sit, lapide per eā iacto, multos circulos efficit?

Quia iactus eius intentione à quauis sui corporis parte procul aquam lapis persequitur, atque ita circulus fit, quousque

videlicet

videlicet pertinet iactus descensio. Quòd si immodica sit intentio, & circulus maior sit, descendens autem vsque ad terram lapis ipsámque deinceps aquam corpore trahens, multos meritò circulos efficit. Primò enim superficiem aquæ mouens diducit, tum per ipsam perpetuò descendens ad profundum, rursus diuidens aquam & alium efficit circulum. Atque hoc per successionem fit, donec lapis constiterit, ac requieuerit. Quoniam verò lapidis intensio eo descendente paulatim remittitur, necesse est posteriorem quemque circulum priori cõtractiorem esse, quoniam & à lapide similiter ictu ipso aqua diuiditur.

CXXVI.

Cur risum multi è liene oriri putant, asserẽtes non similiter risu videri affectos quibus lien vitiatus, vt quibus integer sit, imo verò illos magnopere tristes esse.

Equidem ex accidenti arbitror non propriè risus causam in liene consistere. Nam si valeat trahit ex iecore fæcosum omnem & melancholicum humorem: quo fit, vt purus defæcatúsque sanguis cùm per vniuersum corpus, tum in cerebrum permeet, naturam simul animámque oblectet, atque instar vini eas exhilaret, & in tranquillitatem ducat, atque ita risus ab ea moueatur.

CXXXVII.

Cur mulæ non pariunt?

Quia è diuersa animantium specie constat, tum differentium qualitate & natura seminum immixtio aliud quiddã gignens, præter id quod est prius, & eorum quæ genuerit naturam abolet. Quemadmodum & candidi nigrique admixtio extremorũ colorem abolens, colorem alium, qui est fuscus, generat, qui nihil extremorum omnino est. Generatrix igitur qualitas abolita est, & formarum aptitudo.

CXXXVIII.

Cur qui natura surdi, iidem & muti?

Quoniam, quæ non audierunt, dicere exprimeréque non possunt. Quidam verò medicorum dicunt vnam esse neruorum coniugationẽ, quæ ad linguam, quæque ad aures pertineat: quo fit, vt affectuum quoque consensus iis accidat: Qui autem ex accidenti sunt muti, surdi omnio non sunt: localis enim oritur neruorum passio

CXXXIX.

Cur qui ieiuni diutius fuere, sumpto mox cibo rigent?

Quia cibi sumendi interuallo, bile redundant, atque ita acidum humorem coaceruant. Post cibum igitur particulæ illæ corporis refotæ bilem ab se in cutem abigunt

gunt, atque ita rigor oritur, bile videlicet particulas ipsas mordicante, atque ad se persequendum excitante.

CXL.

Cur sues sursum spectantes, silent cùm baiulantur?

Quia supra cætera bruta ad humum semper vergunt. Fœtore enim delectantur, eúmque requirunt. Ergo in repentina illa aspectus mutatione veluti peregrinæ sunt atque hospites, plurimóque lumine attonitæ silentium perferunt. Quidam dicunt asperam arteriam, quæ angusto meatu sit, resupina ipsa figura coire.

CXLI.

Cur sues fimo delectantur?

Medicorum quidem sententia eo naturaliter delectantur: habent enim maximum iécur, in quo & cupiditas inest. Aristoteles autem rostri amplitudinem in causa esse putat: habet enim resoluentem sese olfactum, & eum fœtore veluti constringentem.

CXLII.

Cur conualescentibus vlceribus, & pituitate cessante pruritus oriuntur?

Quia sanata & consolidata pars reliquias persequitur humoris, qui contra naturam inest, quique vlcus effecerat

atque ita per cutem exiens, seséque resoluens pruritum efficit.

CXLIII.

Cur qui affectus alterum tantùm oculum infestant, grauiores diuturnioresque sunt?

Duabus causis, quoniam fluxio ad vnũ oculum tantùm coaceruatur: quicquid enim in plura diducitur, fit seipso imbecillius minúsque agit, quóque id magis fit, eò inefficacius euadit. Vel quia cùm sese sanus oculus in suis actionibus mouet, & ægrotum oculum toties moueri cogit: scimus autem maximum cuiusuis ægrotæ partis medicamentum in quiete ipsa consistere.

CXLIIII.

Cur homo magis frequentiúsque & vehementius, quàm bruta sternuit?

Quia copiosiori magísque vario alimento, potúque, idque vltra satietatem vtitur, quod cùm minimè concoquat, vt par est multum congregat spiritum, ob mutam humiditatem: is ergo, vtpote subtilis ad cerebrum ascendens, cogit frequenter ad excretionem excitari, sternutamẽtúmque efficit. Sonus igitur fit, quia per narium angustias vehemens spiritus meat, vt per sedem ventris crepitus, per stomachum ructus, per guttur vox, per aures sonitus, simili

militérque per intestina immurmuratio illa, quæ borborygmos appellatur.

CXLV.

Cur mortuorum capilli vnguésque ad tempus aliquod augentur?

Quia marcente carne, quæ partes circa eorum radices occuluntur, nunc apparent atque decipiunt, imaginationémque afferunt quasi creuerint. Alij re vera dicunt augeri, quia hæc ab excremẽtis ortum habere soleant. Cadauera autem in excrementa quàm plurima à principio propter accedentem putredinem resoluuntur: hæc autem & per meatus & per corporis extrema vnà cum copore ipso exeũtia supradictorum ortum adaugent.

CXLVI.

Cur in digitis manuũ potiùs quàm in pedibus vitiliginum species ea, quas leucas vocant, oriuntur, puerísque magis quàm perfectis?

Quia ortum ex pituitæ excremento habent. Pituita autem pueri, vtpote edaces ac pigriores, magis abundat. Pedum verò vngues motu deambulationéque magis exercentur, excrementáque resoluunt.

CXLVII.

Cur pili in pedibus haud citò canescunt?

Eadem ratione. Pedes enim frequenti intensáque ambulatione quod in se de-

currerit pituitatis excremẽtum resoluunt: id autem canos gignit. Pubes autem & ipsa serò canescit, quia natura calida est, atque in coitu pituitam resoluit.

CXLVIII.

Cur quàmplurima animantia caudas motãnt, cùm notos agnoscunt, leo verò etiam latus verberat, cùm irascitur, eodémque modo taurus?

Quia tergi medullam ad caudam vsque pertinentem habent, quæ in se motiuam animalémque vim continet. Anima igitur quod sibi notum est agnoscens, veluti manu aliqua, vt in hominibus euenit, caudam motare cogit, quæ manifestò ostendat eius intra se vim occultã inesse, quæ quod oportet agnoscat. In leonum verò, ac taurorum excandescentia, consentit natura animæ, eámque vehementius moueri cogit, quemadmodum & homines manus ipsi suas, aliám ve corporis partem sæpe irati verberant. Cùm enim nequeat anima quod se lædat vlcisci, statim alio sibi modo solatium excogitat, suúmque affectum ictu percussionéque curat.

CXLIX.

Cur si exusta & sicca hordea vlceribus equorum imponantur, non iam albus cicatricibus pilus, sed reliquo concolor innascitur?

Quia eiiciendi vim habent, abstergúnt

gúntque & resoluunt insidens pituitatis excrementum, atque inutilem omnem operationem, quæ propter vlceris cruditatem, proptérque eius partis imbecillitatem coacta fuerit.

CL.

Cur in hominum vlceribus pilus haudquaquam innascitur?

Quia hominũ cutis spissa est, argumentum pilorum tenuitas ac mollicies. Cùm verò cicatrix cute ipsa sit cõspissatior, meatus occæcat. Equis autem quod ad comparationem pertineat, rarior est argumento crassior pilus, quapropter minimè iis meatus totus in cicatricem occluditur. Subsidentia verò & congregata excrementa, cum per tenues illos meatus, qui supersunt erumpant, concrescuut, & pilum gignunt.

CLI.

Cur quos dipsas momorderit, siti que sint intollerabili affecti, eis epota theriaca (quæ sicca calidá que est) sitim sedat, non autem magis incendit?

Dico igitur, non qualitatis ratione sitim sedari: sed mutuo quodam consensu ac ratione naturali. Id est huiusmodi antidotus quæ plurimis ex herbis cõponitur, quæ consensum aliquem cum singulis corporis partibus habent, velut dictamũ: pro-

prio

prietatem quandam aduersus cor habet, ipsúmque confirmat,& seruat: eupatorium verò cum iecore, scolopendrium cum liene, petroselinum cum ventris orificio, hyssopus verò cum septo & cum pulmone, helenium verò cum renibus, ruta cum collo, gentiana cum cerebro, seseli autem cum vesica vrinæ. Vnumquodque igitur horum mellis dulcedine allectum trahit quod sibi proprium ad tutelam est. Inter quæ omnia sunt & viperarũ immixtæ carnes, quæ naturalem quendã mutuum affectum habent, quã antipathiam dicunt: aduersus quoduis venenosum animal corruptibilémque virtutem. In singulas igitur partes distributa affectum illum qui corruptionem minetur agere non sinunt. Repugnant enim ceu legitimi quidam milites, qui pro sua ipsorum patria arma ceperint.

(.·.)

ADDI-

ADDIDIMVS HVC EX PLVTARCHI PROBLEMATIS SELECTIora quædam, ſimul vt hæc noſtra vndiquáque copioſiora eſſent, ſimul ne tot paginæ nobis vacarent.

Quid eſt quòd Luperci canem immolant?

Vperci autem ſunt, qui Lupercalibus per laſciuiam diſcurrentes pellibus obuios cædunt. An quòd genus quoddam luſtrãdæ ciuitatis eſt, & quo menſe illa fiunt, Februarius dicitur, & diem quo pellibus occurentes verberant, Februarum & Februarium vocant, quo verbo purgatio ſignificatur? Cane autem omnino, vt ita dicam, Græci vtebantur: & multi etiam nunc in purgationibus canem iugulant. Proſerpinæ quoque catulos cum cæteris purgamentis efferunt, & eos qui expiandi ſunt catulis expurgant, hoc piaculi genus περισκυλακισμὸν, id eſt circuncatulationem appellantes. An quòd lycos, lupus Latiné dicitur, λυκαῖα verò lupercalia, & lupo canis

est hostis, & idcirco, Lupercalibus cæditur? An quòd Lupercis canes oblatrantes molesti sunt? An quia Pani sacrificium facit: Pani autem (propter greges) amicus est canis?

Quid est quòd Septimontio vehiculis iunctis vti cauebant, & nunc etiam qui vetera non cõtemnunt cauent?

Septimontium verò diem festum agunt Romani, quòd cùm septimus collis vrbi attributus est, septicollis Roma facta est. An vt quidã Latini accipiunt, quòd vrbs nõdum suis partibus penitus coniuncta erat? An hoc quidẽ ad Dionysium est? Magna verò re effecta, cõstituta ciuitate, quòd vrbem iam augeri, & quasi vlterius progredi desijsse existimarent, cùm seipsos, tum verò iumenta, quibus fuerant vsi, quieti affecerunt, & cõmuni festi otio frui voluerũt. An quòd cum omnes dies festos ciuium præsentia ornari ac celebrari semper voluerunt, tum illum præcipuè, qui propter ciuitatis habitationem ageretur? Quapropter ne vrbem, cuius dies festus ageretur relinquerint, eo die vehiculis vti permissum non est.

Cur in furto, aut eiusmodi aliquo flagitio depræhensos, furciferos appellant?

An hoc quoq; maiorum nostrorũ dili-

gentiæ certiſsimum ſignum eſt? Nam qui ſeruum alicuius ſceleris aut improbitatis conuiciſſet, duplex lignũ, quod currui ſubijcit attollere iubebat, & vt conſpiceretur viciniam obire, vt fidẽ in poſterũ ei non haberent, & ab eo cauerent. Hoc lignũ Græci σταυρόν, Latini furcam nominant à qua furcifer denominatus eſt.

Quid eſt, quod boui qui cornu petat, fœnum in cornu apponunt, vt occurrentes caueant?

An quia propter repletionem ac ſatietatem, inſoleſcunt, & boues, & equi, & aſini, & homines, vt ait Sopholces? Tu verò ferues, quaſi pullus cibi copia? venter etenim tuus & malè inſoleſcit. Et quod Romani M. Craſſum fœnum in cornu habere dictitauerunt, & qui cæteros in Republica lacerebant, hunc tanquam munitum ac prouidum, & iniuriam perſequentiſsimum fugiebant, quanquam poſtea rurſus dictum eſt, Cæſarem Craſſo fœnum detraxiſſe. Primus enim illi in Republica reſtitit Cæſar, & eum contempſit.

(∴)

FINIS.